HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

TORAMAN

ATLAS KİTABEVİ

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

TORAMAN

ROMAN

(Tam metin)

Kapak resmi Münif FEHİM

Dördüncü Baskı

ANKARA CADDESİ No. 82 — ISTANBUL

HÜSEYİN RAHMİ VE ESERLERİ

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, Sait paşa adında bir subaydı. Annesini üç yaşındayken kaybetti. Çocukluğu teyzesinin yanında geçti. Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) okudu. Kısa bir zaman memurluk yaptı. 1908'den sonra gazetecilik ve romanlarının gelirleriyle geçindi.

İlk eserini on iki yaşındayken yazdı. İlk yayınlanan yazısı «Istanbul'da Bir Frenk» adını taşıyordu ve 1888 yılında Ceride-i Havadis gazetesinde yayınlanmıştı (1). Ahmet Mithat Efendi ile tanıştıktan sonra ilk büyük romanı «Şık» Tercüman-ı Hakikat gazetesinde tefrika edilmeye başlandı. O zaman yirmi iki yaşındaydı.

Ömrünün sonuna kadar yazdığı romanları ve hikâyeleriyle kendini her sınıftan okuyucuya sevdiren Hüseyin Rahmi'nin kişiliğinde pek belirgin noktalar vardır: İstanbul'un konuşma dilini, kenar mahalle kadınlarını büyük bir ustalıkla canlandırır. Bütün romanlarında eşsiz ve dikkatli bir gözleme dayanarak, gerçekçi çığırda yürümüştür. Bir de mizah unsuru, olayları alaylı bir çerçeve içinde vermek, karakterinin başlıca özelliğidir. Duyguludur, Mithat Efendi gibi, o da zaman zaman olayın akışını bir yana bırakarak, felsefe bilgilerini sayfalara aktarmaktan hoşlanır. Yazılarında ortaoyunu ve karagözün anlatım tekniğinden de yararlanmıştır. Konularında İstanbul dışına hiç çıkmamıştır. Gürpınar 1944 yılında Heybeliada'daki köşkünde ölmüş, Heybeliada mezarlığına gömülmüştür.

Atlas Kitabevi, büyük romancının 100. doğum yıldönümünde bütün eserlerini seri halinde basarak, Türk milletine sunmaya karar vermiş bulunuyor. Büyük halk romancısının eserlerindeki konular ve kişiler her zaman canlı ve taptaze kalmıştır. Ancak, aradan geçen uzun yıllar içinde, dil bakımından, bugünkü kuşakların kolayca anlayamayacağı duruma gelmişti. Sayısı elliyi aşan bu romanları seri halinde yeniden yayınlamayı kararlaştırdığımız zaman, bu eserleri, yetkili kalem sahiplerine bugünün diline aktarmayı da öngördük. Bu sadeleştirme işinde «Kendisi sağ olsaydı, bugün nasıl yazardı» düşüncesi, ölçü olarak kullanılmıştır. Mustafa Nihat Özön, Tahir Nejat Gencan, Zahir Güvemli, Mükerrem Kâmil Su ve Hüsamettin Bozok'tan meydana gelen bir kurul bu işi üzerine almış bulunuyor.

TORAMAN ilk defa 1919 yılında yayınlanmıştı. İkinci baskısı 1948'de, üçüncü baskısı 1969'da yapıldı. Üçüncü baskı da **MÜKERREM KÂMİL SU** eliyle bugünün diline aktarılmıştır.

Türk edebiyatında kendi türünde tek isim olan Hüseyin Rahmi Gürpınar üstüne bugüne kadar pek çok araştırma yapılmış, birçok eser ya-

---

(1) Bu eser, yazarın iki Hödüğün Seyahati adlı kitabında yer almıştır.

zılmıştır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Müdürü Muzaffer Gökmen 1966 da bunları bir arada gösteren «Hüseyin Rahmi Gürpınar» adlı 250 sayfalık bir bibliyografya kitabı yayınladı.

Üniversite öğrencileri de Hüseyin Rahmi hakkında tezler hazırlamışlardır. Bizim tespit edebildiğimiz tezler ve hazırlayanlar şunlardır:

1 — **MUSTAFA GÜRSES** (1938-1939), Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın hayatı ve eserleri (Liste, Tahlil ve Tenkitler), Dünya görüşü, Sanatı, Roman tekniği ve üslûbu.

2 — **SUDİ BAYBARS** (1948) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yarattığı tipler. Hüseyin Rahmi'nin tiplerinin izahı ve tip yaratma vasıtaları.

3 — **SATI ERİŞEN** (Şubat 1954-1955), Hüseyin Rahmi'de Aşk: Hüseyin Rahmi'nin edebiyat görüşü. Hayat görüşü, Hüseyin Rahmi'de aşkın yeri, Hüseyin Rahmi'nin aşk görüşü. Evlilik müessesesi, evlilik dışı münasebetler.

4 — **NERİMAN GÜRTUNCA** (1954-55) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın küçük hikâyeleri: Hikâyelerinde ele aldığı mevzular. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerinde ortaya koyduğu tipler.

5 — **AYDIN KÖKSAL** (1953) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın II. Meşrutiyete kadar yazdığı romanların kronolojik tetkiki.

3 — **GÖKŞEN YÜZAK** (1954) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın II. Meşrutiyetten cumhuriyet devrine kadar yazmış olduğu romanların kronolojik olarak tetkiki.

7 — **BİRSEN KÖSEOĞLU** (1970) Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Deyimler.

8 — **FERHAN TÜRK** (1970) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1918 - 23 yıllarında yazdığı roman ve hikâyeler

9 — **ÇİĞDEM DURMUŞOĞLU** (1970) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1923 34 yılları arasındaki romanlarının kronolojik olarak tetkiki.

10 — **ŞENAY GÜLBABA** (1970) Hüseyin Rahmi Gürpınar'da mübalagalar.

11 — **ÖMER VURAL** (1971) Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın altı eserinde argo sözler, deyimler ve küfürler.

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümündeki tezler:

12 — **CAVİDE GÜNGÖR** Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yedi eseri hakkında kısa bir tetkik, 1947 1948.

13 — **SÜHEYLÂ YAZICI** Hüseyin Rahmi'nin Hikâyeciliği, 1951.

14 — **SABAHAT ÖZDEM** Hüseyin Rahmi'de Züppe ve Softa tipleri. 1953.

15 — **AYLÂ PİREOĞLU**, Hüseyin Rahmi'nin romanlarında kadın tipleri, 1963.

16 — **NİHAT YALÇINKAYA**. Devlet Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Ressam Hüseyin Rahmi Gürpınar.

I

ADİLE HANIM iki evin bahçelerini ayıran tahta perdenin budak deliğine gözünü uydurarak:

— Komşum Hasnâ, ne yapıyorsun orada?

Cevap yok. Adile Hanım kendi kendine:

— Karı biraz sağırdır. Tez beri duymaz ki..

Yumruğu ile küt küt tahta perdeye vurarak:

— Huu, komşucuğum, sana söylüyorum.

Yine ses yok. Adile bir süre budak deliğinden içerisini gözledikten sonra:

— Aaa görüyorum işte, mutfak kapısının önünde dolma dolduruyorsun. Niçin ses vermiyorsun? Aramızdan kara kedi mi geçti?

Hasnâ Hanım işaret parmağını ağzına götürür. Susma işareti verir. Bir şeyler homurdanır...

Adile Hanım şaşırarak:

— A! Hazen nebira... Elhap oyunu mu (1) oynuyorsun? Dilini fare mi yedi? Cevap versene karı.

Hasnâ Hanım Adile'ye eliyle oradan çekilip gitmesini işaretle yine birkaç homurtudan başka karşılık vermez.

Adile'nin şaşkınlığı artarak:

— Buna şaşar mısın, kızar mısın? Her zaman çilingir körüğü gibi işliyen ağız bu sabah susmuş. Şaşılacak şey Hayırdır inşallah.

Hasnâ yine komşusunu tahta perdenin arkasından uzaklaştırmak için verdiği işaretleri tekrardan başka karşılık vermez.

Adile Hanım biraz öfke ile sesinin tonunu yükselterek:

---

(1) Elhap oyunu. Çocuklar arasında olduğu gibi evlerde de oynanan bir oyun. (Oyuna katılanlar elleriyle ağızlarını kapar, konuşmamağa dikkat ederler. Ebe, birinden birini konuşturmak için türlü buluşları ve ilgi çekici şeyleri sıralar, durur. Nihayet oynayanlardan biri kendini tutamaz da ağzından bir lâf kaçırırsa o ebe olur.)

— Karı bu ne tuhaflık böyle? Yoksa şimdiye kadar yaptığın dırdırlara, dedikodulara böyle susarak mı son veriyorsun?

Hasnâ Hanım artık dayanamaz. Bir kahkaha sağanağı salıvererek:

— Hah işte şimdi tam üstüne vurdun.

— Aaaa ben seninle sabahleyin «Bilemedin kaldır vur» oyunu oynamağa gelmedim. Söyliyecek nelerim var Nelerim... Lakırdısızlık sana yakışmıyor. Bu Elhap oyununu sana kim salık verdi? Söyle bakayım.

— Ah komşum Adile ahhh... Bizim kızı kocası boşayalı çarpıntı hastalığım arttı. Göbeğimin üstünden doğru top gibi yuvarlak bir şey kabarıyor. Göğsümün içinde at yarışı varmış gibi her tarafımı döne dolaşa tekmeledikten sonra... Ah nasıl anlatayım? Geliyor boğazıma sanki bir yumruk tıkanıyor... Su, limon yetiştiriyorlar. Her yanımı oğuşturuyorlar. Zorla açılıyorum. Acı insana neler getirmez Kolay mı komşum? Kolay mı? Kızım Sabire'yi kocaya verdik. Halimiz vaktimiz sizce belli. Ohhh üstümüzden bir yük kalktı diye sevinirken meğerse verdiğimiz herif soysuzmuş. Tamam paya pay iki buçuk yıl dırdırdan, hırhırdan, kavgalardan sonra boşayı verdi. Kız buradan bir can gitti, şimdi üç canla geri geldi. Biri kucağında, biri karnında... Bu da Tanrımın bir davranışı... Yok yine de Tanrının gücüne gitmesin, asla yakınmıyorum. Yazısı böyle imiş. Fakat pek zor, Adile, pek zor

— Hep bunları yetmiş kere dinledim. Deminden niye lakırdı söylemiyordun? Dünyana mı küstün?

— Patla, işte, işte ben de onu anlatacağım. Sözüm oraya gelecek.

— Kızın kocadan boşandı diye değil, senin merak hastalığın eskidir. Şimdi de her lakırdının başına bu boşanma işini sokmadan söz sâyliyemez oldun.

— Kişinin düşüncesi ne ise lafı da odur. Ayıplama kardeş. Yüreğim yanıyor. Ah sebep olanlar sebepsiz kalsınlar. Damadım olacak yaşı yerlerde sayılası o kepaze oğlan kızımın üstüne başka bir karı mı sevmiş ne yapmış?

— Aaa hep bunları biliyorum Hasnâ, artık tekrarlama. Tekrarladıkça üzüntün artar.

— Bizimki de öyle diyor. «Kızımı kocası boşadı ise ne yapalım, Tanrının yaratışta kararı böyle imiş, bu karara uymaktan başka bir şey yapılamaz. Fakat senin bu dırdırın yok mu, her şeyden çok beni işte o yıldırıyor. Böyle her gün dırdır dır, hem kendini öldüreceksin, hem beni, hem de kızını» diyor.

— Zavallı adam haklı. Tanrının kararına boyun eğ ve sus artık.

— İşte ben de susmaya uğraşıyorum. Hanım akıl yok ki başta. Lakırdıya başlıyorum, dallanıyor budaklanıyor, sonra da bir türlü çıkılacak tarafı bulamıyorum. Ha sözüm nereye gelecekti? Bu çarpıntılarım, baygınlıklarım arttıktan sonra şeyhime gideyim dedim, kendime bir nefes ettireyim, hafifliktir. Kocamusta Paşada bizim şeyhimiz vardır. Albostanlı Keramet Efendi.

— Elbistanlı Keramet Efendi.

— İşte ne ise benim o kadar ince lafa aklım ermez. Çocukluğumdan beri biz onlara Albostanlı deriz. Post ile beraber bu san babadan evlâda kalır. Bunun babası rahmetli Kerim Efendi göbeğine kadar ak sakallı nur gibi bir adamdı. Bu genç fakat bunun da sarığı büyük, bunun da okuyup üflemesi etkili. Bu da insanın yüzüne aynı duaları okuyup üflüyor. Bu genç şeyhe karının biri tutulmuş. «Nikâhla al beni, bütün malımı mülkümü üstüne çevireyim» demiş. Oysa şeyh evli, güzel bir karısı, tosun gibi çocukları var. Şeyhin yanakları elma gibi kırmızı, gözleri ahuya, kaşları kemaneye benziyor. Kaltağın biri imrenmiş işte... Aman Hanım bu kadın dedikodusu camiye de giriyor, tekkeye de...

— Hasnâ Hanım, sen yine lakırdının çıkacak yerini şaşırdın.

— Dur Hanım, dur. Sırası ile hepsini anlatacağım. Bana okudu üfledi. Yanında birisi var. Su kabağı mı diyorlar Nukba mı diyorlar ne? İşte o kalfası imiş. Sonra beni ona çiğnetti. Çeyrekletti. Yanımda Safiye vardı. Bana döndü: «Deminden buraya iki genç, güzel hanım geldi. Şeyh okuduktan sonra onları kendi çiğnedi. Genç olaydın kalfasına çiğnetmez, seni de kendi çiğnerdi. Ne kadar olsa şeyhin ayağında başka güç, başka keramet vardır.» dedi.

Neyse ben gücenmedim. Belki şeyh akşama kadar kadın çiğnemekten yorulmuştur. Beni de kalfasına çiğnetti. Fakat kal-

fası pek boylu, güçlü kuvvetli, minare kırması bir adam. Hâlâ kemiklerim ağrıyor

— Geçen yıl Muhasebeciler Büyükhanımı ayıya çiğnetmediler mi?

— Sus kız çarpılırsın. Hiç o, buna benzetilir mi?

— Yalan söylemiyorum ki, çarpılayım? Çiğneyen adam ne kadar cüsseli olursa şifası da o kadar büyük olurmuş.

— Beni çiğniyenden daha ağırı pek zor bulunur. Şöse yapıldıktan sonra üstünden öküzler koşulu bir yuvarlak geçirmezler mi? Altında işte öyle yamyassı oldum.

— İyi geldi mi bari Hasnâ?

— Bilmem... Biraz iyi gibiyim..

— O koca kalfa fırın hamurcusu gibi senin üstünde tepinirken içinde ne kadar merak, çarpıntı yeli varsa elbette dışarı çıkmıştır. Canın çıkmadığına şükret...

— Ah Tanrıma bin şükür...

— Ey, bu Elhap oyununu kim öğretti?

Hasnâ Hanım birkaç defa geğirerek:

— Bak bak merak yelleri yine başlıyor.

— Kolayını bulmuşsun, git bir daha çiğnen...

— Kemiklerimin bu ağrıları geçmeden çiğnenemem.

— Belki bu defa şeyh kendi çiğner de kemiklerini o kadar ağrıtmaz. Bu sefer iyice süslen de git.

— Kız eğlenme sabahleyin benimle.

— Aaa niye eğleneyim? Biraz düzgün sürüp kaşlarını, kirpiklerini boyadığın zaman bayağı gençleşirsin.

— Tanrım yazmasın. Şimdiye kadar hiç yasak şeye süslenmedim.

— Bu, şeyh ayol... Günahı yoktur ki.

— Şeytan karı, çekil sabahleyin oradan. Aklımı karıştırma. Şaşırdım işte. Dolma sarıyorum diye yaprağı parmağıma doladım.

— Niye şaşırdın? Sen de galiba şeyhi kalbinden geçiriyormuşsun. Keramet Efendinin kaşını, gözünü öyle bir anlattın ki, gidip görmek için bana bile merak geldi.

— Git, git, kıskanmam valla... Sen gençsin. Güzelsin. Seni mutlaka kendi çiğner.

— Gereği yok. Kocamın çiğnemesi bana yetişir.

— Allah versin. Seninki de boyda bosta Keramet Efendinin

kalfasından aşağı kalmaz. Bir defa çiğnese bir hafta vücudunu bulamazsın. Tuh tuh tuh... Şuna da bak hele... Sabah sabah bana neler de söyletiyorsun. Boyumca günaha girdim... Bu sabah hiç lakırdı söylememeğe karar vermiştim. Nerede olsa beni söyletmek için karşıma bir şeytan çıkıyor. Şeyhim, bana tenhaya çekilmeği buyurdu. Bu evde tenhaya çekilmek olur mu? Karşıki komşumuz apukatın karısı kocasını kilerde besleme ile yakalamış. Kavga ayyuka çıkıyor. İşitip de günaha girmiyeyim diye buraya bahçeye kaçtım. Kızı önce evlatlık diye aldılar. Haspa büyüdü. Kaşlı gözlü bir civan oldu. Kocaya vereceklerdi. Apukat bu... Evlâtlık falan dinler mi? Birisine verilmezden önce kaymağını kendi tatmak istemiş. Şefika'da kabahat. Bu zamanda insana öz evlâdından iyilik gelmiyor da evlâtlığı ne yapacak? Oh olsun, o cingöz herif evde evlâtlık kız mı yaşatır? Aa doğrusunu söylemeli... Herifin de kabahatı yok hani. O paçavra hastalığından kalktıktan sonra Şefika'nın her tarafı pörsüdü. Yüzüne lekeler bastı. Gudubet bir şey oldu. Karlar yağsa kış değil mi? Karı bu çirkinliğini örtmek için saçlarını kanarya sarısına boyadı. Eşi dostu kendine güldürdü. Bunun tutarı on paralık ayna... Bir kere aynanın önüne gidip de suratına baksa ya... Çoraklıkta kalmış sağmal ineklere döndü. Tanrım insanı bir kere şaşırtmasın. Herif artık bu hırtlamba karının yüzüne bakmaktan bıktı. Karşısında dolaşan ay gibi evlâtlığı görünce kendini tutamadı. Mezhebi geniş bir adam... Kızılbaş mıdır, nedir?

— Hasnâ, sen de peyrizi bozdun ama pir bozdun. Keşki sabah sabah seni bu kadar söyletmeyeydim...

Hasnâ Hanım şiddetli bir kırgınlıkla yağlı ellerini yüzüne götürerek:

— Sahi karı sahi.. Şeyh bana neler tenbih etti? Bak ben ne çaçaronluklar ediyorum. Büyüksün Tanrım, sen bağışla günahlarımı. Kabahat kimde? Ben bu sabah hiç ağzımı açmamağa niyet etmiştim. Kalbimi Tanrım bilmiyor mu? Beni söyletin. Günahı da senin boynuna olsun.

— Şeyh neler tenbih etti, hani anlatacaktın?

— Sıra oraya geliyor mu Hangisini anlatayım? Lakırdı çok. Bu mahallenin dedikodusu her gün kırk gazeteye yazılsa sığmaz. Ayıplama kardeş, üç gündür lakırdı orucundayım. Lakırdı dalgaları içimde Nuh'un tufanı gibi kabarıp duruyordu.

Hep yutuyordum. Bizimki bile: «Aşk olsun Şeyh Efendiye.. Şimdi ermişliğine inandım. Bu ağızı üç gün kapamağı başardı. Sen haftada bir gün oraya gidip iyice çiğnenmelisin ki, bu evde biz de biraz rahat edelim.» dedi.

— Kocan izin verdikten sonra her gün git çiğnen.

— Seninki göndermez mi? Beraber gidelim.

— Haniya doğrusu ben de şeyhi merak etmedim değil. Fakat bizimki beni başkasına çiğnetmez. Hem çok şükür benim yelim, kuluncum, çarpıntım falan yok.

— Aaa ne kadar sapasağlam karılar gelip de çiğneniyorlar. Sen oraya hep dertliler mi geliyor sanıyorsun?

— Sağlam adamın orada ne işi olur? Gidenlerin elbette söylenir söylenmez birer dertleri olmalı.

— Tekkenin bahçesinde çiçekler, havuz, fıskiye var. İnsanın içi açılıyor. Gün gördüğümüz var mı kardeş? Yaz kış bu eve kapanmaktan başka dünya mı görüyorum? Bahçedeki şeftali ağacı çiçek açar, bostanda baklalar yeşillenir de bahar geldiğini anlarım. Bana bir şeyh daha salık verdiler. O da başka türlü okuyormuş.

— Nasıl?

— Bir kibar kızı merak hastalığına uğramış.

— Kibarın merakı ne olacak? Sevda işi olmalı.

— Neyse günahı üstünde kalsın.

Bu sırada Adile Hanımın evinden kızı bağırarak: «Anne, gel, mangalda süt taşıyor.»

Adile Hanım tahta perdeden başını çevirerek eve doğru:

— Aman taşarsa taşsın. Şimdi burada lakırdımız var.

Hasnâ şaşakalarak:

— Aaaaa koskoca kız taşan sütü kaşıkla karıştırmasını bilmiyor mu da seni çağrıyor?

— Biz ona ince işler öğretiyoruz. Mutfak işinden hiç anlamaz. Sen lakırdına devam et. Eeee kibar kızı neden merak getirmiş bakayım?

— Günahı üstünde kalsın, pek derinden derine bilmiyorum. Sinirli çarpıntılara uğramış. Yemez içmez, uyumaz olmuş. Fakat pelûzeler gibi güzel bir kızmış. Hekim, hoca çare bulamamışlar. Sonunda o şeyhe götürmüşler. Böyle sıkıntı hastalıklarında şeyh, kadınların çıplak göğüsleri üzerine uzun bir dua yazarmış. Tamam beş tane altın alır da öyle yazarmış.

— Gidip sen de yazdırtsana.

— Aaa benim beş altınım olsa beş yüz türlü derdimi görürüm. Dur dinle. Kadın: «Sakın bu göğsündeki yazılar silinmesin. İyice koru. Üç gün sonra buraya yine gel.» demiş.

— Eyyy?

— Üç gün sonra gidince kadının göğsünü açar, o yazdığı yazıyı yani duayı şeyh diliyle yalar temizlermiş.

— Aaa, bu da başka türlüsü...

Hasnâ Hanımın kızı mutfaktan: «Aman anne koş, bakla suyunu çekti. Çatır çatır yanıyor.»

Hasnâ Hanım:

— Aman hangi birine yetişeyim? Azıcık dur. Şimdi lakırdımız var. Lafın tatlı tarafına geldik.

Adile Hanım şaşıp kalarak çatık bir kaşla:

— Çocuk anası koskoca kadın tencereyi ateşten indirmeyi bilmiyor mu da seni çağırıyor

— Ah dertli oldu. Kız alık oldu. Ne yapacağını biliyor, ne edeceğini... Sonra efendim, kadının göğsünü tatlı tatlı böyle bir güzel yalarmış.

— Tuhaf şey. Bu şeyhlerin şifa verme güçleri besbelli kiminin ayağında, kiminin de dilinde.. Bu da bir buluş... Koca karıların göğüslerine de yazar yalar mıymış Hanım?

Hasnâ Hanımın kızı yine mutfaktan haykırarak: «Anne, bakla kömür oldu.»

Hasnâ Hanım öfke ile:

— Beni kötü kötü söyletme sabahleyin Sabire. Dilimi tutmak için şeyhe söz verdim. İnsan bu evde taş olsa çatlar. Bakla yanıyorsa bir tanesini al ağzına da bak. Yumuşamışsa tencereyi indir. Daha sertse üzerine bir parça su koyuver. Ha ne diyordum? Yalarmış dedim de bizim Efendinin bir yoğurtlama hikâyesi vardır. O geldi aklıma...

— Şimdi lakırdıyı başka yana çevirme. Kocakarılara da yazar mıymış?

— Acele etme. Onu da araştırdım. Otuz beş yaşından sonra kadınların ciltleri porsür, yazı tutmazmış. Onlara daha pahalı yazarmış.

— Yazsa da mutlak kendi yalamaz, kalfasına yalatır.

— Dur ayol asıl anlatacağım şeyi anlatmadım.

— Çabuk söyle. Benim de anlatacaklarım var. Ben sabahleyin sana niye geldim?

— Dur, sonra söylersin. Benimki bitsin. Geçen gün de böyle bir tencere yemeğimiz yandı, kömür oldu. Akşam Efendiden azar işittim. O günü de Kabzımalın Hanımı gelmişti. A saygısız karılar, benim aşçım, işçim olmadığını biliyorlar. Başlarını örtünce vakitli vakitsiz gelirler. İnsanın leğende çamaşırı mı var? Ocakta yemeği mi var? Hiç düşünmezler. Dırdır dır o söyledi, ben söyledim .Mezin (1) minarede ezan okuyor. Ben öğle ezanı sanıyorum. Meğerse ikindi imiş. Kabzımalınki de balık tuzlamış. Tahtapoşa asmış. Kargalar, çaylaklar hepsini taşımışlar. Oh olsun, karının göbeğini sokakta kesmişler. Hiç evde oturmaz ki... Hanım, bugünlerde buralara öğle karga dadandı, öyle karga dadandı ki, insan kurutmak için dışarıya yiyecek bir şey asarsa mutlaka sopa ile başında beklemeli. Başka çare yok. Son zaman kargaları korkuluktan da korkmuyorlar. Geçen gün bostandaki korkuluğun burnunu yemişler Hanım.

Adile Hanımın kızı evden telâşla bağırarak: «Anne süt koyulaştı. Pıhtı pıhtı bir şeyler oldu.»

Adile Hanım sıkıntı ile:

— Şuna kesildi desene...

Hasnâ Hanım gülerek:

— Bakla yandı. Süt kesildi. Adile artık gitme de rahat rahat konuşalım.

— Ayol ben buraya niye geldim sabahleyin?

— Söylersin canım, dur hele benimki bitsin.

Hasnâ Hanım kaşığın ucu ile zeytin yağlı dolmanın içinden tadarak:

— Ah Hasnâ, hınzır kahpe. Buna niçin bu kadar tuz doldurdun? Ağu olmuş. Akşam yine azarı işit bakalım, bu tuzlu dolmayı yiyenler «Hasnâ yine koca istiyor.» derler.

— Aaa o nasıl lakırdı? Kocan yok mu?

— Var yok gibi bir şey. Söyletme beni, şeyhin tenbihi var. Bizimkinin kalıbını kıyafetini gören aldanır. Sakalını boyadı. Onu da beceremez, yüzüne gözüne bulaştırır. Ben boyarım. Bunca işimden başka bir de başıma bu hizmet çıktı.

---

(1) Müezzin.

— Sen elinle boyayıp da sokağa nasıl salıveriyorsun? Kıskanmıyor musun

— Yedi ili dolaşsa vallahi kalbime bir üzüntü gelmez.

— Yalan söylüyorsun. Çok kıskanırsın bilirim, bilirim ben...

— İşin iç yüzünü de ben bilirim. Hadi oradan Adile, derdimi deşme. Şeyhin öğüdünü bozduracaksın bana şimdi... Boya ile erkek, erkek olaydı Hacı Fehmi'nin karısı yolunu sapıtmazdı. Koca dediğin erkek olmalı. Karagöz göstermeliğini ne yapalım? Yalnız kalıp kıyafet Yeniçeri Müzesindeki heykellerde de var.

— Karı, sen şeyhe gideli bütün bütün sapıtmışsın. Kocanla eğleniyorsun ayol? Saçlarını sen de boyuyorsun.

— Benimki nezleden ağardı. Ben Efendiden on yaş küçüğüm. Tanrının bildiğini kuldan ne saklıyayım? Bizimki boyanır çekilir. Onun boya artığı ile de ben boyanırım.

— Koyananla eğleniyorsun da sen niye boyanıyorsun?

— Ne yapayım ayol? Boyalı olsun ne olursa olsun, kurum gibi kara sakallı herifin karşısında ak saç i gezineyim de bana onun anası mı desinler?

Hasnâ Hanım yine dolmanın içinden tadarak:

— Hanım, bu içe biraz daha pirinçle soğan karıştırsam acaba yola gelir mi?

— Bırak biraz tuzluca olsun. Kocan belki bunun dilini anlar.

— Ya Şeyh Keramet, sen bana sabır ver. Bu karı beni uluorta söyletecek.

— Hadi hadi anladım. Bilene anlatmak gerekmez. Bu dolmaya bir avuç daha tuz katsan yine boş. Şimdi sen onu bırak. Seninle lakırdı olmuyor ki... Her laf yüz yana dal budak salıyor. Kibar kızı göğsüne yazdırdığını yalatmış da derdinden kurtulmuş mu?

— Hem de ne kurtulmak... Tertemiz olmuş. Ondan sonra şeyhin ermişliği ortalığa yayılmış. Giden gidene. Şeyh hokkasına mürekkep yetiştiremez olmuş. Güzel hanımların boyunları, göğüsleri karalama kâğıdına dönmüş. Şimdi sen o şeyhi bırak, yalayadursun. Benimkine gel...

— Dinliyorum. Başka tarafa sapıtma kuzum.

— A niçin sapıtayım deli? Şeyhime gittim. İmdat şeyhim, yalvarışı ile ellerine, eteklerine sarıldım. «Sıkıntın nedir kadın, anlat.» dedi. Halimi anlatmağa giriştim. Taa kızım Sabire'nin görücüye çıktığından başladım. Fakat körolası çarpıntı geldi gırtlağıma yapıştı. Şimdiki gibi serbest söyliyemiyordum. Boğula boğula anlatıyordum. Şeyhin önünde kendi gözlerim yine kendime Hanım bir dokansın, bir dokansın, başladı gözlerimden belâ yağmuru gibi yaş dökülmeye... Şeyh dinledi, dinledi, dinledi. Bir zaman sonra gözlerini kapadı. Bir yönlere daldı, yine dinledi. Daha sonra esnedi, esnedi, esnedi.

Bu aralık mutfak kapısında Sabire gözükerek:

— Anne, tencereye suyu fazla kaçırdım. Yemek bakla çorbası gibi bir şey oldu.

Hasnâ Hanım öfke ile:

— Patla uğursuz. İki çift lakırdı etmeğe rahat yok. Senin yüzünden başıma gelenleri anlatıyordum. Su çok geldiyse bırak kaynasın. Biraz helmeli olur.

Adile Hanım gülerek:

— Ey sonra şeyh esnedi, esnedi de uyudu mu?

— Neye uyusun? Ben ona ninni mi söylüyorum ayol Sonradan çarpıntım geçti, açıldım. Coştum söyledim, söyledim coştum. Şeyh esnemelerinden sonra uzun uzun gerinmelere başladı. Efendicağzıma lakırdımın kısası... Safiye ikide bir eteğimi çekiyordu. Ben tekkenin, şeyhin heybetiyle adeta hallenmişim. Sonunda kalfa kulağıma eğilerek: «Kadın artık kısa kes. Okunacak başka hanımlar var. Bekliyorlar.» dedi. Şeyh güldü: «Boşuna yorulma Hanım, ben teveccühe vardım. Kalbindekileri hep anladım. Uzun söze hacet yok.» dedi. Ben kıpkırmızı kesildim. Öyle ya, insanın içinde söylenecek şey varsa, söylemiyecekleri de var. Acaba hepsini anladı mı? diye yerin dibine geçtim. Şeyh gülerken birdenbire öfkelendi. Arapça bir şey okudu. Anlamadım. Sonradan kalfaya sordum. «İnsanın iyiliği dilini tutmasındadır.» demekmiş. Efendim ondan sonracığıma gözlerini açtı. «Her hastalık sıtmanın ta kendisidir. Sende lakırdı sıtması var. Yedi gün yedi gece hiç lakırdı söylemiyeceksin. Ağzından dünya sözü çıkmıyacak. İşitiyor musun kadın? Bu lakırdı hastalığı... «Ha dur dur bakayım, dur. Ha ha...» Bu lakırdı illeti, bu kötü dert seni öldürür. Doğru Cehenneme götürür. Yedi gün, yedi gece bir ölü gibi susacaksın.» dedi. Asıl ben şimdi ağlama-

ya başladım. Ah iki gözüm Şeyhim, bu nasıl olur? Ben bu suskunluğa girmeden önce mahalleyi değiştirmeli. Bizim mahalle dedikodunun kumkuma yeridir. Ya evdekileri ben dilimle idare etmesem ne yemek pişer, ne bir iş görülür. Uyurken susmam yetişmez mi? dedim.

«Hayır, o susuş uykudur, sayılmaz.» karşılığını verdi. Oysa elmasım Adile, bizim Efendinin dediğine bakılırsa ben uykumda da hiç durmaz sayıklar, gündüzün yaptıklarımı hep tane tane gece söylermişim. Ben lakırdı söylemekten ölmem. Söylemezsem ölürüm. Fakat şeyhi kandırmak mümkün olmadı. Sonunda peki peki susarım dedim. Efendim, ondan sonra her gece ve her sabah bir odaya çekilip yedi bin yedi yüz yetmiş yedi (Ya sabur) çekeceksin. Kalbindeki fitneyi, içindeki şeytanları dağıt. Susmaktan pek için sıkıldığı vakit kalbinle görüş, vicdanınla sözleş. Murtabakaya var dedi. Hanım nasıl olur? Hiç insan kendi kendine görüşür mü?

— Murtabaka değil, murakabe...

— Ne demektir o?

— Bizimki tekkeden geldiği vakit yapar da ondan bilirim.

— Nasıl şeydir o anlat.

— Eline tesbihi alıp bir köşeye çekilerek sessizce oturmak...

— Adile, insan kalbiyle nasıl görüşür? Ben kalbimdekileri zaten bilmiyor muyum? Kendi kendime görüşürsem bana deli demezler mi? Hem benim kalbim Cinci Meydanı değil ki, elime saplı süpürgeyi alıp oradan şeytanları dağıtayım. Ondan sonra cığıma kadınım, şeyh ağır ağır devam etti: «Sana bir muska vereyim. Okunmuş pamuk ipliği ile onu boynuna as. Hazret-i Pir'in mezarından sana ufak bir taş versinler. Lakırdı isteği üstün geldiği vakit onu dilinin altına koy.

— Şimdi o taş dilinin altında mı?

— Ağzımda tamam üç gün taşıdım. Kaç defa yutuyordum. Dilimin altını yara etti. Şimdi çıkardım. Muşambaya sarılı sebimde duruyor.

— Derviş Mehmet'in baklası gibi bir şey demek...

— Derviş Mehmet'i bilmiyorum. Fakat benim taş da hemen hemen bakla kadar var.

— Ağzına o taşı koyduğun vakit lakırdı söyliyebiliyor musun?

— Ne mümkün? Yeni lakırdı paralıyan çocuklar gibi kemküm edip duruyorum. Kaç defa boğazıma kaçtı da Sabire parmağı ile çıkardı. Boğuluyordum. Efendim sana söyliyeyim, sonra şeyh: «Tekkenin bahçesinde biter kutsal bir ot vardır. Sana versinler. Merak bastırdığı vakit ondan bir parça kaynat da iç. Sıkıntı dağıtır.» dedi. Bana üç defa okudu, üfledi. Ondan sonra efendim kalfasını çağırdı. «Hanımı güzelce bir çiğneyiver. İçinde hiç merak yeli kalmasın, hepsi defolsun.» dedi.

Kalfa beni pencerenin önünde postekinin üzerine uzattı. Öyle bir çiğnedi, öyle bir çiğnedi ki, bağırmaya utanıyordum. Pestil oldum. Herif galiba vaktiyle yorgancılık etmiş. Ot minder gibi çiğniyor. İçimde seksen şeytan olsa o kokulu iri meslerin tekmeleri altında duramaz, mutlak kaçarlardı. Muskayı boynuma astılar. Taşı dilimin altına koydular. Bir kâğıda sarılı otu elime verdiler. Oh Tanrıma şükürler olsun, inşallah iyileşirim, diye ben gidiyordum. Kalfa: «Hanım, bu aldığınız şeylerin adağını unuttunuz.» dedi. Bir hesap pusulası çıkardı. Sekiz kuruş otuz para muska, beş kuruş on para taş, üç otuz para ot...

— Aaa Selânik Bonmarşesi mi bu ayol? Otuz parası ne oluyor?

— Bilmem kardeş, bilmem. Tamam on yedi kuruş otuz para etmiş. Evden çıkarken on kuruş kadar bozuk param vardı. İnsanlık hali bu, uzun boylu yol, belki para yetişmeyiverir diye küçüğün kumbarasındaki paraları da çıkarıp yanıma almıştım. Kesemi açtım. Hesapladım, kitapladım. Yetmiş para kadar eksik geliyor. Onun orası tekke... Pazarlık olmaz ki... Hem şimdi her yerde fiyat kesin. Neyse üst tarafını Safiye'den aldım da ekledim. Kapıdan çıkarken kalfa: «Hanım, bu aldığın şeylerin şifasını üzerinde denedikten sonra yine gel.» dedi. Eski hastalığımda Doktor Moronaki'den reçete aldığım zaman o da bana böyle demişti. Caddeyi bulup da tramvaya kadar yürüyecek halim kalmamıştı. Çiğnendim mi? Yoksa kıyma makinasına mı girip çıkmıştım? Bilmiyordum. Vücudum rendelenmiş turba döndü. Hep Allah razı olsun, Safiye koltuğuma girdi. Söylemesi kötülük, ben tekkeye gitmezden önce daha sağlamdım. Neyse güç hal ile eve kapağı attık.

— Sana da iyilik yaramaz Hasnâ Hanım. Okumuş adamların ağırlığı duyulmaz ki... Tekkelerde kundaktaki küçük çocukları çiğnetirler. Yavrucaklar vık bile demezler.

— Bilmem benim günahım çok zahar da onun için ağırlık duydum. Bu kalfa gibisi kundağı çiğnerse, çocuk yalnız çiğnenirken değil, artık bir daha hiç bağıramaz sanırım. Benden önce kalfaya başka bir kadın çiğnendi. «Hanım nasıl oluyor?» diye sordum. «Mübarek adam pek cüsseli ama üzerimde kuş gibi gezindi. Tanrı bilir hiç bir ağırlık duymadım.» dedi. Yalan mı nöyledi, doğru mu bilmem ki...

— Her vücut birbirine benzemez. O kadın çiğnenmeğe idmanlı olmalı. Sen şimdi nasıl iyi misin?

— Bir iki gün kemiklerim ağrıdı. Büyüklüğüne bin kere kurban olayım, şimdi vücudum sağlamlaştı. Muska boynumda, meraklandıkça o ottan kaynatıp içiyorum. Taş da bazı cebimde, bazı ağzımda...

— Oh oh, Tanrım iyilik sağlık versin.. (Ya Sabur) çekiyor musun?

— İşte asıl onu anlatacağım. Çekiyorum ama kaç oldu bilmem ki?... Kafam hesaba alışık değildir. Ben yedi bin sayıyı hiç bir araya getirebilir miyim?

— Tesbihin yok mu?

— Var ama otuz üçlük Namaz tesbihi.

— Beş yüzlük, binlik tesbihler vardır.

— Varmış ama bende yok.

— Tekkeden getirt.

— Kira ile vermiyorlar Hanım. Bizimkine söyledim. «Hadî karı oradan, binlik tesbihlerle uğraşma. Zaten yarım aklın var, onu da kaçırır, büsbütün çıldırırsın.» dedi.

— A o da doğru ya... Hafıza Molla böyle tesbihlerle bozduydu ya. Beş yüzden başladı, beş bine, on bine çıkardı. Sonra aklı da zıvanadan çıktı.

— Ha bilirim, o kadın sahiden çıldırdı mı? Yoksa erdi mi? Pek iyi bilinemedi. Aşağısına sülük vurdulardı. Hâlâ aklımdadır. Hanım önceleri o ne şen kadındı. Şeyhe çatıp işi tesbihe vurduktan sonra kendine bir suskunluk geldi. Dünyasına küstü. Yalnız odalara kapanmağa başladı. «Nedir bu halin?» diye soranlara: «Dünya bana cife geliyor. Erkeğim, çocuklarım bana yılan gibi gözüküyorlar.» dermiş. Sonunda öldü, bu cife dün-

yadan kurtuldu. Geceleri mezarına salkım salkım nur inermiş. görecekler var. Ah darısı dostlar başına. Ne mutlu Hanım... Ah ah, lakırdı lakırdıyı açıyor. Ne söyliyecektim efendim? Ondan sonracığıma... Hesapsız birçok Ya Sabur çektim. Bana iyi geldi. Efendiye söyledim. «Hah iyi işte, için sıkıldıkça Ya Sabur çek. Yedi binden eksik olursa Tanrı bağışlar. Fazla gelirse ziyanı yoktur.» dedi.

Sonra Hanım, Marpuççunun Necibe bana bir akıl öğretti. «Bir kaç okka kuyu fındığı aldır. Kabuklarını kır. İçlerini yorgan tiresine tesbih gibi diz. İyice hesapla. Tamam beş yüz tane olsun.» dedi. Kız, beni günaha sokma, hiç fındıktan tesbih olur mu? dedim. «Sedef, mercan, akik, ödağacı, koka, yüz sürü tesbihler Tanrının yarattığı şeylerden yapılıyorsa, fındığı başkası yaratmadı ya? Tesbih hesap içindir. Kirli olmıyan her şeyden yapılabilir.» dedi.

— Bu da haklı.

— Ben de dediği gibi yaptım. Hanım, bu da ucuz bir şey değil. Kaç okka fındık gidiyor bilsen... Benim oğlana hesaplattım. Beş yüzü, on dört defa dönersen yedi bin olurmuş. Yedi yüz yetmiş yedisi de kolay. Tesbihi her dönüşte yanıma bir fasulye koyuyorum. Kaç defa yine şaşırdım ya. Fındıklardan da bir parça elim yağlanıyordu. Ama Allah kabul etsin, işte böyle çekip gidiyordum. Bir sabah kalktım. Seccademi yükten çıkardım. Arasında tesbih arıyordum. Hanım, o caanım beş yüzlük tesbihten kala kala beş on tanecik kalmış. Boğazlarına kor düşsün, yemişler, Çığlığı bastım. Hepsi geldi. Kim tıkındı benim tesbihcağzımı diyorum. Fare yemiştir, diyorlar. Fare yese bir parça kırıntısı kalır. Yemin edin bakayım siz yemediğinize, diyorum. «Biz bir okka fındık için yemin edemeyiz.» diyorlar. Hala mı yedi? Kız mı? yedi? Piç mi yedi? Oğlan mı yedi? Efendi mi yedi? Günahları üstlerinde kalsın. Yoksa hep birer parça paylaştılar mı? Önce anlaşılamadı. Ah Hanım, Ya Sabur çekilecek sıra ama tesbihsiz kaldım. Ben artık Ya Sabur'ları kararlamadan çekiyorum.

Bir sabah oğlan geldi. Benim Aziz.. «Anneciğim, vah vah tesbihsiz kaldın. Başka bir tesbih yaparsan bu sefer bademden yapalım» dedi. Kız söze karıştı. «Fıstıktan daha güzel olur.» diyordu.

— Aaa Hanım, inan olsun, senin tesbihi yemişler. Kuru ye-

mişçilerde kaç türlü şey varsa sana hep onlardan birer kere tesbih yaptırıp tıkınacaklar

— Dur Hanım, dur. Anlatayım. Sonra iş ortaya çıktı. Önce oğlanı çok sıkıştırdım. Aziz inatçıdır. Babasının inadı... Bütün bütün ona çekmiş. Bana hiç benzemez. Ağzından söz almak mümkün olmadı. Sonra kızı sıkıştırdım. Evlâdı üzerine yemin verdirdim. Kız bana benzer, dayanamadı. Söyledi. Babaları: «Ananız böyle fındık dervişliği ede ede bir gün çıldıracak. Şeyh ona yedi bin tesbit çekmeye izin vermişse ben vermiyorum. Hadi şunun tesbihini yiyelim.» demış. Paylaşmışlar. Ziftlemişler. Fındıktan tesbih olur mu, olmaz mı diyorduk. Şimdi anladım ki, bizim evlerde yemişten tesbih dayanmaz. Bunca ilim adamlarının aklı yok mu? Tesbihleri yenmez, katı şeylerden yapmakta meğer sebep bu imiş. Şimdi her dolmayı sardıkça on tane Ya Sabur çekiyorum. Artık kaç eder bilmem...

II

ADİLE HANIMIN kızı evden bağırır: «Anne gel, Mebrure Hanım Teyzem geldi. Seni çağırıyor.»

Adile Hanım: — Söyle buraya gelsin. Azıcık lakırdımız var.

Kız: — Nasıl azıcık lakırdı? Bir saattir konuşuyorsunuz, bitmiyor:

Mebrure Hanım başörtüsü, yeldirme ile bahçeye çıkar. İki kadın birbiriyle sırlı bir halle işaretleşirler. Adile Mebrure'ye parmağı ile susmasını hatırlatır. Misafir tahta perdeye yaklaşarak ev sahibinin kulağına:

— Duydun mu?

— Duydum.

— Buraya onu söylemeğe mi geldin?

— Onun için geldim ama kadının kızını kocası yeni bırakti. Aklı başında yok. Şeyhlerle tesbihlerle uğraşıyor. Şimdi bunu söylersem ayılır bayılır. Bir tarafına bir şey olur diye korkuyorum.

— Bayılırsa benim yanımda lokman ruhu var. Dostluk bu günde belli olur.

— Dur, dur, şimdi olmaz. Hasnâ'yı Rukiye Hanımın evine götürelim de orada söyliyelim.

— Söylemeli ya... Saklamak olur mu hiç? Biz Hasnâ'mn dostu değil miyiz? Rukiye'nin evine götürmezden önce burada bir parça çıtlatalım da kulağı alışsın.

— Bunun çıtlatması nasıl olur? Kocan evlendi diye patadak ben bu kadına söyliyemem.

Hasnâ Hanım tahta perdenin arkasından:

— Karılar nedir o fiskos? Beni mi çekiştiriyorsunuz?

Mebrure Hanım: — Allah etmesin. Seni ne diye çekiştirelim? Siz her gün burada, bu budak deliğinin önünde böyle bağıra bağıra konuşuyorsunuz da yanı başınızdaki evde meyzinin karısı hepsini işitiyor. Akşam kocasına anlatıyor. O da mahalle kahvesinde ezan okur gibi herkesin kulağına bağırıyor. Mahallede bir parmak bal oluyoruz. Onun için yavaş yavaş konuşuyoruz.

Hasnâ Hanım: — Meyzin ise meyzinliğini bilsin. Ezanı bitirdikten sonra minareden Tülbentçi'nin kızı Huriye ile al sevda ver sevda işaret gırla gidiyor. Kaç defa gördüm. Karısı olacak yosma bizi dinliyeceğine, kocasına dikkat etsin. Onu gözetlesin'- Tanrıevinde böyle kepazelik olur mu? Büyüklüğüne kurban olayım, çarpılmıyorlar da...

Mebrure: — Sus kardeş Hasnâ.. Sus Hanım sus. Korkmuyor musun?

Hasnâ sesinin tonunu yükselterek:

— Ben Tanrıdan başka kimseden korkmam. Meyzininden kork, imamından ürk, bekçisinden çekin. Nedir bu? Aaaa illâllah... O meyzin olacak herifin sarığını çıkarıp da Kâğıthane'de gazel okuduğunu mahallede bilmiyen var mı? O nasıl ezan okuyuştur Hanım? Kutsal sabah ezanının içinde uzun uzun ahlar var mıdır? Şükredelim ki, başımıza ateş yağmıyor.

Adile Hanım: — Hasnâcığım, Şeyh Keramet'in sana verdiği suskunluk taşını nereye koydun?

Hasnâ Hanım: — Cebimde...

Adile: — Al onu ağzına kardeş, al ağzına...

Hasnâ Hanım: — Ağzımda olsa valla yutar da yine söylerim. Dayanılır mı? Benim nemi dinliyormuş meyzinin karısı? Bunları da işitsin de akşam kocasına anlatsın...

Meyzinin karısı pencereden başını uzatarak:

— Yine bu çirkefe kim taş attı? Çarpsın seni binlik tesbih inşallah.

Hasnâ Hanım: — Kolun budun çarpılsın. Kullanılmış kuyu çıkrığı karı. Bak bak sabahtan beri burada konuştuklarımızı hep dinlemiş.

Meyzinin karısı: — Yaptığın yalancı dolmanın içine bir avuç daha tuz koy da akşam mahalle bekçisine yedir. Çünkü kocan üstüne evlenmiş. Bir daha yanına gelmiyecekmiş.

Hasnâ Hanım: — Aaaaa hepsini dinlemiş. Aman çarpıntım tutuyor. Kocama ne olmuş dostlar? A dostlar kocama ne olmuş? Anlıyamadım.

Adile Hanım: — Bir şey olmamış. Bir şey olmamış. Meyzinin Nuriye seni kızdırmak için uyduruyor.

Hasnâ Hanım: — Onu yedi dağın haydutları uydursun.

Meyzinin karısı: — Aman ne çirkef Tanrım, ne çirkef... Böylesine Şeyh, tesbih iyi gelir mi?

Hasnâ Hanım: — Kapıdan, pencereden adam dinliyen casus karı...

Meyzinin karısı: — Casus senin kocan. Abdülhamid'in baş casusu idi. Mahalleden kaç tane suçsuzu sürdürdü. Siz de bir gün sürüm sürüm sürüneceksiniz. Kocam çok şükür Kur'an'ı ezberlemiş hafız adam... Bizim namusluluğumuzu bütün dünya bilir.

Hasnâ Hanım: — Kah kah kah... Karı Bozdoğan kemerinde kocanın sesine âşık olup da varmadın mı? Başka erkeğin varken bu herifi içeriye almadın mı? Kocan hafızmış... O herif akşamları sarığını cebine sokup da Yenikapı'da Maksut'un meyhanesinde şişe şişe içki yuvarladıktan sonra Langa bostanları arasında Kayabaşı okumaz mı? Sarhoş sarhoş Kızıltaş camiinde Mevlüt okurken Zaptiyeler kürsüden indirmediler mi? Hangi birisini söyliyeyim? Bunları bütün dünya duydu...

Meyzinin karısı: — İşitiyor musunuz komşular? Bu karıdan namus dava edeceğim.

Hasnâ Hanım: — Ne işine? Ne yüzle? Keşke yanılıp da öyle bir şey yapsan... Valla ağzı çelikli bir apukat tutarım da bütün bu dediklerimi içine yazarak Şeyhislâm (1) Kapısına bir

(1) Şeyhülislâm.

dilekçe veririm. Misafir çarşafı karı, Şam kumaşı gibi çeşit çeşit doğurduğun çocukların babaları belli değil.

Adile Hanım: — A Hasnâ Hanım, a aa... Hani ya Ya Sabur? Koy şu taşı ağzına artık... Koy Neye gerek, komşusunuz şunun şurasında. Bir gün gelir yüz yüze bakarsınız.

Hasnâ Hanım: — Hanım, artık sinirlerim bir defa depreşti. Ağzıma çeki taşı koysam dilimi durduramam. Aaa baksanıza ayol, bu evde çıt olsa ertesi günü mahalle kahvesinde pasaparola oluyor. Meğerse bu karı bizi dinler de kocasına yetiştirir miş...

Geçenlerde kuyumuzun suyu çekildi. Helâda uçkurum elimde kaldım. Kızım Sabire'ye, kız bu ev Kerbelâ'ya döndü. Cumbada bekle de sakayı çevir. Yahut babanın iyi suyundan bir maşraba su getir, diye bağırdımdı. Bu sözüm bile kahvede bir parmak bal olmuş. Bizim evden mahalle kahvesine telefon mu var? Telgraf mı var? diye şaşırıp duruyordum.

Meyzinin karısı: — Mahalle vebası kokmuş karı. Ben niye söyliyeyim? Evinde olup biteni bütün ellere sen kendin yetiştirirsin. Evinde kedi yellense sen onu Bin bir Gece Hikâyesi gibi teller pullar koskoca bir masal yaparsın. Dil değil ki, ekmekçi küreği... Bu karının ağzına taş koymak değil, duvar örseler yine boş. Hem kendi çatlar, hem ortalığı çatlatır. Pireyi deve yapar. Geçen akşam kocam sancılandı da bir kadeh konyak içti. Zavallıya içiyor diye attığı iftiralar hep bundan azma. Hekim reçete ile verdi de öyle içti...

Hasnâ Hanım: — Hay kah kah kah. Hiç de gülecek halim yoktu. Kocam meyhanelerde içip de elâlem görmesin diye evde içirmeğe uğraşır. Mezelerini kendi eliyle hazırlar. Her akşam bostandaki bahçıvana: «İvan, on paralık tereotu getir» diye bağırırlar. Yatsıdan sonra bir çiroz kokusudur başlar. Burunlarımızın direği kırılır. Meyzin evinde o vakit çiroz salatasının işi ne? Bunu bana anlatınız bakayım...

Meyzinin karısı: — Karı evimizde yiyip içtiğimize de mi karışıyorsun? Çiroz salatası yerim. Sardalya salatası yerim. Yatsıyın yerim. Sabaha karşı yerim. Senin neyine gerek? Sen casus değilsin de bizim evimizde olup biteni niye gözetliyorsun?

Hasnâ Hanım: — Ya Sabur Şeyh Keramet! Ya Saburrrr... Bu karı beni çatlatacak. Bu karı beni çat diye orta yerimden

ikiye ayıracak. Ayol Osman Efendinin Kınagecesinde kocanı bekçi sabaha karşı eve arkasında getirdi. Düğün evinde de mi sancısı tutmuştu? Orada da mı reçete ile içti?

Meyzinin karısı: — Kurt kuş uyur, düşman uyumaz derler. Demek bu karı bizi sabahlara kadar gözlüyor? Gözetliyor...

Hasnâ Hanım: Ayol genç, ihtiyar bütün mahallenin erkeği bir eve toplanıp da «Yâlelli» çağırarak göbek attıkları gece uyunur mu ki, ben uyuyayım?

Meyzinin karısı: — İnşallah diri iken hortla da hiç uyuyamaz ol. Eloğlunun çiroz salatası senin nene gerek? A zavallı! Sen kendi derdine bak. Kocan evlenmiş..

Hasnâ Hanım: — Ne diyor? Kocam yellenmiş mi?

Meyzinin karısı: — Hah hah hahayyy Şimdi de ben güleyim bari. Kocan evlenmiş, evlenmiş... Genç... Güzel... İlikler gibi bir kadın almış. Senin gibi adı Hasnâ kendi yedi belâ çirkin kokmuş karıyı ne yapsın? Saçlarını karaya değil a Eleğimsağma rengine boyasan artık yüzüne bakılacak halin kalmamış. Tüyü tüsü dökülmüş, sütü kesilmiş ihtiyar uyuz keçilere dönmüşsün. Elâlemin içkisi fışkısı senin neyine gerek? Sen on paralık mum al da kendi derdine yan...

Bu korkunç, bu keskin haber şiddetle burnuna kaçmış gibi Hasnâ Hanım dolma tenceresinin üzerine üç dört defa sağanaklıca aksırdıktan sonra topla vurulmuşa döner, sersemler...

Meyzinin karısı pencereden devam eder:

— Konu komşunun kapısını, penceresini dinleyip gözetliyeceğine, o çomak kadar dilinle mahalleyi çorba gibi karıştıracağına, kocana sahip olaydın kaltak... Şeyhlere gidip çiğnenmek ne para eder? Seni şimendifer çignemeli ki, bütün dünya o uğursuz ağzının kötülüklerinden kurtulsun...

Adile Hanım pencereye başını kaldırarak:

— Sus artık Nuriye sus... Kadın bayginlıklar geçiriyor. Bir tarafına iner miner... Bir şey olur. Yazıktır, günahtır.

— Günah mıdır? O kendisi günahı biliyor mu? Benim Hafız kocama niye iftira atıyor? Kocamın bir baş dönmesi hastalığı vardır. Düğün evinde kalabalıktan tutmuş. Onun için bekçinin sırtında geldi.

Hasnâ Hanım büyük vuruşlar altında silkinip silkinip baş kaldıran cins bir horoz gibi davranarak:

— Kınagecesinden dönen erkeklerin kimi araba ile gitti.

Kimi küfe içinde, kimi hamal sırtında... Birtakımı da sokaklarda suratlarını köpeklere yalatarak kaldırımlar üzerinde sergin yattılar. Hepsinin de başı dönmüş, midesi mi bulanmıştı? Düğün evini, o caanım gelin odasını kusmuk deryasına çevirmişler. O gece sizin evdeki öğürtüden bizim evde durulmadı. Ben kimseye iftira etmem. İftirayı evlenmiş diye sen benim kocama atıyorsun... Kocam evlenmez... Evlenemez...

— Ay amaannn... Acaba niçin?

— Erkekliği yoktur da onun için...

— A tuhaf şey Gıdıklasalar da bir parça gülsem... Kocanın erkekliği yoksa sen o çocukları kimden peydahladın?

— Oldum olası öyle değildi ya... Yedi sekiz yıl öncesi yanlışlıkla bir ilâç yedi de öyle oldu...

— Daha geçen yıl onu (Tavrışen) in evinde basacaklardı. Erkekliği olmıyan adam zamparalığa gider mi? Senin koynunda yatıp kocakarı soluğu ile zehirlenmemek için bu hileyi uydurmuş. Daha o zamanları seninle döşeğini ayırmak istemiş. Sen kene gibi yapışarak: «Ben şeyhe danıştım. Kocasından ayrı döşekte yatmak günahtır.» dedi, demişsin. Adamcağız da ne yapsın? Senden kurtulmak için bu düzeni kurmuş... Ayıplanmaz... O genç, sen yaşlı... Yan yana aynanın önüne geçip de bir baksanıza... Ana - oğul gibi duruyorsunuz.

— Aaaa üstüme iyilik sağlık... O benden on yaş büyüktür ayol. Nüfus kâğıtlarımız çekmecede duruyor.

— Nufus kâğıdına kendini on yaş küçük yazdırmak modası artık pek adi bir hile sırasına geçti. Geçen günü Tırabzan'lının (1) yetmişlik kaynanasının yaşı nufus kâğıdında otuz altı göründü. Buna zavallı kadının kendinden başka herkes güldü. Çünkü oğlunun yaşı elliden fazla... Bir adamın nufus kâğıdından önce suratına bakarlar Hanım...

— Kocamın saçı sakalı hep boyadır. Onu öyle görüp de genç mi sanıyorsunuz?

— Boya saçları vaktinden önce ağarmış kimselere yaraşır. Gerçekten yaşlanmış olanları büsbütün çirkin eder. Sen de boya kullanıyorsun. Niçin gençlenemiyorsun?

— Kocamda gözün mü var karı? Meyzin sana yetişmiyor mu?

---

(1) Trabzon.

— Meyzin kadar başına taş insin... Bilgiçliği, zarifliği kimselere vermezsin. Kocanın erkekliği yokmuş da niçin boyanıyor bakayım? Kendini kime beğendirecek? Başında kalıplı fes... Ayağında gıcır gıcır ruganlı potinler. İpekli boyunbağı, ortasında oklu yaylı elmas iğne... Ismarlama yapılmış ütülü elbise... Delikanlı oğlun bile o kadar süslenemiyor. Sen ise alık karı, evde, sokakta hamamanası gibi gezersin. Kocan da bebek değildir bilirim. Elli beşini geçkindir. Fakat seninle vücudunu yıpratmamış. Hiç gam, tasa tutmaz. Senin dırdırından bucak bucak kaçar. Evde durmaz, hemen kendini sokağa atar. Evde çoluğuna çocuğuna sade suya pırasa, ıspanak, semizotu haşlaması yedirir. Kendi bir güzel lokantalarda kuzu kızartması, hindi dolması ile karnını doyurur. Kocan son zamanlarda komisyonculuktan öyle para kazandı, öyle para kazandı ki, alyona döndü. Size on para göstermedi. Evinizde insan kıçının altına koyacak sağlam bir iskemle bulamaz. Hâlâ o kırk yıllık ot minderler Soluk, basma makatlar (1) Hâlâ misafir odanızda o çarpık konsol, üstünde o kararmış hotozlu ayna, önünde hırdavatçılardan düşürülmüş Nuh Peygamber yılından kalma kırık lambalar Senin elâlem içine çıkacak bir kat temiz elbisen, iyi bir çarşafın yoktur. Çoluğunun çocuğunun üstleri, başları dökülüyor. Mademki söz buraya geldi, hepsini anlatayım bari... Haniya üç yıl öncesi İzmir'e ticarete gidiyorum diye kocan buradan kaybolmadı mı? İşte o zaman evlendi. Yirmi ikisinde bir karı aldı. Öyle güzelmiş, öyle güzelmiş ki, bir içim su diyorlar. Fakat bozuk soydanmış... Müjdemi ver. Kocan boynuzları takınmış. Artık dal budak salıvermiş. Namuslu karısı Hasnâ Hanımın oturduğu evden içeri o çatal çutal deccal kafası artık sığmıyacakmış... Kocanın haftada üç dört gece eve gelmediğinin sebebini niye merak etmedin? Bu çingene çergini, Hakkuran kafesi çarpık eve gelip de ne yapsın? Öteki evini öyle bir döşetip dayatmış, öyle cici bici eşya ile doldurmuş ki, Küçük Pazar Alman diyorlar.

Hasnâ Hanım beyninden aşağı saçılarak zehir kasırgası korkunçluğu ile her tarafını alazlıyan bu sözlerin acı etkisi altında önce şaşalamış, sonra aklını başına toplamağa uğraşarak dikkatle dinlemeğe başlamıştı. Meyzinin karısı Nuriye'nin fı-

(1) Sedir.

rından saçılır gibi savurduğu bu son sözler düşmanca olmakla beraber büsbütün de iftira gibilerden, asılsız şeyler değildi. Kocasının son zamanlarda yaşına hiç uymıyan bir ölçüde süse, tuvalete şıklığa verdiği önem, İzmir yolculuğu, haftada üç dört gece evden kayboluşu, bunlar tamamiyle doğru şeylerdi.

Hasnâ Hanım dolma tenceresinin yanından çekildi. Başını asma çardağının direğine dayadı. Yağlı elleriye saçlarını düzelterek düşünüyordu. O dakikaya kadar kocasının üstüne böyle bir şey yormak aklına gelmemişti. Fakat şimdi komşusu Nuriye onu öyle bir iz üzerine koymuştu ki, bu izin yılan gibi kıvrıla kıvrıla gidişlerini kafasında dikkatle izliyerek, iki bilinmezden bir bilinene atlıyarak yavaş yavaş ayağı suya eriyor, son zamanlarda kocasının halinde beliren tuhaflıkların karanlıkları yırtılıyor, bazı gerçekler gün gibi açık ortaya çıkıyordu.

III

EVLENDİKLERİ zaman Şuayip Efendi yirmi beş yaşında gürbüz bir delikanlı, Hasnâ Hanım güzel fakat delişmen bir kızdı. Evleneli şimdi otuz beş yıl olmuştu. Bu uzun karılık kocalık süresinde birbirini çok gücendirmişlerdi. Aile hayatları hemen devamlı bir hırgürle geçti. Hasnâ Hanım ilk çocuğu Sabire'yi dünyaya getirdikten sonra Rahim boğulması hastalığına tutuldu. Kadınların deyimince henüz kırkı çıkmadan loğusayı döşeğinde yalnız bırakmışlar da al basmıştı. Kadının yaratılışı zaten delişmen iken bu al baskınından sonra zırdeli oldu. Hekim, hoca, tedavisine çok uğraşıldı. Pek işe yaramadı. Ara sıra kendisine biraz sakinlik gelir. Fakat ay başlarında şiddetle nöbeti tutar. Yalnız kendi evini kasıp kavurmak değil, bütün mahalleyi alt üst eder. Kapısının önünden gelip geçenlerle kavgaya tutuşur. Bu nöbet zamanlarında yüzü kasılır, bir tuhaf gerginlik olur. Kaşları çatılır. Gözleri büyür. Salyaları akar. Bir lakırdı tufanı, bir halinden yakınma saçmalaması başlar. Uyumaz, söylenir. Yemez, söylenir. Evlâdına, kocasına, bütün dünyaya düşman olur. Ve elâlemi de kendisine düşman görür. Diline dolamadığı, tenkit etmediği, hor görmediği, küçümsemediği şey bırakmaz. Tımarhanenin azılılara ayrılmış bir hücresinde zincire vurulacak kadar deli değil. Fakat akıllı da hiç

değil. İnsanlar arasında hiç bir kadroya sokulması mümkün olmıyan bu kadını nereye koyacağını, nasıl tutacağını bilemiyen Şuayip Efendi şaşırmıştı. Çünkü nöbet zamanları dışında kadının yumuşak, iyi, sessiz işiyle gücü ile uğraşan kadın kadıncık halleri de olur. O zaman insan zavallıya acır. Bu sakin zamanlarında herkes için iyilikçidir. Bir ay, bazan daha fazla süren ve hemen uykusuz, besinsiz geçen azgınlığı sırasında çok arttığı sanılan bütün gücünü elâlemle dalaşmağa harcadığı için nöbetin sonunda yorgun düşer. Sanki bu düşkünlüğünü ödemek için tabiat ona büyük bir iştah verir. Yer içer, uzun uzun uyur. Artık söylemez. En gerekli sözler için bile ağzını kıpırdatmağa üşenir. Dudakları buruşup birbirine yapışmış gibi durur. Yanında havadan sudan konuşan kadınlara:

«Herkesin dırdırı nenize gerek Hanımlar? Soluğunuza yazık. Kendinize üzüntü arıyorsunuz. Zevkinize bakınız» yollu öğütler verir.

Nöbeti sırasında her kimin kalbini kırmışsa onlardan özürler, aflar diler. Hasnâ Hanımın yaratılışındaki bu iyiliği, bu yürek temizliğini, bu iyilikseverliği görenler, bilenler, nöbet zamanlarında saçmalamalarına aldırmamağa karar verirler. Fakat dayanmak kabil olmaz. Çünkü nöbeti tutunca bazan sadece deli gibi saçmalar savurmaz. Gayet düzgün konuştuğu da olur. Herkesin can alacak damarını bulur. En gizli kusur ve ayıplarını korkunç bir keskin görüşle görür. Adi zamanlarında iki sözü bir araya toplayıp söyliyemez, bir kadın gibi dururken rahim hastalığı nöbetiyle kafasında ve sinirlerinde öyle bir uyanıklık meydana gelir ki, okur-yazar olmadığı halde, adeta Nâbi'leşir, Fitnat'laşır. Sözlerini ok gibi işletecek bir ustalık gösterir. Öyle hazır cevap olur, öyle parlak cümleler kurar ki, şaşmamak mümkün olmaz. Düşmanının zayıf noktası ne tarafındadır bilir. Herkesin kalbinde gizli tutmağa uğraştığı yaralarını zehirli dilinin ucu ile biz gibi deşer, kurcalar, kanatır. İşte o zaman en insaflı, en hoşgörü sahibi bir kimse bile gırtlağına atılarak bu kadını boğmak ister.

Bazan yalanlar, iftiralar da atar ortaya. Fakat bunları yaraştıracak, gerçeğe benzer, kandırıcı şeylerle süsler. Hücumu hep insanın onuruna ve namusunadır. Mahalle halkından birinin namusu hakkında ortaya bir balgam attı mı, o adam yedi mahkemeden temize çıksa, suçsuzluk kararı alsa yine de temiz-

lenemez. Hücum sırasında sözlerini güçlendirmek için yüzünün çizgilerine, jestlerine verdiği sanatlı ifadeyi en ünlü artistler bile taklit edemez. Çünkü sanat yolu ile taklidine uğraşılanın bu aslı, modeli, tabiisidir.

Hasnâ Hanımın sakinlik döneminde iki dudağı birbirine yapışıkmış gibi bir hal alınca arkasından hastalık da yavaş yavaş ortaya çıkar. Önce esnemeler, sonra hafif bir çarpıntı, uykusuzluk başlar. Hastalığın gidişi başlangıçta adi bir yürüyüş gibidir. Sonra tırısa, daha sonra dört nala kalkar. İşte o zaman etrafında tozu dumana katar. Yedi mahalleyi susta durdurur. İlk hastalık işaretleri belirdi mi, ev halkını büyük bir korku ve telâştır alır. Sakinlik verici, yumuşatıcı, uyutucu ilâçlar verilir. Fakat bütün bunlar pek bir işe yaramaz. Hastalık süresini tamamlamadıkça kadını bırakmaz. Bazan iki üç ay sürdüğü de olur. Hasta, şiddetli yürek çarpıntısından, uykusuzluktan, boğazına yuvarlak bir şey tıkandığından yakınır durur.

Bu isterinin adı mahallece merak illetidir. Hasnâ Hanımın yine merakı tutmuş haberi mahalleye yayıldı mı herkesi bir korunma kaygısıdır alır. Yakın komşularda kapılar, pencereler kapanır. Sözler fısıltı derecesine iner. Çünkü komşuların birinden aldığı yahut birisi adına uydurduğu sözü dallandıra budaklandıra süsliyerek bir kandırıcı belge şekline soktuktan sonra bir başkasına karşı kullanır. «Senin için falanca böyle diyor» der.

Bu kadının deliliğini herkes bilir. Fakat kötülük saçan bu delilikten kendini koruma hemen kimse için kabil olmaz. Bu delinin kurduğu ökselere en akıllı insanlar bile tutulur.

Bu halden mahalleli bazan bıkıp usanarak Şuayip Efendiye deliliği zamanında karısını ya bir hastaneye koymasını, yahut evinde kapalı bulundurmasını ısrarla salık vermişlerdi. Fakat deli olup da asla kimseye saldırmaz. Ateş, bıçak gibi kazalı şeylere el sürmez. Onun zehirli deliliği sadece dilindedir. Yaklaşabildiklerini sokar. Zehirler. Bu salıkçılara Şuayip Efendi şu karşılığı verir: «Karım tımarhanelik deli değildir. Bu öğüde mahalleliden ziyade doktorlar yetkilidir. Böyle bir harekette bulunmağa Allahtan korkarım. Çocuklarımı üzmüş olurum. Biz onun huyunu aldık. Huyuna suyuna giderek merakını yatıştırmağa uğraşırız. Zıddına varmağa hiç gelmez. Tımarhanede belki büsbütün deli olur. Bizim mahalledeki kadınların çoğu zihin-

ce karımdan pek üstün değildirler. Karımın böyle asabi zamanlarında onun bunun üzerine ağzından laf almak için yanına gelirler. Lakırdı eşelerler. Siz de karılarınızı biraz tutsasız, bu öğüde lüzum kalmaz.»

Şuayip Efendi otuz beş yıldır bu belâyı çekti. İnsanlığın gerektirebileceği davranışlardan sapıtmamağa uğraştı. Vicdanı ile acıma duyguları ile cenkleşti. Fakat bu uzun yıllar içinde ne gençliğini bildi, ne yaşlılığını anladı. Ne evlilik mutluluğu öğüde lüzum kalmaz.»

Geçimi sağlamak için dışarıda durmadan uğraşmak, eve gelince de her saat dalaşmak. Kendisi için hayat bu idi. Karısı pek kıskançtı. Efendisini kendi gözünden, kurttan, kuştan bile kıskanırdı. Hastalığının artmasına bu her türlü ölçülerden aşkın kıskançlığı sebep olurdu. Kocası hakkındaki aşırı sevgisini ona dayanılmaz işkenceler çektirmek suretiyle belli ederdi. Son yıllarda Hasnâ zayıfladı. Buruştu. Yüzüne tamamiyle kocakarılık görünüşü, bir yıpranma çirkinliği çöktü. Her yanı porsüdü. Sarktı. Cildi esmerleşti, çillendi. Kocası şişmanlığını ve oldukça yüzünün tazeliğini koruduğundan ona bakınca şimdi genç görünüyordu. Hasnâ Hanımınâ «Ben saçlarımı boyamıyayım da kocamın yanında anası gibi mi durayım?» endişesi işte bundan ileri geliyordu.

Şuayip Efendi hovardalık kaçamakları yapardı. Fakat pek gizli, pek seyrek. Karısına bir şey sezdirmemek için alınabilecek tedbirlerin hiç birinde zerrece kusur göstermezdi. Uzun süre Kapı Çuhadarlıklarında bulundu. İyi kötü geçinip gidiyordu. Bolluğa erememişti. Son zamanlarda komisyonculuğa başladı. Bir iki iş, hiç umulmadık şekilde yüzünü güldürdü. Kasasına bir kaç bin lira girdi. Zeki, çalışkan bir adamdı. Fakat ömrünün ikindi ezanı (Hayyalel felâh) seslenişiyle dikkatini çekmiş olduğu ve şimdiye kadar ömrünü hemen yoksuzluğa yakın bir geçim darlığı içinde geçirmiş olduğu için erişmek üzere olan ihtiyarlığını, iki evlâdını, hasta karısını düşündü. Kendinin ve ailesinin geleceği için daha çalışmak ve bir kaç parça gelir kaynağı sağlamak amacına bağlandı. Bunun için kazancını kimseye sezdirmemeğe uğraşarak günlük geçimine hiç genişlik vermedi. Önceki ev idaresini katiyen bozmadı.

Fakat, Determinism adı ile bir felsefe vardır ki, alınyazısına kimse hükmedemez. İnsanın her hareketi bir sebepten do-

ğar. Daima iş olacağına varır, tezini ortaya atan bir meslektir.

Zavallı adam bu kelimeyi ömründe hiç işitmemiş olduğu halde bu felsefenin fırtınasına uğradı. Birtakım sebepler de onun bu iyi niyetini uygulamaktan kendisini alıkoydu.

Eski Zaptiye taraflarında küçük bir büro açarak komisyonculukla uğraştığı sıralarda birçok kimselerle görüşüyor, iş yapıyordu. Bir aralık bürosuna Servinaz adında kâğıt kavafı bir kadın dadandı. Bilgiç, becerikli, işten, sözden yılmaz, ele aldığı işlerin çokluğundan dişi avukat kesilmiş fakat geçkince bir kadın...

«Cami yıkılsa mihrap yerinde durur» derler. Bunun mihraptan başka minberi, maksuresi ve hele son cemaat yeri henüz bozulmamış gibi idi. Yavaşça hemen Hasnâ Hanıma yakındı. Saçlar gür, gözler hafif sürmeli, jestleri, edası, davranışları ile kendinin hâlâ güzellik tahtından inmemeğe yemin etmiş bir eski yosma olduğuna şüphe götürmezdi. Kendisine ne iş verilse tamamiyle altından kalktığı, başardığı için, Şuayip Efendi bu kadınla alış verişi ilerletti. Fakat kadın, komisyoncunun kasasındaki birkaç bin liranın kokusunu aldı. Eski bir koğukta bal peteği bulmuş bir arı gibi adamın başından ayrılmıyordu. Şuayip Efendinin özel hayatı, ruh hali, girdisi çıktısı ve evdeki felâketli durumu hakkında derin bir koğuşturmaya, incelemelere girişti. Her şeyi öğrendi. Zavallı adama mükemmel bir sevda tuzağı kurmak için etrafına kazıklarını kaktı. İpleri germekle uğraşıyordu.

Büroya girmezden önce aralarında geçen iş birliğine dair cilveli, gönül alıcı, sanatlı sözler düzenliyerek henüz pembe beyaz ve tonbul kalmış kollarını çarşaftan ve dantelli yenlerinden sıyırarak yazı masasının üstüne dayar, en çekici, en tatlı gülümsemelerini dudaklarının etrafına yaya yaya adamcağızın en derin kalp köşelerine sokulmak ister gibi içe işliyen baygın bakışlarla göz süzerek büyük bir içtenlikle ağır ağır, tatlı tatlı söze girişir. Kısacası, bayat varlığını yürek tazeleyen lezzetli bir şurup gibi herifin boğazından aşağı akıtmak ister. Fakat Şuayip Efendi oralarda değildi.

O, bu kadının yüzünde işlerinin bazı bölümlerini çekip çevirme yeteneğinden başka bir şey görmezdi. Efendi vurdumduymazlıktan geldikçe kadın büyüleme sanatındaki ustalığını

ortaya döker ne yazık ki, istediğini elde edemezdi. Bu yüzden kadına bir aralık şüphe geldi. Acaba Hasnâ Hanımın kocası hakkında «Kocamın erkekliği yoktur» diye çıkardığı söylenti bir gerçeğe mi dayanıyordu?

Meselenin iç yüzü tuhaftı. Şuayip Efendinin erkekliği var, hem de işlenmemiş bir maden gibi o yaştaki adamlarda az bulunur bir güç ve cevherde idi. Osmanlı memleketlerindeki yere gömülü madenler gibi Şuayip Efendi kendi erkeklik cevherinden kendisi bile habersizdi. Hasnâ Hanım onu körlendi sanıyordu. Rahim tıkanıklığı nöbetleri sırasında ihtiyar karısının mevsimsiz olduğu kadar ateşli ve tiksinti verici sevda saldırışlarından kurtulmak için bu yalana baş vurmuş ve karısını inandırıncaya kadar yıllarca akla karayı seçmişti. «Herifin gözü artık beni görmüyor. Büyü yapıp kocamı bağladılar. O sırım gibi adam paçavra kesildi. Keskin bir hoca biliyorsanız bana salık veriniz. Büyüyü bozdurayım. Bu genç yaşımızda herifle kardeş gibi olduk a dostlar.» sızlanışları ile çalmadığı kapı, baş vurmadığı tedavi çaresi kalmadı. Kocasını haftalarca tütsülere yatırdı. Yedirmediği kuvvet macunu, takmadığı muska, ıslatıp içirmediği dua bırakmadı. Hoca, doktor öğütlerinden başka çingene karısı reçeteleri şifa düzeninden olan kunduzlara, köstebeklere, kaplumbağalara, kurbağalara, örümceklere, yengeçlere, şeytan minaresinin içine, hüt hüt yumurtalarına varıncaya kadar hep yedi. Karısının gönlünü yalnız bu suretle hoş etmeğe çalıştı. Çünkü onun öteki türlü hatırını almağa kendince imkânı yoktu. Vücudunu her çeşit denemeye açık tutmaktan çekinmedi. Fakat Hasnâ Hanım paçavrayı diriltemedi. Kocasının güçsüzlüğüne inandı. Şuayip Efendi de hayatının bu en zor şeyinden kurtuldu. Fakat kadın bütün bütün fitili aldı.

Karısının yedirdiği kuvvet verici şeylerden komisyoncunun bünyesi etkisiz kalmadı. Kanında ve sinirlerindeki cinsel yeteneği vakit vakit coşup kabarma nöbetleri gösterdi. Fakat yalnız turfanda ve taze meyvalar için iştahları depreşen uyuşuk mideler gibi ihtiyarlara vergi gençlere düşkünlük merakı ile dolu idi. Kokusu pek koklanmamış, renk ve çekiciliği ile pırıl pırıl, yeni açılmış taze çiçeklere, gençlik ve güzelliğinin henüz dumanı üstünde, güvercin palazı körpe kızlara düşkündü. Günaha girerse de böyleleriyle girmek, yarın öteki dünyada günahlarının

cezasını çekmek için zebanilere yakasını vermezden önce bu dünya meleklerinin aşk tatları ile yanmak isterdi.

Ünlü bir masal vardır: Bir padişahın çocuğu olmaz. Bir derviş görünür. Zamanın hükümdarına bir elma sunarak bu sihirli elmayı kadın sultanla yarı yarıya yemelerini, kabuklarının da kısrağa yedirilmesini söyler. Bu elmadan Tanrının izniyle nur topu gibi bir şehzade ve kısraktan da Düldüle benzer çevik bir tay doğar.

Bu masalın mucizesiyle kulağı dolgun olan Hasnâ Hanım, cinsel coşkunluklarda da kocasından aşağı kalmamak için Nasreddin Hocanın Neftyağı hikâyesinden hisse çıkartır gibi güçlendirici ilâç ve öteberiyi kocası ile yarı yarıya yemiş, kırıntılarını da kediye vermişti. Kedi o yıl Şehzadebaşı kantocuları gibi damlar üstünde azgın âşıklarla kulak paralayıcı inceli kalınlı birçok duettolar okuduktan sonra nihayet martta altı tane yavru doğurarak bereketli cinsel yeteneğine bütün mahalleyi hayran etmişti. Fakat kocasının nikâhlı karısına rağbet etmemesi yüzünden Hasnâ Hanımın yediği, içtiği bütün o cinsel hayatı güçlendirici şeylerin ateşi kanında kaldı. Kadını bütün bütün zehirledi.

Şuayip Efendi de yaşlı sinirlerinde sevda hayalleri depreşmeleri, iliklerinde bir sonbahar şiiri uyanıklığı, kanında mevsimsiz bir yükselip kabaran aşk dalgası duyuyordu. İşte bu aralık karşısına Servinaz çıktı. Lâkin kadın adındaki naz ile adamın kalbinde bir arzu ateşi uyandıramadı. Adamcağız bu kadının düzgün altında derinleşen buruşuklara baktıkça Hasnâ'nın istek uyandırmak için süslendiği zamanlardaki yorgun yüzünü hatırlayarak onu görmüş gibi oluyor, kanı, iliği, siniri buz gibi donuyordu.

Kadın yalnız adındaki nazın sihirli kuvvetiyle yetinmez kurnazlardan biriydi. İhtiyar kalplerin geç tutuşur, fakat bir kere kıvılcımlandıktan sonra ateşin çatıyı saracağını biliyordu. İş, büyüleme metodunu amaca iyi isabet ettirebilmekte idi. Herifin yıkılmağa yüz tutmuş kalp hisarını fethetmek için yeminler etti, andlar içti. Hiç bir şeyden çekinmiyecek ve yılmıyacaktı. Komisyoncunun eğilimlerini, duygularını inceden inceye araştırmağa, incelemeğe girişti. Zaafının, düşkünlüğünün gençlere karşı olduğunu anlayınca kavaf kadın silâhı kendi yorgun

ve titrek elinden sağlam, genç bir avcının aman vermez başarılı eline bırakmak gerektiğini kabul etti.

Servinaz'ın Binnaz adlı hayatının yirminci yılına adım atmış, Tanrının özenle öğmüş yaratmış, gerçekten eşsiz bir güzellik ve çekiciliğe sahip, şeytan, fettan bir kızı vardı. Bir temiz, namuslu ortamda yetişseydi birbirinden üstün olan zekâ ve güzelliğiyle kızın değerine paha olmazdı. Fakat bir anadan bin babadan olma bu Binnaz orospuluk çöplüğünde yetişti, gelişti. Aşktan doğmuş bir güzellik, tutuşmuş iki kalbin alevlerinden fırlamış bir yasak aşk çocuğu idi. Yasak şey tatlı olur sözündeki iddiaya bu kızın yaratılışından daha açık bir örnek olamaz. Onun her hangi bir şeye benzeterek anlatmak, göz önüne getirmek mümkün değildir. Edasına, tadına, albenisine söz yoktu. Fakat nihayet pek yürek yakan, en acı ve tehlikeli zehirlere dönen tatlılardandı. Dışarda büyük bir öğretim görmemiş, Güzel Sanatlar Akademisine gitmemiş, Öğretmen Okullarının semtine uğramamış, o, özel Ana okulunda yetişip sanatının ustası olmuştu. Anasının tutkunlarına verdiği gizli ziyafetlerde ruhları titreten gazeller okur, dinliyenlerin, orada hazır bulunanların akılarını da beraber zıplatacak Çiftetelli oynar. Maçiçte, tangoda Parizyana artislerini gölgede bırakırdı. Anasının göstermelik olarak iş edindiği kavaflıktaki başarısı kızının yüzündendi. Binnaz'ı billûr şişeye konmuş bir hayat suyu ve neşe pınarı gibi iştahlılarına yalnız dışından yalatır, kimseye bir yudum yutturmazdı. Ateşten yanan bir ağız böyle sızdırılmış, süzülmüş bir sevda içkisini kabın dışından yalamakla nasıl artan bir ateşe uğrarsa buna da dil uzatanlar öyle tutuşurlardı.

Karı kendi sevgi büyüsü ile komisyoncuyu çarpamayınca av silâhını kızının eline verdi. Kendi bir hastalık bahanesiyle işleri yürütmek için büroya Binnaz'ı göndermeğe başladı. Anası çekirdekten yetiştirdiği kızına artık sanatı devrediyordu. Binnaz hem kaçar, hem davul çalar sözünü yerine getirir bir davranışla komisyoncunun karşısına melekçesine bir şeytanlıkla çıktı. Öyle ki Şuayip Efendi bu eşsiz güzelliği görünce gökte Huri kardeşlerinden ayrılmış bir gökyüzü sürgünü sandı. Bu çekicilikte bir kadının bir erkeği ne gibi kaza ve belâlara sürükliyebilecek büyüleme gücünde olduğunu düşünerek o zamana kadar yerdiği, tenkit ettiği bazı adamlara

şimdi hak verdi. Kendisi de böyle bir günah için cennetten koğulmayı göze alacak bir ahlâk sarsıntısına düştü. Kendi cinsel hayatının hayallerini dolduran, dumanı üstünde aşk sofrası işte bu idi. Ağzının salgısı çoğaldı. Yutkunuyor, yutkunuyordu. Zavallı adamcağız şair değildi. Kendi kendine küçük dilini yutarcasına «Heyyyyy! Bu nasıl mahlûk böyle be?? Bir lenger kaymak, kaymak, kaymak...»

Tutkusunun şaşkınlığı içinde salyalarının yarısını içeri, yarısını dışarı akıttı. Onun değer ölçüsünde ve şairliğinde beyazlık, yumuşaklık, tat ve güzellikçe kaymaktan üstün bir şey yoktu. Bütün tutkunluğunu bu benzetme ile dile getirir, imrendiği her şeyi buna benzetirdi Kaymak... Zavallı adam nihayet kaydı. Tepesi aşağı baş döndürücü bir patinaj yaptı. Artık bir daha da doğrulamadı.

Bu bir lenger taze, nefis kaymak komisyoncunun zihnini öyle bir kaplayış kapladı ki, evde, sokakta, uykuda aklında hep o. Hep o kaymaktan tutmak kuruntuları... Onu yemedeki tadın hayalleri... Rüyalarında bu lengerin kıyısından bucağından banmaya uğraşırdı.

Çoğu yaşlılara ihtiyarlık hırsı dedikleri bir pintilik gelir. Sebebi, başka tatların azalarak boş bıraktıkları yerlere bir bencillik gelmesi, kazanç kaynaklarının, zengin olma imkânlarının azalması, vücudun çalışma gücünden düşmesi bunun için ömrünün sonlarında yokluğa, yoksulluğa uğramak korkusudur. Bu hal Şuayip Efendi'de de başlamıştı. O, ucuzca bir hovardalık etmek istiyordu. Kıza karşı uyanan bu muhabbetinde bir meşruluk kokusu yoktu. Eğlenip geçmek fikrinde idi. Bu bir lenger kaymağın okkası değil dirhemi kendine kaç yüz liraya mal olacağını hesaplıyamadı. Bir tutam pastırma parçasına hayatını feda eden bir fare düşüncesizliğiyle kapana girdi.

Kızın büroya uzun süre gelip gitmesini sağlamak için anasının hastalığının uzamasına kalpten dua ediyor fakat görünüşte nezaketle daima:

— Anneniz iyileşiyor inşallah?

— Ah hayır efendim, daha bir süre sokağa çıkamıyacak, sanırım.

Bu karşılığr aldıkça Şuayip Efendi son derece memnun oluyordu.

Binnaz komisyoncuya ne yılışıklık göstererek bol bol iltifat ediyor, ne de büsbütün soğuk duruyor. Ağır başlı, ciddi bir serbestlikle namusluluk, meleklerin saflığına benzer bir toyluk ve masumluk gösteriyor, herifin iştahlı bakışlarını bütün bütün parlatmak için nurdan yapılma gerdanı, billûr bilekleri göstermek gerektikçe kaza ve dalgınlığa verilebilecek yapma unutkanlıklarla çarşafının ucunu, kenarını düşürüyor, Şuayip'in yutkunmaları artıp gözleri döndükçe onun her türlü saldırı isteğini kıracak davranışlarda bulunuyordu.

Kızın büroya geldiği belirli günlerde daha o gelmeden önce komisyoncu odasını boşaltarak sevgilisini yanında uzun süre tutabilmek için beş dakikalık işlere birkaç saatlik konuşma genişliği verebilme çarelerini düşünüyor, uzun, tatlı, eğlenceli konuşma ortamı hazırlamağa uğraşır fakat kendisi yaratılış itibariyle pek konuşkan ve güzel söz söyleme sanatına sahip bir adam olmadığından o yutkunmaları sırasında nemli, kuru, kalıplaşmış sözlerini de çiğneyip yutar, ne söyliyeceğini şaşırır.

Binnaz'ı karşısına oturttuktan sonra hemen daima değişmez bir biteviyelikle aralarında şu konuşma tekrarlanır dururdu

— Anneniz Hanım iyidir inşallah?

— Çok şükür biraz...

— Aman, aman, sokağa çıkmasın. Bilirsin ya, kırk yaşından sonra gelen hastalıklar inatçı olur. Tanrı korusun, çabuk üsteler. Her üsteleyişte de vücut düşer. Önceki hastalığa başka hastalıklar da karışır.

Bir gün komisyoncu bu karşılıklı konuşmanın alışıldığı üzere tekrarından sonra karşısındaki peri yüzlüyü seyretmeğe dalar. Lakırdıyı unutur. En sade kelimeler ağzında çetrefilleşir. Çabuk kaçırmamak için Binnaz'ı oyalamak, eğlendirmek telâşına düşer. Fakat adamın bütün konuşma yeteneği sıvılaşarak ağzından salya halinde aktığından lakırdı kıtlığına uğrar. Nihayet

— Cigara... Kahve?

— Kullanmam efendim.

— Ama bizim Agop iyi kahve pişirir. Herif babadan oğula bu hanın gedikli kahvecisidir. Ermenidir ama sanatının gereği «mümessek» (1) in anlamını bilir.

(1) Mümessek: Misklenmiş, misk kokulu.

Binnaz şaşırmış görünerek :

— Mümessek ne demektir Efendi? Ayıp değil ya ben kulunuz bilmem.

Şuayip Efendi başını kaşır. Kendisi de pek iyi bilmediği bu kelimenin anlamını bulmağa uğraşarak

— Mümessek... Şey Mümessek kahve demektir. Eski deyim. Şimdi bunu ne pişiren kaldı, ne içen

— İşte Agop pişiriyor, siz içiyorsunuz ya...

— O, öyle der, pişirir. Ben de o niyete içerim. Fakat nerede o eski mümessekler? Bana rahmetli babam anlatırdı. Ona da babası anlatırmış.

— Nasıl anlatırdı?

Bu sırada Binnaz mendil çıkarmak bahanesiyle göğsünü açar. İnadına dikine susta duran iki beyaz ilik memenin yuvarlaklıkları arasından uzun bir ahın elifi gibi ucu aşağı kaçmış ara çizgiyi görünce «kişinin fikri ne ise zikri de odur» sözünün kavramına uyarak komisyoncu ağzından birkaç defa elinde olmadan «Kaymak, kaymak!» tutkunluk sözlerini kaçırır.

Mümessekten kaymağa atlamak tuhaflığı karşısında sanki yaptığı dalgınlık hatasının bir anda farkına varmış gibi çabucak Binnaz göğsünü kapar. Herif devirdiği çamı anlar. Bu defa nasılsa bir hazırcevaplık uyanıklığı göstererek hemen salyalarını yutup

— Yani bir tabak kaymaklı dondurmaya bir diyeceğiniz yok ya?

— Mademki emir buyuruyorsunuz.

— Estağfurullah, emir değil, rica. Benim de içim çayır çayır yanıyor da. Karşılıklı atıştırsak fena olmaz.

Binnaz çatkın bir yüzle önüne bakar.

Komisyoncu eski iri çamın yanına bir ufak daha devirdiğini anlıyarak

— Hava sıcak. Benim de kanım kızgındır. Bazı tepemden topuklarıma kadar bir sıcaklık basıyor. Bu ateşimi dondurma ile yatıştırıyorum. Fakat Küçük Hanım, sizin kanınız benimkinden daha kızgın olmalı...

Binnaz büyük bir utangaçlıkla

— Affedersiniz Efendi Hazretleri.

— Yoook, asla, o anlama değil. Yani delikanlısınız de-

mek istedim. Bilmem bu deyim kadınlar hakkında da kullanılır mı? Kaynar kanlı, fıkırdak kanlı da diyebiliriz.

Şuayip Efendi sakin, ağır başlı, uslu akıllı bir şekilde konuşmak isterken yaşma uymıyan bu hovardaca taşkınlıklar içinden kaynayıp saçılıyor, bir türlü kendini tutmağı başaramıyordu.

Bir süre sessizlikle geçti. Kız gücenik ve dalgın duruyordu. Komisyoncu yine dayanamadı :

— Küçük Hanım, niye daldınız? Ne düşünüyorsunuz?

Binnaz, sözün akışını değiştirmek ister gibi bir ağırlıkla

— Mümessek kahvenin anlamını...

— Düşündüğünüz şeye bakınız. Kimbilir bu deyimi hangi bunak tiryakinin biri uydurmuştur?

— Kelimenin şekline bakılırsa «misk» lenmiş demek olacak.

— Ha ya, öyle ya... Misk ile eğitilmiş kahveye denir. Miske de gelir. Miskinliğe de uyar.

İhtiyar âşık zile basar. Ağız dolusu bir emirle

— İki tabak kaymaklı dondurma! derken Binnaz söze karışır

— Benimki vişneli ile karışık olsun.

— Fakat kaymağın içine ekşi karıştırmak?

— Sade tatlı yürek yakar da...

— Tabiat bu ya...

Şuayip Efendi zamparaca bir karşılık vermek istiyerek

— Kendileri baştan aşağı kaymak olanlar kaymaktan pek o kadar hoşlanmıyabilirler.

Bu kaba zarifliğin karşısında Binnaz alçak gönüllü bir gülümseme ile önüne bakar. İhtiyar âşık bundan yüreklenerek bir espri daha paralamak için

— Ben kaymaktan çok hoşlanırım. Her şeyin kaymaklısını severim. Hattâ kadının bile...

Bu defa kız yüzünü ekşitir. Adamcağız bu acılığı tatlılamak için yarım düzine kadar kahkaha salıverir.

Dondurmalar gelir. Komisyoncu sevda çarpıntılarından biraz titreyen eliyle tabağı kıza takdim eder.

Binnaz beyaz bileğine gönül hoplatan kıvrımlar vererek edalı bir şekilde narin parmakları ile tabağı alır. Kaşığın ucunu dondurmaya hemen bulaştırarak dudaklarının açılıp kapandığı

hissedilmez bir incelikle yemeye başlar. Komisyoncu kürek doldurur gibi kaşığı bir daldırır, akıntılar boşa gitmesin korkusu ile tabağı da çenesinin altına yanaştırır. Ağız dondurmanın soğukluğu ile şişkin, gözler hayvanca bir tatla süzgün olarak gözlerini kıza diker. İnsana saydammış hissi veren o gerdandan dondurma nasıl inecek, görmek ister. Benzetme sözlüğü pek sınırlı olan ihtiyar âşık bunu ancak bir kaymak lülesinin deliğinden yine bir kaymak parçasının geçişine benzetebilir. Fakat tutkun bakışları, bir ressamı resmetme aczine düşürecek gerdanın beyaz gölgeleri arasında dolaşırken kendinden geçerek tabağı çarpıtır, dondurmanın erimiş kısmı beyaz bir gaytan sarkıntısı ile göğsünden aşağı çağlıyan meydana getirir. Binnaz, herifteki bu hayranlık halinin farkına varır. Fakat aldırmaz. Onu daha fazla büyüliyecek gönül çelen pozlar alır.

Dondurma çağlıyanına salyaları da karışan ihtiyarın tutkun hali, şairin :

Akar gönlüm süt gibi leyyin, beyaz
Arar bir munsabb münbit ve feyyaz

nazmının ifadesi bir tuhaflık peyda eder.

Nihayet Binnaz gülümsiyerek hatırlatır :

— Efendi Hazretleri, ateşinizin şiddetinden tabaktaki dondurma eridi. Üstünüze taşıyor.

Bu sözler üzerine komisyoncu dalıp gittiği zevk âleminden uyanıp önüne bakarak

— Eyvah berbat olmuşum... Diyerek temizlenmeğe uğraşır. Bu dalgınlık halini yorumlamak için bir söz araştırır. Kızın elindeki vişneli, kaymaklı dondurmaya bakarak şairlik taslamak ister

— «**Penbelikle imtizaç etmiş tenin** » Böyle bir şarkı vardı

Binnaz ayağı ile hafifçe tempo vurarak ezgili, nazlı, yavaş. tatlı bir sesle şarkıyı mırıldanmağa başlar.

Komisyoncu neşe coşkunluğu içinde kaşık kullanmadan dondurma tabağının sulu sepken kalıntısını içki çeker gibi diktikten sonra

— Yanıyorum... Birer tabak daha... Dondurma tenekesine girsem serinlemiyeceğim.

Ateşler içinde bağırır.

IV

EVDE annenin hastalığı, büroda Binnaz'ın cilveleri uzadıkça komisyoncunun yıllanmış katı gönlü sevda uyanışı ile suya konmuş peksimet gibi şişip yumuşuyordu. Ümit, aşkı besler, semirtir. Nihayet taşırır. Saldırılara düşürür. En utangaç insanlara bir taşkınlık, bir atılganlık kazandırır. Zavallı adam dondurmalar, buzlu şerbetlerle ateşini söndüre söndüre artık dayanamaz hale geldi, doldu taştı. Serinliyemez oldu. Artık ağzını muhabbetin tatlı kaynağına vererek göğsüne sığmıyan şişkin gönlünü indirmek, kandırmak istiyordu. İşte dumanı üstünde, tırfanda bir meyva bütün tazeliği ile nazlı nazlı dalında sallanarak komisyoncunun iştahtan köpüren ağzını ziyafete çağırıyordu. Adamcağızın iki çenesiyle sinek avlıyan bazı hayvanlar gibi birkaç defa «hapıcık» yapmaya atılsa bu ağız sulandıran meyvanın en gevrek tarafından dişliyerek ihtiyar kanını gençliğe aşılıyabileceğinden şüphesi yoktu. Neye bekliyordu? Servinaz'ın bozuk takımdan bir kadı nolduğu meydanda idi. Kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al atasözünden yürekleneerek kıza saldırmağa karar verdi. Çünkü artık kendini tutamaz bir hale gelmişti.

Bir gün bürosunu herkese kapadı. Binnaz'ı özel odasına aldı. Kıza sezdirmeden kapının anahtarını çevirdi.

Komisyoncuda ilk aşk sahnesinin şiirinden tatlanmak için sevgilisinin önünde dize gelerek derin ahlar, etkili sözlerle duygularını dile getirecek bir incelik, bir kabiliyet yoktu. O, karşı karşıya oturup da bir iki hoşbeşten sonra pek acıkmış bir hayvanın gördüğü yiyeceğe bütün açlık şiddetiyle atılması kabilinden tabiî bir atılışla birdenbire yerinden fırladı. Kıza sarılmak, iri kollarının arasında sevgilisini sıkı bir sevda çenberine almak istedi. Fakat genç kız saldırıdan önce ihtiyarın gözlerinde beliren dönüklükten ne yapmak istediğini anladığı için kendini korumağa hazırlanarak iri bir gülle gibi üzerine çullanmak istiyen bu ağırlığı o narin, nazik vücuttan umulmaz bir şiddetle itti. Tehlikeyi uzaklaştırmayı başardı.

Komisyoncu bir kuş tutmağa atılıp da kuyruğu elinde kalan başarısız bir avcı gibi kucaklamağa hazırlanmış kolları ile kızın kalktığı sandalyaya sıkı sıkıya sarıldı, kaldı. Neye uğra-

dığını bilemedi. Ateşli dudakları sandalyanın arkalığına yapıştı. Aşk ateşiyle salyalı öpücüklerini bir süre orada dolaştırdı. Çünkü o kesin bir kucaklaşma, sevişme isteğiyle atılmıştı. Sevda ateşinin kuvvetli iticiliği durgunluğa çevrilinceye kadar eline her ne geçerse onu kollarının arasında sıkacak, dişliyecek, emecekti.

Zavallı geçkin ihtiyar, sandalyanın duygusuz kuru tahtalarını şehvetli iki kolu arasında çatırdatıp kemirdikten sonra hayal ettiği sevişme tadını bulamayınca afalladı. Yine davrandı. İkinci hücuma atılırken Binnaz sığındığı köşeden iki elini uzatarak etkili bir sızlanışla

— Efendi, Allah aşkına dur, dedi.

Efendi, gönlünde kaynaya kaynaya buharı kalbini parçalıyacak derecede istim tutmuş aşkının şifalandırılmasına engel bu büyük andın manevî korkusu karşısında «silâh omuza» dan «rahat dur» durumuna gelebilmek için öne arkaya bir iki sendeledi. Aşk çekiyor, and itiyordu.

O, bu iki zıt kuvvetin arasında dengesini bulmağa çalışırken Binnaz başını bulunduğu köşenin iki duvarı arasına vermiş, içli içli ağlıyordu.

O ne? Bugün komisyoncunun aşk bayramı idi. Böyle gülünecek bir günde ağlanır mı? Tuhaf şey Yahut Şuayip Efendi için bugün hayatının ülküsü olan nurlu bir zifaf gecesi idi. Tamam muradına ereceği bir zevk ve neşe anında göz yaşları... Bu bayram sevincinin yasa dönüşündeki tuhaflık zavallının kalın kafasında bir türlü bir açıklık, bir uyanıklık meydana getiremiyordu. Bu hüzünlü bilmecenin açıklanmasını beklerken şaşkın şaşkın duruyordu. Çünkü bu acıklı ağlama gönlündeki muhabbet şavkının gömülmesi gibi bir şeydi. O da sonsuz bir neşeden birdenbire derin bir ümitsizliğe düştü. Meydanda gerçekten ağlanacak bir şey varsa o da göz yaşları ile bu kederi ıslatmağa hazırdı.

Komisyoncuda ağız açık, dudaklar titrek, eller sustavari Sanki «ferme» için işaret bekliyen tuhaf bir duruş vardı.

Kız, bir emirle saldırısını durdurduğu, karşısında yaklaşma arzusunun titreyişleriyle zangırdıyan, buram buram tüten, yanan bu ihtiyar düşkününü yukardan aşağıya süze süze acılı bir söyleyişle :

— Efendi Hazretleri, kâğıt kavafı Servinaz'ın kızı Binnaz

böyle bir tecavüze ömründe ilk defa olarak maruz kalmıyor. Bunu açıkça söyliyebilirim. Ben buna çok uğradım. Bu tehlikeyi üzerime çeken anamın düşkün hayatıdır. «Kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al.» Siz de bunu dediniz değil mi? Hiç şaşmam. Haklısınız. Fakat bir el değmemiş kızın kutsallığı adına sizden rica ederim. Her türlü tecavüz fikrini kalbinizden çıkarınız. Şuraya karşı karşıya oturalım. Acıklık, düşkün hayat tarihimin ortasından, ucundan size ağlanacak bazı yaprakla açıp göstereyim.

İnsan bazen şaşar. Zararı yok. Yüzünüzde bir inanç ışığı görüyorum. Birçoklarının masal diye dinledikleri sözlerim belki denemelerden geçmiş insaflı kalbinizde bir teselli yeri bulur. Neticede tekrar edeceğim bir şeyi işte burada söylüyorum. Dünyada namusumdan başka dayanacak şeyim ve tesellim yoktur. Tanrının bana emaneti olan bu yüz akımı beni aşağılık çirkefinden kurtaracak olan kurtarıcıma takdim edeceğim. Onun için saklıyorum. Canımı alınız, namusuma dokunmayınız. Hayatımın tek ümidi odur.

Şuayip Efendi bu debdebeli sözler karşısında gözlerinin çapaklarını silmeğe uğraşarak bu ahlâk hatibinin yerindeki az önceki fıkırdak Binnaz'ı, Servinaz'ın oynak kızını arıyordu. Fakat ne gezer? Şimdi karşısındaki kadın bir anda başka bir kimliğe bürünen bir mahlûk olmuştu.

Binnaz namusuna edilen bu tecavüzden kanayan kalbinin sızıntılarını içirmek için gözlerine tuttuğu mendili bir süre komisyoncu ile kendi arasında bir siper gibi kullandı. Bu sanatçı kız, komedilerini bir tiyatro sahnesi üzerinde değil, gerçek hayatta, fırsat düşürdüğü ortamlarda oynıyan doğuştan komedyacılardandı. Oyunlarına komedi şeklinde başlar, dramla son verirdi. Binnaz rolünün önemli bölümüne geldiğini anladı. Birdenbire mendilini yüzünden çekti. İhtiyar âşıkını sitemli, azarlayan bakışlarla dk dik süzmeğe başladı. Bu sessiz bakışlarda ne derin imalar vardı. Nihayet haksızlığa uğramışlığın verdiği acı ile dişlerini gıcırdatarak dedi ki:

— Ah Efendi, dünya denilen bu haksızlık âleminden alınacak o kadar büyük hınçlarını var ki...

Şaşkınlığı artan komisyoncu :

— Benden çıkaracak hiç bir öfken yok ya

— Estağfurullah... Kaderim böyle, kime ne diyeyim? Bu

kader beni ezmek için başıma sizin gibilerini musallat eder. Siz, talihimin bilmiyerek yardımcılarısınız. Bunların çinde yaş bakımından belki siz en ziyade söz anlıyanı, dert dinliyeni, gerçeği kavrıyabileni olursunuz.

Hayaller minaresinin ta aleminden sert bir deneme toprağı üzerine düşen zavallı komisyoncunun o günkü kesin maksadı söz anlamak, dert dinlemek değildi. Binnaz'a sahip olmaktan, bu zevki tatmaktan başka hiç bir gerçeği anlamak da istemiyordu.

Fakat başka çare var mıydı? O Binnaz'ı bir kapana düşürmek isterken kız onu zor bir durumda bırakmıştı. Kurduğu sevda planının böyle cılk çıkmasına o kadar yeriniyor, ümitsizleniyor, içi yanıyordu ki, bozuk kavaf kadının bu namuslu kızı ile şimdi karşı karşıya seksen tabak dondurma yese bu ateşini söndürmek kabil olamıyacaktı.

Binnaz ihtiyar düşkününün hücumundan bozulan tuvaletini, saçlarını, ötesini berisini düzelterek şimdi ara sıra üzerine dikilen bu şehvetli bakışlardan vücudunu korumak için şarşafı ile iyice kapandı. Örtündü. Uğradığı bu saldırının acı hakaretini pek çekici, pek tatlı elâ gözlerinin acı nemleri içinde boğmaya uğraşarak göz alıcı kırıtmalarla düşündü, düşündü. Süzüldü, süzüldü. Hüzünlü bir jestle başladı :

— Başınızı ağrıtmazsam...

— Estağfurullah...

— Çektiğim hayat acılarından bir parçacığını anlatacağım.

— Buyrunuz.

— Analarının karınlarında iken babalarını kaybederek dünyaya gelen mutsuz çocuklar çoktur.

— Yazık ki evet.

— İşte cariyeniz onlardan daha mutsuzum.

— Vah, vah... Niçin acaba?

— Çünkü yetim doğanlar babalarını bu dünyada görmeseler de hiç olmazsa onun bıraktığı bir isme sahip olurlar ya...

— Şüphesiz.

— İşte benimki şüpheli.

— Tuhaf!

—

— Babanızın ismi yok muydu?

— Babam yok ki, ismi olsun.

— Babasız doğmak Hazret-i İsa'ya mahsus bir mucizedir. Sayın Meryem her şeyden temizdir. Fakat bu kural dışı olayı örnek tutarak aynı iddiaya kalkan öteki kadınlara inanılmaz doğrusu.

— Annem ben kulunuza gebe kaldığı sırada ilişki kurduğu erkeklerin çokluğundan benim kimden olduğumu bilemiyor.

— Acıklık hal...

— Böyle benim gibi kimden olduğu bilinmeyen mutsuz bir kızın namusu ile yaşamağa hakkı olamaz mı?

— Niçin olmasın? Kanburlardan fidan boylu çocuklar yetiştiği gibi midyeden de inci doğuyor. Fakat nüfus kâğıdınızda yazılı olan baba adı nedir?

— Abdullah... Tanrının kulu çok. Hangisi?

— Anasının günahını çeken vah zavallı, haksızlığa uğramış masum çocuk.

— Annemin karnında meydana gelişim işte böyle bir felâketle başlamış. Annem gebe olduğunu anlayınca beni düşürmek için baş vurabileceği çarelerin hiç birini ihmal etmemiş. Fakat ben daha hayatın eşiğinde uğradığım bu yüz vermeyişe, bu soğuk hale büyük bir direnme ile karşı koyarak dünyaya gelmişim. Doğum yapmak o sanatta kadınlar için çok korkulan olaylardandır. Çocuk, en istemedikleri bir ayak bağıdır. Tanrının bazı böyle takdirleri vardır. Ben annem için bir felâket, o benim için bir belâ olarak dünyaya gelmişim. İlk seslenişlerimi bile işitmek istemiyerek bir sütnine bulmuş, hemen beni başından atmış. Karnından yükü boşalttıktan sonra yine zevkine, eğlencesine koyulmuş.

Ben sütninemin evinde dört yaşına gelince gayet dilli, sevimli bir çocuk olmuşum. Annem ara sıra gelir, beni görürmüş. Günün birinde sütninem ölmüş. Annem beni verecek uygun bir yer bulamamış. Yanına almış. Bu felâketli hayatımın başlangıcını hâlâ acı göz yaşları ile hatırlarım.

Evimize türlü türlü erkekler gelir ve annem bunların hepsini bana babam diye tanıtırdı. Başka çocukların hep birer babaları olduğunu bilmediğimden bu bendeki baba bolluğuna çok sevinirdim. Çünkü bu çeşit çeşit babalarım evimize her gelişlerinde elime yemiş, şeker, para sıkıştırırlardı.

Bir gün sokakta çocuklarla oynarken aramızda kavga çık-

tı. Bana «Orospu çocuğu» dediler. Ben ağlıyarak eve geldim. Bunun ne demek olduğunu annemden sordum. Kızdı

«— Onların analarının gizli işledikleri günahı ben açık açık yapıyorum. İşte farkımız bu!... diye yüzüme bağırdı. Bir zaman beni sokağa salıvermedi.

Bu gizli, açık işlenen günah ne idi? Bunu bilmiyor, çok merak ediyordum. Birkaç yaş daha büyüdüm. Şaklaban şakrak bir kız oldum. Evimizin geniş ve kuytu bir odasına kurulan meclislerde çoğu zaman ney, keman, kemençe, ut, kanun çalan, güzel şarkı okuyan efendiler, daha doğrusu babalarım bulunurdu. Bazan beni çağırarak oynatırlar, bende oyuna karşı büyük bir Tanrı vergisi görerek annemi kutlarlardı. Bana «Adımını şöyle at... Gözlerini böyle süz. Göbeğini öyle titret...» gibi edilen tarifler, öğretişler yeteneğimin üzerinde öyle büyük etkiler gösterdi ki, gide gide meclisin en küçük, fakat en usta ve en çok alkışlanan oyuncusu ben oldum.

Bize gelen misafirler genç, güzel, süslü kadınlarla çift gelirlerdi. Beylerden, hanımlardan oynıyanlar da olurdu. Ben bu oyuncuların bütün hareketlerine dikkat ederek her pozlarından kendim için bir ders çıkarırdım. Ben meclisin ortasında küçük boyumla göz süzüp göbek atarken bazan annemin zamparaları aşka gelerek :

«— Servinaz, öyle bir kız yetiştiriyorsun ki, sekiz on yıl sonra bu afet İstanbul ufuklarını baştan başa ateşe verecek!...» naraları ile benim geleceğimden nöz ederlerdi.

Evet, ben orospu Servinaz'ın masum kızı, zinadan doğmuş, zina içinde yaşıyacak, zina çevresinde ölecektim. Ben doğmadan medim. Artık saldırılara uğruyordum. Sarhoşlar beni kapı araalnıma böyle yazılmıştı. Bu hükümlülükle büyüyordum.

Elim işe yaraşmağa başlayınca ilk öğrendiğim hizmet sarhoşlara meze hazırlamak, içki tepsileri donatmak, içki sunmak oldu. On, on bir yaşlarına geldim. O çocuk yaşlarıma saygı görlarında sıkıştırmağa başladılar.

Binnaz bir teessür sağanağı ile durdu. Hafif fakat inliyen göz yaşları ile o güzel körpe göğsü sarsıla sarsıla yine devam ederek

— Bir zamanlar benim çocukluk masumluğumla babalarım sandığım herifler ara sıra annemle kavga ediyorlar, onu döğüyorlar, yaralar, bereler içinde bırakıyorlar, ah birbirleri-

ne ne ağza alınmaz, en terbiyesiz ve duygusuz kimselerin bile işitmekten utanacakları ne fena sözler savuruyorlar, ne iğrenç şeyler yapıyorlardı.

İyiyi ve fenayı daha bir açıklıkla anlıyacak olgunluğu kazandıkça içinde büyüdüğüm bu çirkefin, bu fışkılığın buharları beni boğmaya, mayası kanımı zehirlemeğe başladı. Namussuzluğun ne büyük bir felâket olduğunu anladıkça namusuma karşı saygım, sevgim artıyor, anneme benzemiyerek temiz kalmak arzusu ile yüreğim cayır cayır yanıyordu. Lâkin benim gibi kanun dışı dünyaya gelmiş birinin, anasının zamparaları arasında büyüyen bir orospu kızının kalbinden geçirdiği bu temizlik, bu namusluluk kuruntusundan daha gülünç bir şey olur mu? Annem uğradığım saldırılara tanık olunca fena halde kızıp köpürerek : «Dokunmayınız benim kızıma. Ben onun kaymağını bir iştahlısı paşaya, bir mirasyediye bin liraya satacağım» diyordu. Zavallı ben kaymağı satılık bir orospu yavrusu idim. Keşke dünyaya kör, topal, çirkin, gudubet geleydim de öyle bir kadından doğmasaydım. Yaşım artarak vücudum serpildikçe tehlike de benimle birlikte büyüyordu. On beşine, on altısına geldim. Yüksek fiyatla bana sahip olmak istiyenler çıktı. Annem benim namusumu açık artırmaya koymuştu. Beni büyük bir korku aldı. Evden kaçma planları düzenlemeğe başladım. Fakat nereye kaçacaktım?

Ben körpecik bir piliçtim. Her taraf beni boğmaya hazırlanmış sansarlarla dolu idi.

Şuayip Efendi hallenir gibi derin derin göğüs geçirerek içinden : «Allah, Allah. Sanki şimdi öyle değil misin a yavrum?» dedi.

— O korkunç geleceğe giden bu alçakça hayattan kurtulmak için bir gün kendimi bahçemizdeki ağzı açık kuyuya attım. İçinde su yokmuş, boğulmadım. Otların, çalıların üstüne düştüm. Vücuduma bir şey olmadı. Annem kızdı: «Seni ben mi doğurdum? Şüphe etmeğe başladım. Zerre kadar bana çekmemişsin. Ben sen yaşta iken kızlık denen şeyin yalnız adını işitirdim. Onun kendimde varlığını hatırlamazdım bile.. »

Binnaz'ın bu namusluluk sevdası, bu etkili tertemiz kızlık hikâyesi komisyoncunun kalbinde ona karşı parlamış aşkın ateşini söndüremiyordu. Kız birleşmeyi imkânsız gösterdikçe zavallı ihtiyar bütün bütün fitili alıyordu. Fettan Binnaz bunun

farkında idi. Bu namusluluk perdesi altında yangına körükle gidiyor, onun aşkla dolu saldırılarını reddederek zavallıyı bütün bütün kendine çekiyordu.

Kız bir acı duygu nöbeti geçirir gibi durdu. Dinleniyordu. Altın parıltılar saçan, gençliğin bütün tazeliği ve canlılığı ile alev alev yanan büyüleyici gözlerini karşısındaki adamın yüzüne dikti. Şuayip'in işi bitti. Ta kalbine kadar bir elektrik sondası atılmış gibi bu içe işliyen bakışların altında titriyordu. Gözlerini tutkununun göz bebeklerinden ayırmayarak hüzünlü hüzünlü devam etti

— Etrafımda beni boğmak istiyen çok kurt... Çok sansar var. Sizin de onlardan birisi olmanızı istemem. Ne olurdu kalbiniz benim gibi bir zavallı, talihin zulmuna uğramış bir kız için daha içten, daha yüksek, daha devamlı duygularla dolsaydı... Fakat mümkün mü? Servinaz'ın kızı Binnaz için hangi kalp yüksek bir muhabbetle duygulanabilir? Bugüne kadar her türlü kaza ve belâdan korumağı başardığım namusumu meşru bir savunma ile sizden sakındığım için bana gücenmeyiniz. Hakkımdaki fikrinizi düzeltiniz. Sizden en büyük ricam budur.

Beş yaşında bir çocuk temizliğiyle hayatımın bütün gizli şeylerini sekiz on dakikanın içinde size anlattım. İçtenliğime karşı sizden de içtenlik isterim. Anamın günahından elbette beni suçlu tutmazsınız. İnşallah benim için bir koruyucu (bir göğüs geçirmesiyle bakışını derinleştirerek) pek fedakâr bir koruyucu olursunuz. Dileğim budur. Affedersiniz, çok rahatsız ettim.

Komisyoncu bu yüksek namus söylevine karşı dondu kaldı. Bir şeyler kekelemek istiyor, beceremiyordu. Kavaf kadının kızı bir manyatizmacı kuvvetiyle kapıyı açtırttı. Âşıkını anlatılmaz bir gönül ateşi ve zihin karışıklığı içinde bırakarak bir veda selâmı ile salına salına çıktı gitti.

V

ZAVALLI adam odada yalnız kaldı. Lâkin o altın menevişli elâ gözlerden kalbine saçılan ışıkların ateşini hâlâ orada duyuyor, karşısında ağlıyarak halinden yakınan o nazik, o ruha işleyen ahenkli sesin duvarlarda yankısını hâlâ işitiyordu.

Kız çıkarken «İnşallah benim için pek fedakâr bir koruyucu olursunuz.» demişti. Bu ne demekti? Şuayip Efendi bu küçük cümlenin büyük kavramını arıyor, bin türlü yorumlarla dalıp bunalıp gidiyordu.

O günü oda kapısını içerden kilitledi. İşi gücü bıraktı. Hep onu düşündü. Bu küçük cümle zihninin içinde ağır ağır aldığı bir açıklıkla aydınlanıyordu. Meşrudan başka bir suretle kızın kendine teslim olmıyacağını anladı. İyi... Fakat ona karşı pek fedakâr olmak sözünün de ayrıca bir anlamı vardı. O ne idi? Düşüne düşüne onu da çözdü. Öyleya, kendi gibi durmuş oturmuş onurlu, namuslu kişilerden yaşlı bir adamın ayak kavafı Servinaz'ın kızı Binnaz ile evlenmesi büyük bir fedakârlık sayılırdı. Kendinin otuz yıllık bir karısı, boyuna beraber evlâtları, torunları vardı. Bir orospu karının kızı ile bu evlenmesi ne büyük dedikodulara meydan açacak, dünyada kendini ayıplamıyan bir kimse kalmıyacaktı. Çünkü alacağı kadın soyu bozuk, adı kötüye çıkmış olduktan başka kendi kızı Sabire'den de yaşça küçüktü. Binnaz olsa olsa kendinin küçük kızı veya gelini olabilirdi.

Eski karısı dertli, meraklı Hasnâ Hanım bu evlenme haberini alınca ne hallere girecek? Belki de bütün bütün çıldıracaktı. Lâkin bu korkunç sakıncalar gönlünde tutuşan aşkın ateşiyle az vakit sonra ekvator güneşine rastlamış buzullar gibi birer birer eridi. Binnaz'ın sevdası kalbinde bir büyük kazanı şiddetiyle fıkır fıkır kaynıyor, zavallı komisyoncuyu yavaş yavaş her gerçeğe karşı kör, sağır, duygusuz, düşüncesiz bir hale getiriyordu. Zihninde bu evlenmeden yana bir akım yaratmak için kendi kendine diyordu ki: «Anasının günahından kızı niye sorumlu olsun? Böyle şeylerde daima göreneğe tabi olur, sonra türlü kötülüklerini anlattı. Kendini bana bir namuslu insan kızı olarak satmak hilesine baş vurmadı, bunu böyle yapıp küçülmedi. Piçliğini bile anlattı. Yoksa ben bu kavaf kadının bu kadar derinden derine biyografisini nerede öğrenebilirdim? Tanrı beni Hasnâ gibi bir ömür törpülü karıya düşürdü. Bu eskimiş derdi otuz yıldır çektim. Dünyamı, evliliğimi bilmedim. İnsan bu dünyaya birkaç defa gelmez. Hayattan birkaç yılcık olsun tat almadan mı gideyim? Herkesin diyeceği benim neme gerek? Ben zevkime bakarım. İşte bir melek yüzlü bana dola-

yısiyle evlenme teklif ediyor. Bu mutluluğu ayağımla tepecek kadar ahmak olmamalıyım. Efndim, bu hayatın neye tahammülü var Binnaz'ı alırım. Muradıma ererim. İşin alt tarafı uygunsuz çıkarsa bırakırım. Çok şükür kutsal dinimiz ona da elverişli.

Şuayip Efendinin son sözü, yargısı, kararı bu oldu. Bir gün geçti. Sevgilisi tarafından bir ses çıkmadı. Onlardan habersiz geçen saatler böyle birbirini kovaladıkça geçkin sevdalı kabına sığmaz bir hale uğruyor, bir yerlerde duramıyordu. Sanki onun zihnini kaplıyan kuvvetli bir dellâl : «Hadi durma, bir dakika geçirmeden git. Binnaz'a nikâh et!...» kışkırtıcılığı ile beyni içinde durmadan bağırıyordu. Bu günah kızına karşı küçük bir eğlence, geçici bir arzu şeklinde kabaran duygusu şimdi önüne geçilmez bir delilik şiddetini alıyordu.

Binnaz'la baş başa kaldıklarının üçüncü günü bürosunun kapısı tık tık vuruldu. Her tıkırtıda hop hop yüreği oynıyan Şuayip Efendi titrek bir sesle «Buyrunuz» iznini verdi. Kapı açıldı. Servinaz'ın düzgünlü, allıklı, rastıklı kart yüzü göründü.

Komisyoncu hemen ayağa fırladı. Üç gündür ateşli bir sabırsızlıkla beklediği bu kaynana adayını nereye oturtacağını bilemiyordu. Ona baş köşedeki en rahat koltuğu gösterdi.

Karı kendini beğendirmek için o zamana kadar Şuayip'e döktüğü dillere, gösterdiği yaltaklanmalara karşı onun Binnaz'a sevdalanmış olmasından gücenik bir jestle çatkın çatkın komisyoncunun yüzüne bakarak :

— Efendi, ben sizi uslu akıllı bir adam sanırdım.

— Yine öyle değil miyim?

— Halinize, yaşınıza aldanmıştım.

— Ne var? Ne olmuş?

— Ne olacak? Kızın namusuna tecavüze kalkmışsınız.

Şuayip Efendi kavaf karının oraya kendine damatlık teklif etmek maksadından başka bir niyetle geldiğini anlayınca şaşırarak

— İnkâr etmem. Hareketim tecavüz şeklinde oldu. Fakat meşru bir maksatla bu atılganlığı gösterdim.

Karı alaylı alaylı gözlerini, ağzını büzerek

— Meşru maksatla tecavüz nasıl olurmuş? Şunu bana anlatsanıza...

Şuayip Efendi bu tuhaf iddiasına nasıl bir yorum, bir açık-

lama yolu bulacağını bilemeyip üç dört defa yutkunduktan sonra

— Kızınızı Allahın emri Peygamberin kavliyle almak arzusundayım da bana bir eğilimi var mı, yok mu, anlamak istedim.

Karı, şırfıntıca bir kahkaha ile odayı çınlatarak

— Aklınızda bir bozukluk var galiba? Kendinizi Pabucubüyük'e bir okutsanız...

— Çok şükür aklım, şuurum tastamam yerinde duruyor.

— Aklı başında dost olan bir adam böyle hoppalığa kalkar mı?

— Ne olmuş?

— Kızımı istiyorsunuz...

— Bu bir cinayet midir?

— Eh, hemen hemen...

— Neden?

— Çünkü siz altmışına yaklaşmış bir adamsınız. O daha yirmisine basmadı...

Şuayip Efendi onuruna indirilen bu darbeden biraz sarsılarak

— Ya !...

— Evet efendim...

Zavallı komisyoncu ne söylediğini bilmez bir düşüncesizlik içinde

— Mübalâğa etme canım. Kızını birkaç yaş daha büyüt. Benim yaşımdan birkaç yılı at... İş olur biter.

— Gittikçe tuhaflaşıyorsunuz Efendi. Kızımı birkaç yaş daha büyütünce siz aynı yaşta demir atıp duramazsınız. Sokaktan develer geçerken boyunlarında öten çanların ne dediklerine hiç dikkat ettiniz mi?

— Hiç.

— Bu çanlar her sallanışta «Dengi dengine, dengi dengine, dengi dengine» derler.

— Tuhaf şey Çanların lakırdı söylediklerini ömrümde ilk defa işitiyorum.

— Sizin bu hoppalığınız kadar tuhaf değil. İhtiyar karınız, yetişmiş oğlunuz, çocuklu kızınızı unutuyorsunuz. İnsan saçını, sakalını boyamakla gençleşebilseydi bütün ak babaları çiçeği burnunda bir delikanlı yapmak kolaylaşırdı.

— Bu sözleri bana yüzü, saçı boyasız biri söyleseydi belki bir etkisi olurdu.

— Ben kadınım. Ayıp değil.

— Ben de dünyada boya kullanan ilk erkek değilim.

Saçının, yüzünün boyası yüzüne vurulması Servinaz'ın kadınlık gururunu yaraladı. Fakat bunu gizlemek için başka bir vadiden kırgınlığını açıklıyarak

— Efendi, bu hareketinizin ne kadar büyük bir cinayet olduğunu düşünmediniz mi?

— Ne yaptım Hanım? Kızınızı yaralamadım, öldürmedim. Yemedim.

— Bir kızın namusuna saldırma hayatına kıymakla eşittir.

— Kızınız buraya nasıl geldiyse yine öyle hiç zedelenmeden gitti. Merak etmeyiniz.

— Ya kendini şiddetle savunmasaydı?

— O zaman ne olurdu bilmem...

Kavaf karı mendilini çıkardı. Bol yaşlarla ağlaya ağlaya

— Seni gidi boyalı çomar seni... Ben o zaman ne yapardım biliyor musun?

— Hiç bir şey yapmazdın. Benden birkaç yüz lira kızlık diyeti alırdın, işte o kadar

— Vicdansız. İşlediğin cinayeti birkaç yüz lira ile ödemek mümkün olabilir miydi?

— Kanun da, düzen de, gelenek de böyle buyurmuş. Kızlığı bozmadan dolayı kimsenin idam hükümlüsü olduğunu işitmedim.

— Kızım üç yaşında iken babası Hacı Abdullah Efendi öldü. Ben onu türlü yoksuzluklar içinde babasız büyüttüm. Her derde, her belâya katlandım. Tanrıya bin şükür şimdiye kadar namusumuza lakırdı söyletmedim. Bize igri bakanların «Alimallah» gözlerini çıkartırım. (Hıçkıra hıçkıra ağlıyarak) Bir kızın yırtılan namusunu para ile geri getirmek mümkün olur mu? Kızım polattan bir kale gibidir. Onun karşısına senin gibi seksen tanesi çıksa para etmez. Efendi, iyi dikkat et. Bizim namusumuzdan başka sermayemiz, güvenecek şeyimiz yoktur. Aklını başına topla, yoksa ha kendin bilirsin...

Binnaz'ın bilinmiyen babasına bir de Hacılık eklemesiyle kadın kendini canlı bir namus gibi satmağa kalkınca bu düşkün ananın geçmişine dair olan kızın açıklamalarını hemen ortaya

dökmek için komisyoncu yutkunmağa başladı. Lâkin ufak bir düşünce kendini durdurdu. Kız anlattıklarını tamamiyle anasına söylemiş olsaydı kavaf kadın bu ağızları kullanmağa, böyle göğsünü gere gere namusluluk taslamağa elbette cesaret edemezdi. Her ne sebeptense kız işi anasına açmış fakat yarım anlatmış Bunun için bu bölümü ihtiyatla idare gerekti.

Bir süre sözü kestiler. İkisi de dalgın ve üzgün düşünüyorlardı. Komisyoncu iki kahve ısmarladı. Bir sigara yaktı. Bir de Servinaz'a uzattı. Şimdi ikisinde de gösterdikleri ilk öfke ve şiddetten birer pişmanlık hali var gibiydi. Sanki sigara kahve kavaf karının sinirlerini biraz yatıştırdı. Yavaş yavaş dedi ki:

— Efendi, baba olmuşsunuz ama analık halinden bilmezsiniz. Köpekler ana olmasın. Kızımın hali pek tuhaftır. Anlatmakla bitmez. Ben artık kendim için değil, onun için yaşıyorum.

Kadındaki bu değişiklik, bu konuşma ne idi? Şuayip Efendi büyük bir merak ve yürek çarpıntısı ile dinliyordu. Kadın devam etti

— Baş isteğim bu kızı temiz süt emmiş birile başgöz etmek... Fakat varmaz. Ne beyler, paşalar, kibarlar istedi. Bu deli kıza koca beğendirmesi mümkün değil. Her birine bir kusur bulur, reddeder. Acaba nasıl koca istiyor? Pek güzel, pek genç, pek zengin mi? Hayır efendim, hayır Şimdiki gençlerden, hoppalardan, züppelerden nefret eder «Onlar maazallah koca değil, baş belâsı... Durmuş, oturmuş, yaşlı, akıllı uslu bir adam olsun, kıymetimi bilsin. Benden üç günde bıkmasın.» der. Kızıma büyü mü yaptınız? Ne efsun okudunuz? Bilmem, nasılsa sizden hoşlanmış. Size varmağa gönlü var.

O fırtınadan sonra, her esişi bir yaşama mutluluğu veren bu gül bahçe havası komisyoncunun kalbini öyle şavkla doldurdu ki, hemen karının boynuna sarılarak onun allık ve düzgünlerini yalaya yuta yüzünü gözünü şapur şapur öpmek istiyordu. Ne yapacağını bilmez bir tuhaflık içinde sevinçten titreye titreye kadının etrafında dolap beygiri gibi dönmeğe başladı. Fakat karı yine sesini kırgınlık perdesine yükselterek

— Öyle aklına bozukluk getirmiş gibi tepemde dolaşma. Hoppalığın gereği yok. Yaşının adamı ol. Seninle pek ciddî görüşeceğim.

— Sen benim telâşlarıma bakma. Deminki sözlerinden pek

sinirlendim de yerimde duramıyorum.

— Sen kızın damarına girdiğine iyi etmedin.

— Niçin?

— Ben bu evlilikten bir iyilik ummuyorum.

— Kızın beni istemiyor mu?

— İstiyor.

— O halde?

— Efendim, o istiyor ama aklı ermez, bilgisizdir. Ne halt ettiğini bilmeden istiyor. Aranızdaki yaş farkı pek açık. Binnaz âdeta senin torunun yerinde. Âlemin kötü dilleri üzerimize açılacak. Hakkımızda bir söylemedikleri kalmıyacak. Sonra o ihtiyar cadaloz karın, o yetişkin oğlun, kızın bize bir etmediklerini bırakmıyacaklar.

— Sen merak etme, ben hepsinin ağzını dilini tutarım.

— Daha sonra efendim kızım pek gençtir. Güzeldir, saftır, serbesttir, kıskanırsın. Rahatsız olursun. Hep bunları inceden inceye uzun boylu düşünmelisin.

— Hepsini düşündüm. Taşındım. Senin kızın yaşça pek genç ama maşallah akılca fikirce kırk yaşında bir kadına benziyor. Ben de senin sandığın gibi altmış yaşında değilim. Pek erken evlendiğim için boyumca evlât sahibi oldum. Merak etme, kızını her suretle memnun ve mesut edecek bir kocayım.

— Valla bilmem. Nasıl dilim varıp da ben sana damat diyeceğim?

— Birkaç defa damat, damat deyince dilim alışır gider vesselâm...

— Kızıma da böyle bin öğüt verdim, söz dinletemedim. Şuayip Efendi beni alacak olursa niye varmıyayım? diyor.

— Çıldırtma beni Servinaz Hanım. Ben razı, o razı... Ne halk eder Kolağası, dediği gibi böyle iş bozanlığa kalkışıp da mutluluğumuzu çiğneme...

— Ben aklımın erdiğini söyleyip analık görevimi yerine getireyim de yine siz bildiğinizi yapınız.

— Ha şöyle imana gel bakayım.

— Öyleyse bu gece akşam yemeğine bize gel... Sen, ben, kız baş başa bu işe ciddî bir karar verelim.

— Ah ağzını öpeyim kaynanacığım. Meğerse sen ne şirin, ne cana yakın bir kadınmışsın. Baş üstüne, bu akşam sizdeyim...

VI

KOMİSYONCU yakında kaynanası olacak bu kadının önce böyle parlayıp da sonra birdenbire yelkenleri suya indirmiş olmasına bir mana veremiyordu. Kavaf kadın kendi bitip tükenmiş güzelliği için kalbinde bir depreştirme uyandırmağa uğraştığı Şuayip Efendinin Binnaz'a ateşlendiğini görünce elbette bozulacaktı. Bu üzüntü ile onun yaptıklarına, dediklerine bakmamak gerekirdi. Komisyoncu öyle düşünüyordu. Zavallı adam o günkü talihinden ve kaynanasından o kadar memnundu ki, öyle birkaç ağız acı lakırdı işitmek değil, beş on sopa yemiş olsa bile kadını affedecketi. Fakat şimdi böyle uzunca düşünceler, yargılar ile geçirecek vakti yoktu. Akşam olmadan onun göreceği çok işler vardı.

Binnaz kendinden hoşlanmış, gençlerden üstün tutarak ona varmak istiyormuş. Ah ne mutluluk... Bazan kalpten kalbe yol olurmuş. İşte örneği... Kendi gönlü ile kızınki arasında bir tünel açılmış da efendinin bundan haberi olamamış. Öyle genç ve bir içim su denecek kadar güzel bir kızın sevdasını çekecek niteliklere, sevimliliğe sahip oluşuna biraz şaşmakla beraber bu güzelliklerini incelemek için komisyoncu cep aynasını çıkardı. Yüzüne dikkatle baktı, baktı. Kendini henüz genç, şirin ve pek alımlı buldu. Yirmi yaşında bir eşsiz güzele denk bir koca olabilmeğe engel hiç bir düşkünlüğün, eksikliğini görmüyordu. Yalnız boya süresi biraz geçmiş, saç ve sakalının kıl dipleri genç olmak için her türlü özen ve çabalara karşı koyan bir alayla beyaz beyaz sürmüştü. Bu akları hemen kapatmak gerekti. Derhal Sirkeci'deki berberine koştu.

— Perukli, başımda, sakalımda bir tek ak kalmıyacak. Yirmi beş yaşında bir civan olacağım! Anladın mı? Çünkü on dokuzunda bir kız seviyorum. Beni ona denk bir âşık yapacaksın. Bugün sana iki kat ücret... Üç kat bahşiş

Berber bu kazanç karşısında sırıttı. Ellerini birbirine vurarak karşılık verdi:

— Merak etme Pasam. Ben çok adam boyandım. Bu marafat iyi biliyorum. Sana öyle bir güzel yapacayım, kim görüyor, diyor acaba bu beyefendi vardır yirmi yasında?!...

Kayserililerin eşek boyamaları gibi ihtiyarlara gençlik rengi vermekle ün yapmış Perıkli dışından böyle söylüyor fakat içinden şöyle düşünüyordu: «Vah zavallı şaşkın adam. Saçını sakalını boyayacağım ama elli sekizlik gözlerinin yorgunluğunu, ölgünlüğünü, yılların bir bir üzerine yazdıkları ihtiyarlık belgesini, o derin buruşuklukları onarmak kabil midir? Ne yapayım ki, ihtiyarların bu deliliğe varan gençleşme arzuları kazancımın önemli bir bölümünü meydana getiriyor...»

Perıkli, komisyoncunun gözlere görünen tüyünü tüsünü kurum rengine boyadı. Burun deliklerinden dışarı fırlamış ak kılları küçük makasla budadı. Pomada ile cilâ geçtiği saçlarını taradı. Bıyıklarını maşaladı. Yüzünü pudraladı. Kolonyayı, kozmatiği bolca kullandı. Büyük aynanın önündeki efendiye küçük el aynası ile başının yan taraflarını, arkasını gösterdi. Bu simsiyah boyaların ortasında parıltısı daha artan tüysüz çorak tepesinin parlaklığı dolonay gibi ışıldıyordu.

Efendiye berbere bir tutam kayme vererek vaadini fazlasiyle yerine getirdikten sonra dükkândan fırladı. İhtiyarlıktan kurtulmak için yalnız bu yetmezdi. Çeviklik gerekti. Âlemi gençliğine inandırmak için bastonunu kaldırım taşları üzerinde zıplatarak bir «Dandini Beyim» yürüyüşüdür tutturdu. Yolda çipil gözlü bir dilenci kocakarı arkasından: «Allah gençliğini bağışlasın Beyim! On para sadakacık ihsan et.» dileğiyle haykırdı. Gençliğinin dilenci tarafından doğrulanması pek hoşuna gitti. Kocakarıya bir kuruş attı. Geçti, manav dükkânına girdi. Mevsimin en taze turfanda yemişlerinden bir sepet yaptırdı. Hacı Bekir'e koştu. Pembe atlas şık bir kutuyu çeşitli şekerlerle doldurttu. Bir yerde duramıyor dolaşıyor, akşamı etmeğe uğraşıyordu. Sirkeci taraflarında girip çıkmadığı gazino, birahane bırakmadı. Akşam olmak bilmiyordu. Parka gitti. Her yolu, her tarafı dolaştı. Her ağacın altında durdu. Her bankta ikişer dakika oturdu. Beş dakikada bir saatini çıkarıp bakıyor, yelkovanla akrebin o günkü tenbelliğine şaşıyordu. Tanıdıklarına rastladıkça görmemezlikten geliyor, yolunu değiştiriyor, hep kaçıyordu. Çünkü o günkü zihnini, fikrini bütün bütün Binnaz'a adamıştı. Başka şey düşünmek istemiyordu. Kalbinde tutuşan bu yeni aşkın üzerine ne kadar hayal kurmak mümkünse o kadar hayallere yer veriyordu. Komisyonculukta milyoner oluyor. Konaklar, köşkler, yalılar, arabalar, otomobiller, kayık-

lar, sandallar, muşlar alıyor, genç karısı Binnaz'ı ipeklere, elmaslara, süslere boğuyor, onun doğuracağı çocukları prensler, prensesler gibi bolluk ve mutluluk içinde büyütüyordu.

Güçbelâ akşam oldu. Boyalardan yardım dilenen gençlik delisi bu zavallı adam o günün üzüntüsü ile sanki birkaç ay daha ihtiyarlamış giyi oldu. Bir araba tuttu. Yemiş sepetini, şeker kutusunu koydu. Servinaz'ın semtine yola düzüldü. Komisyoncu ne tatlı bir yürek çarpıntısı içindeydi. Evin önüne geldi Çalmadan kapı açıldı. Arabayı savdı. İçeriye girdi. Kaynana Hanım merdiven başından:

— Ayağınıza sıcak su mu, soğuk su mu? diyerek bayağı bir iltifatla karşıladı.

— A efendim ne zahmet ettiniz? edası ile yükleri elinden alman misafir en baş odaya götürüldü.

Ortada geniş bir masanın üzerine zarif tabaklar içinde ince, nefis mezelerden düzenlenmiş bir içki sofrası kurulmuştu. Komisyoncunun bu hiç aklında yoktu. Bu hazırlığı görünce şaşırdı. İçkiye ne lüzum vardı? O zavallı içmeden sarhoş gibiydi. O akşam Binnaz'ın aşkı ile gerilen sinirlerine bir kadeh rakının bir okka etkisi yapmasından korktu.

Yakında bu evin Beyi olacak sakalı boyalı bu genç taklitçisi misafir etrafına bakındı. Oda temiz ve zevkle döşenmişti. Her taraf işleme, örme kadın el işlerinin en hoş ve en zarif parlak örnekleriyle dolu idi. Bu güzel şeylerin Binnaz'ın ince, güzel parmaklarından çıkmış olduklarına şüphe yoktu. Hep bu ince el emekleri kızın her şeyden önce çalışkan bir ev kadını olduğunu ispat ediyordu. Duvarda fesrengi kadife kılıf içinde bir ut asılı idi.

Misafir her tarafa göz gezdirmekle meşgulken Binnaz omuzlarında hafif bir pelerin ve pek ince bir başörtüsü ile içeriye girdi. Kızın halinde zoraki bir neşe, gözlerinde gizli bir ağlamanın bıraktığı mutsuzluk kızartısı var gibiydi. Fakat ihtiyar âşık bu nazlı kızı kendine çekmek için sakalındaki boyanın verdiğini sandığı gençliğe güvenerek sırıttı. Ve kendini ona denk bulmada çok tereddüt etmedi.

Anne Hanım da geldi. Saygı ile misafiri baş köşeye geçirdiler. Komisyoncuda henüz genç ve tecrübesiz bir sevdalı toyluğu vardı. Yanık bağrı bir düziye yanık ahlar ile şişiyor, özlem

dolu gözleri uzun baygınlıklarla sevgilisine dikiliyor, esmer, kalın, kart dudakları iştahtan titriyordu.

Hoşbeşten sonra anne kendinden daha yaşlı olan bu damat adayına (ayyaşlar deyimince) kerahet vaktini yani içki sofrasının başına gitmek zamanının geldiğini hatırlattı.

İki kadın ikram olsun diye misafirin birer yanıan geçerek içki sofrasının başına kadar gittiler. İlk kadehi kaynana hanım doldurarak sundu. Binnaz küçük çatalın ucuna iliştirdiği bir lâkerda parçasını can dayanmaz bir kırıtma ile uzattı. Komisyoncu rakıya su kattı. Teşekkür ederek dikti. Hemen taptığı kızın tuttuğu mezeye atıldı. Anasının gagasından yem alan bir yavru kuş gibi çatal kızın elinde iken mezeye ağız uzattı. Birinci kadehin sıcaklığı ile biraz gözleri dönen Efendi kızın kaymak lülesine benzettiği bileklerine doğru öyle kaygın bir bakışla ve hemen atılıp yiyecek gibi bakıyordu ki, Binnaz derhal elini çekmek zorunda kaldı.

Kaynana:

— Afiyet olsun, dileğinde bulundu.

Komisyoncu teşekkürle beraber sordu:

— Yalnız ben mi içeceğim? Böyle tadı çıkar mı?

İki kadın birden «aaaa a!» diye şaşırarak ellerini yüzlerine götürdüler:

— O nasıl lakırdı Efendi? Hiç kadın kısmı işret eder mi?

— Niçin etmesin? Edenler çok...

— Biz öyle kadınlardan değiliz. Tanrı korusun. İnkâr etmem. Kuvvet için yemekte şarap içtim, sancıya karşı konyak kullandığım oldu ama böyle oturup da keyif için işret etmeği Tanrım göstermesin.

— Yavaş yavaş hepsi olacak.

— Ne olacak?

Binnaz ince gülümsemesiyle söze karışarak:

— Ben akşamları beyleriyle beraber karşı karşıya oturup da çakan hanımları çok biliyorum.

Servinaz hoşuna gitmiyen bir şeyi kabul zorunda kalmış gibi başını eğerek:

— Kocaları izin verdikten sonra artık bize halk etmek düşer. Kadınlarımızda böyle şeylere düşkünlük o kadar ziyade ki, onlar için bugün açıkça içkiye izin versinler, o zaman görürsünüz.

Komisyoncu merakla gözlerini açarak:

— Ne olur?

— Ne olacak? Bütün meyhaneler, birahaneler kadınlarla dolar.

Binnaz sahte bir utangaçlıkla yüzünü avuçlarının içine alarak:

— Hay Tanrım esirgesin...

— Efendi, sen karına içki içmeğe izin verir misin?

Servinaz tuhaf bir soru pozu alarak:

— İsterse benimle beraber içebilir. Başka yerde içmesine izin vermem. Hükûmet ruhsat verse bile ben karımı meyhaneye gönderemem.

— Her erkeğin midesi bir olmaz. Böyle şeyleri bazıları hazmeder, bazıları edemez..

VII

CİDDİDEN ziyade komedya damadına benziyen Şuayip Efendi içkiye koyuldu. İçtikçe neşeleniyor. sinirlerinin sıcaklığı arttıkça Binnaz gözüne daha güzel görünüyor, kızı adeta bir yudum su gibi içine çekeceği geliyor, onun vücudundan mezelenmek istediğini anlatır bir iştahla, gözler dönük, kıza baka baka yutkunuyor, yutkunuyordu. Fakat imam, muhtar ve mahallenin nikâhlarını kutlamalarından. dualarla şerbetler içilmezden önce bir bakireye el uzatabilmesi kabil miydi? Cehennemde doğmuş bir melek gibi, o. genelevde namusu ile büyümek mucizesine ermişti.

Boyalı damada meseleyi bu şekilde bir sahici dolma tadı ile yutturuyorlardı ama gerçek hiç böyle değildi,

Binnaz'ın kızlığı başı koparıldıkça yerine başkası süren mitoloji ejderlerine benzerdi. Servinaz'ın kızı hoşuna giden delikanlılara kaç defa gönlünün anahtarını teslim ile vücudunun kapısını açmıştı. Onun kızlığına inanarak şişeyi dışından yalayanlar yalnız Şuayip Efendi gibi geçkin ve paralı avallardı.

Paraları akıllarından pek fazla olan birkaç zavallı da bu güzellik kalesini inanılmaz ücretler karşılığında gizlice fethetme zaferine ulaşmış bulunmalarından dolayı mağrur ve

herbiri kendini bu yüksek güzellik barosunun biricik fatihi sanarak sevinçliydi.

Ana - kız meşruluk evine zamparalık kapısından girmek istiyen bu toy ihtiyarın yanında içmiyorlar, fakat ara sıra odadan dışarı çıkarak gizli gizli çekip geliyorlardı. Adamcağızın o derece sevdası taşıp neşesi kabardı ki, o ana kadar müzikle hiç ilgisi yokken esmer tüylü parmakları ile tempo tutarak bir çatlak zurna sesi salıvermeğe başladı. Okuduğu şarkı mı, gazel mi, koşma mı, destan mı, belli değildi. Ne makamı anlaşılıyordu, ne sözleri... Fakat Servinaz eğlenmek için herifi pohpohlıyarak:

— Bak, bak, kapalı kutu... Hiç belli eder mi? Neler de biliyor. Bu kadar güzel sesin olduğunu hiç ummazdım. Oku, oku, biraz içim açılsın.

Komisyoncu bu piyazı sahi sanarak danalar gibi bir iki böğürdü. Lâkin kaynanasının isteğine rağmen sesisin gudubetliğini itiraf etme insafını göstererek:

— Söyliyemiyorum, dinlenir şey değil... Dedi.

— A pekâlâ söylüyorsunuz. Keyif haliyle biraz tiz çıkmak istediniz de...

— Sesimin ne tizi dinlenir, ne ortası, ne pesi... Ben sizi hevese getirmek için başladım.

— Emredersiniz.

Anası kızına:

— Mademki öyle arzu buyuruyorlar, haydi...

Binnaz biraz nazlanarak kalktı. Duvardan udu indirdi. Kılıfından çıkardı. Bir iki akort tıkırtısından sonra başladı. Kirişler o nazik, beyaz parmakların dokunuşu ile kırık dökük ezgili sesler veriyor, ut mızrabın kâh okşayıcı kâh sert vuruşları ile inliyordu. O sevdalı ellerin okşadığı, döğdüğü perdelerden bazan bir sıraya çağıltı halinde sesler döküldükçe komisyoncunun ruhunda zelzeleler oluyordu.

Binnaz yaratılıştan artistti. Dünyaya uğursuz bir kapıdan gelişi kendini ahlâksız etmişti. Batıda doğsaydı kim bilir hangi operanın yıldızı, kaç milyon halkın gözdesi olurdu. Bizde ne kadar Binnazların yetenek ve Tanrı vergileri dolambaç, karanlık sokakların kafesli evlerinde gömülü kalıyor.

Kızın parmakları birçok makamlardan girip çıkarak taksim ederken birdenbire ut elinde tanbur titreyişleriyle iniltili hıçkırıklara girişti. Binnaz dışarda atıp geldiği kadehlerin sı-

caklığı le kendinden geçti. Ut kucağında hazin hazin ağladı, ağladı. Sanki bayıldı, sustu. Şimdi kendi başladı. Hicazdan bir gazele girdi. İnsanın ruhuna cennetten gül bahçeleri ufukları açan, içine tatlı titreşimler veren, kalbinden kâh neşe kâh hüzün fışkıran tatlı, güzel, ince, yumuşak bir ses talihten şikâyetini, gizli bir aşkın acılarını şu kelimelerle ağlıyordu:

Bakma suri neşeme ben vallahi biçareyim
Göz yaşı ile demlenir bir dil harap avareyim
Sırr-ı kalbi söylenilmez her devadan na ümit
Bağrı dertli, bi teselli, gönlü bahtı kareyim.

Komisyoncu bu defa küçükk adehle kanamadı. Rakıyı bardağa doldurdu. Çekti. Birden içi tutuştu. İçi alev almış bir evin pencereleri gibi gözleri parladı. Binnaz'ın bu hüznünü anası yüzünden olan mutsuzluğuna yordu. Gizli sevdasını da kendi üzerine aldı. Kızın sevdiği o idi. Kendisi... Şuayip Efendi. «Sırr-ı kalbi söylenilmez» mısraına buna anlamı verdi Bazan dünyayı kendi duygumuza göre yorumlar, eğilimlerimizin ruhumuza yansıttığı hayalleri gerçek sanırız. Nefse aldanış aldanmaların en fenasıdır.

İhtiyar âşık genç sevgilisini paraya, mutluluğa ulaştırmak için bütün varını, ömrünü fedadan çekinmeyeceğini yeminler, andlarla söylüyor, zavallı adam bir orospuya hayatını adamakla onun mutluluğunu sağlıyacağını sanıyordu.

Sarhoşluğunu büsbütün kabartıp herifi uçurumdan çarçabuk yuvarlamak için Binnaz, Hüseyni makamına girdi. Bütün orospuluğunun kandırıcılığı ve ellerinin sanat gücü ile şu şarkıya başladı:

Gel beni vaslınla şad et kıl kerem
Gün bugün saat bu saat dem bu dem
Hoş geçir vaktin cihanda çekme gam
Nakarat
Gün bugün saat bu saat dem bu dem
Gel seninle badeler nuş edelim
Milınet-i derdi feramuş edelim
Mest olup derha gibi cuş edelim.

İhtiyar kudurdu. O, ömründe ne karşısında böyle körpe, güzel bir kadın görmüş, ne de bu kadar güzel, ruhu göklere yükselten bir içki âleminde bulunmuştu. İşretin verdiği neşe, kızın göz kamaştıran güzelliği ve tatlı sesiyle karıştı. Komisyoncu kendinin yerde mi, gökte mi, sevgili yanında mı, cennette mi olduğunu farkedemiyordu. Fakat mutsuz adam biraz basiretli olsa kendinin ne yüksek cennette ne de bir eşsiz âlemde değil sadece adi bir genelevde, iki orospu arasında olduğunu anlardı.

Şuayip Efendi bu defa neşeden kendini kaybedecek bir hale geldi. Üç kadehe birden rakı doldurdu. Bütün alçak gönüllüğü ile yerlere kadar eğilerek:

— Hiç bir damat sevgili kaynanası önünde bu kadar derin bir sevgi ile eğilmemiştir. Rica ederim, kuralların üstüne çıkalım. Eski âdetleri yırtalım. Kadın erkek beraber çakalım. Neden çekiniyor, kimden utanıyoruz? Biriniz kaynanam yani en candan, en yakın akrabam. Öteki canım cananım, ömrümün varı karım...

Zaten iki karı gizli çeke çeke epey kafaları tutmuşlardı. Bu defa işi açığa vurmakta bir sakınca görmediler. Servinaz dolu kadehin birini kendi aldı, ötekini kızının eline tutuşturarak:

— Hadi bakalım yavrum, mademki kocan öyle emrediyor. Emre boyun eğmek gerek.

Üç el ortaya uzandı. Üç dolu kadeh trınk trınk birbirine dokandı. İçkiler ağızlara döküldü. Gözler süzüldü. Yüzlerin kırmızılığı arttı. Birbirlerine meze sunma yarışına çıkıştılar. Şuayip Efendi biri kaynanalığa, öteki karılığa aday bu iki kadının tiksinmeden, yüz ekşitmeden içki içmelerine biraz şaştı.

Binnaz'ın bitirmiş olduğu şarkının: «Gün bugün saat bu saat dem bu dem» nakaratı komisyoncunun ağzında sonsuz tekrarlamalarla devam ediyor: «Mest olup derya gibi cuş edelim» mısraına geldikçe kızı hemen kucaklıyacak gibi kendinden geçme halleri geçirerek kendini zor tutuyordu.

Mutluluğuna son göremiyen ihtiyar âşık bu iki kadını nasıl memnun edeceğini, geleceğe dair ne parlak ümitler vereceğini bilemiyordu. Malı ile, canı ile, bütün varlığı ile onların azat kabul etmez kulu, esiri olduğunu anlatmağa, bütün ticaret sırlarını açıp dökmeğe başladı. İçki tesiriyle biraz ağız eğri, göz şaşı olarak diyordu ki:

— Büromu ve beni öyle ufak tefek görüp de Karamusal sepeti sanmayınız. Şimdiye kadar kimseye sezdirmedim. Hayatımsınız. Sizden canımı saklamam. Ben bugüne bugün aşağı yukarı elli bin liralık bir adamım. Binnaz Hanımla evlenme mutluluğuna erdikten sonra tabii neşem, çabalarım artacak, bu serveti iki katma çıkartacağım, bu zor olmıyacak benim için... Hepsi Binnaz'ın uğruna feda olsun. Doldurunuz, birer tane daha yuvarlıyalım.

Hemen üç kat fazlası sarhoşluk şişirmesine benziyen bu önemli servetin aşkına kadehler doldu, boşaldı. Birbirine meze ikramında pek teklifsizleştiler. Şuayip Efendi kızın yanağından çimlenecek gibi yirmi beşindeki bir delikanlıya yaraşır taşkınlık sağanakları geçiriyordu.

Kurnaz Servinaz herifi daha ziyade eşeliyerek taşırıp döktürmek için:

— Para ile iman kimde var belli olmazmış derler. Sahi doğru sözmüş. Zenginee olduğunuzu biliyordum ama servetinizi bu kadar tahmin etmezdim. Büronuza devamım münasebetiyle işlerinizi biraz ben de bilirim.

— Ben öyle açıktan gelip gidenlere iş çaktırmam. Şimdi can ciğer olduk yahut oluyoruz da onun için söylüyorum.

— Söylediğiniz şey paranın tutarından ibaret. İşin aslını, iç yüzünü anlatmıyorsunuz ki...

— Hele birer daha çakalım.

Kadehler doldu, tokalar oldu, hepsi yutuldu.

Şuayip Efendi şimdi daha ziyade şaşılaşan gözleri ve çarpılan ağzı ile söze devam ederek:

— Nemize gerek uzun lakırdı? İki bin, üç bin liralık bir yığın işim var. Onları ağza bile almıyorum. Sana iki tanesini söyliyeyim. İşin önemini hemen anlarsın. Çünkü sen de böyle işlerin içinde yuvarlanan bir kadınsın. Bizim odaya biri kıranta ihtiyar, öteki kumral genç iki rum devam ediyor.

— Evet, ikisini de çoğu zaman yanımızda görürüm.

— İşte onlar gayet önemli miktarda bir tütün işi için gelip gidiyorlar. Tütünler Karadeniz sahilinde depo edildi. Kaparo aldık. Şimdi İstanbul'a getirilecek. Aracı olan kişinin adını söyleyemem. Bundan yalnız benim payıma otuz bin liradan fazla düşüyor.

Acaba doğru mu sorusu ile ana kız birbirine bakıştılar. Komisyoncu sözüne devamla:

— Bir de esmer bir ermeni gelip gidiyor.

— Koca burnunun üzerine kıskaç gözlük takan...

— Ta kendisi...

— Bununla da önemli bir dalavereniz olmalı?

— Pek önemli tahıl işi...

— Köse sakallı bir yahudi gelir. Size Hacı Efendi diye hitap eder. Daima ayaklarınızı öpeyim ricası ile yalvarır.

— Ha... Mişon.

— Onun ne işi vardır? Pek merak ederim.

— Onun işi gerçekten merak edilecek şeydir. Ben olmasam koca Mişon'un işi bitiktir. Kurtarmağa uğraşıyorum.

— Nasıl?

— Efendim, Ortaköy'de büyük kârgir bir yalının mahzeninde binlerce binlerce okka kösele var. Biri bunu Beğliğe ihbar etmiş. Yahudinin aklı başından gitmiş. Aman ricası ile elime ayağıma düştü. Mişon titriyerek: «Hacı Efendi, bu işde köseleleri değil, benim canımı kurtarmış olacaksın. Onlar gitti mi ben iflâs ettim bittim.» diye sızlandı.

— Kurtarabiliyor musunuz?

— İhbarcıyı buldum. Konuştum. Yanılmışım diyerek ihbarını geri alacak. Fakat çok para istiyor. Yahudiye söyledim. Ağzı bir karış açıldı: «Öyle de battım, böyle de battım. Bari malımı Devlete veririm, hayrını görsün. Yüle yüle kullansın.» diyor ama fena halde içini çekiyor. Bundan da bana beş bin lira kadar bir avanta var.

Komisyoncuyu rakı sardıkça kalbindeki bütün olan bitenlerle beraber kasasının hangi gözünde ne var, hepsini hımbıl bir çocuk saflığı ile anlatıyordu. Tuttukları avın umduklarından ziyade yağlı ve tüylü olduğunu anladıkça neşeleri artan karılar onu en amansız damarlarından bütün bütün büyülemek için kandırıcılıktaki olanca ustalığı ortaya döküyorlardı.

Üçer dörder kadeh daha yuvarladılar. Civıtmaya yüz tutan içki meclislerinde ahlar oflar çoğalır. Sesler yükselir. Kahkahalar artar. Sesi olan olmıyan şarkı mırıltılarına başlar. Herkeste bir oyun oynama hevesi uyanır. Başlar sallanır, kollar kıpırdar, göbekler oynar. İçki istiminin güven sübabı tehlike gösterecek fıkırtılar alır.

Bu özel toplantıda da bu coşkunluk belirtileri misk gibi tütmeğe başladı. Kadehlerin sayısı içki ile başı pek hoş olmıyan komisyoncunun dayanma derecesini aşınca rakıyı dikti. İki kadının arasına girdi. Bir kurnazlık etti: «Siftah senden, bereket Allahtan» açısı ile kaynanasına sarıldı. Acele bir öpücük aldı. Hemen döndü. Binnaz'a atılmak istedi. Fakat kız ihtiyarın niyetini anladı. Daha çevik davranarak çekildi. Zavallı âşık, geçkin kadının terlemiş gerdanından aldığı tuzlu öpücük mezesiyle kaldı. Ümitsizlikten gözleri döndü. Ateş karşısında soluyan iri çingene körüğü gibi göğsü birkaç defa kabarıp indikten sonra:

— Bu defa da elimden kaçtım... Fakat nereye kaçsan benim malımsın. Yakanı kurtaramıyacaksın. Hep bu alacaklarımı ilerde faiziyle alacağım, dedi.

Öfke şaşkınlığından kaynanasına bir daha sarılmak istedi. Lâkin kadın bu defa da reddederek:

— Uslu otur. Ben o kadar sulu damattan hoşlanmam. Beni anan yerine koymuş gibi davranıyorsun. Ama ben de üç otuzunda değilim ya... Kaynanaya nikâh düşmez. Gönlüne fenalık getirirsen çarpılırsın.

Şuayip Efendi gönlünün bütün temizliğiyle derviş gibi iki elini göğsüne getirerek:

— Gönlünde fenalık olanın içi dışına dönsün. Merak etme. Öpüşümden ne sen çarpılırsın, ne de ben...

Binnaz karşıki köşeden bir kahkaha salıvererek:

— Benden alacağın öpücükten de gönlüne bir fenalık gemeyeceğine yemin et. Babama öptürür gibi yanağımı sana uzatayım.

Bu baba deyimi Efendinin biraz canını sıktı. Avlıyacakları insanları kâh memnun etmek, kâh üzmek o yaratılışta karıların sanatları gereğidir. Bu kırgınlığını yenmek ve daha ne kadar genç olduğunu yavuklusuna ispat etmek için Efendi boyalı sakalını titreterek, tulumbacı kahvelerinde zilli maşa, darbuka ile kıvıran tetik delikanlılar gibi kâh göbeğini, kâh kıçını sallayarak oynamaya başladı.

Bu defa eline udu kaynana Hanım aldı:

Karga da seni tutarım aman
Kanadını yolarım aman
Yelpazeler yaparın aman
A gülüm aman şekerim aman
Evli de değilim bekârım aman
Ah yalelli trelam.

Şarkısını, ağzı parmaklarına eşlik ederek ut ile çalmaya girişti. Binnaz yine karşıdan ayı oynatır gibi iki elini birbirine vurarak bu oyuna tempo tutuyor, âşıkının hevesini, aşkını yelpazeliyordu. Oyun devam ettikçe kızıştı. Efendi buranı buram terliyor, kıvırıyor, kıvırıyor, kıvırıyordu. O sırada bu adamın karısı, çocukları, torunları karşısına çıksalar çıldırdığını sanmakta hiç tereddüt etmiyeceklerdi. Aşk deliliği gençlere yakışır ama ihtiyarlarda acınacak ağlatıcı bir hal alıyordu.

Herifi bütün bütün çıldırtmak için Binnaz ortaya karşısına çıktı. El temposu falan derken kızın omuzları, göğsü, göbeği toy damadın yutkunma getiren deyimince elmasiye tatlısı gibi titremeğe başladı. Herkesi korkutarak hayatın bu gibi neşe ve zevk çılgınlıklarından tiksindirmek için Laz Hoca'nın dediği gibi Binnaz'ın vücudu ile beraber yer ve gök de titriyor, zelzeleler oluyordu.

Sarhoşluk güven sübabının patlamasına ramak kalan, iştahının şiddetinden damarları ok gibi atan koca damat adayı.

— Binnazımın gül vücudu ile beraber sarsıla sarsıla yıkılsın dünya, yok olsun. Bende zerre takat kalmadı. Çağrınız imamı, muhtarı, mahalleliden birkaç kişi... Nikâhımızı kıyarak bitirsinler işi. Ya bu gece Binnazla beraber yatmalıyım yahut hacamatçıyı çağırıp vücudumdan kan aldırmalıyım. Zira beni saran ateş kanımı zehirliyor, şimdi kalbimi patlatacak, damarlarımı çatlatacak. Yutkuna yutkuna hunnak oldum.

Naralarını attıktan sonra

Ah bana ne oldu da ben bilemem
Eski halimi hiç göremem

şarkısını bütün sarhoşluğunun neşesiyle bağırırken saygı değmez kaynanası ağzını bu coşkun damadın kulağına yanaştırarak:

— A hoppala babam. Kıllı bebek sus. Şimdi yedi mahalleyi başımıza toplıyacaksın. Nikâh kıymağa çağırdığın insanlar şimdi imamı ile muhtarı ile sopalı bekçisi ile burada seni basmağa gelecekler

Hatırlatmasını yaptı.

VIII

ÇOK sürmedi. O hafta nikâh oldu. Şuayip Efendi evlendi, fakat muradına eremedi. Sevgili karısı tuhaf bir his fantazisi tutturdu. Ona adeta yabancı bir erkek gibi davranıyor, elini eline dokundurmuyordu. Eski masallarda iffetlerinin şiddetine insanı hayrette bırakan kahramanlar vardır. Çekmedikleri ayrılık acıları kalmıyan iki sevdalı nasılsa talihin büyük bir lûtfu ile bir gece aynı döşekte yatmak mutluluğuna ererler. Lâkin vücut vücuda değme günahlılığından kendilerini korumak için aralarına uzun bir kılıç uzatırlar. Binnaz Hanım da işte tıpkı öyle yapmak istiyordu. Efendisiyle kendi evliliklerini ayırmak için o kadar iri ve keskin bir kesici araç bulamadı. O yalnız her gece döşekte kocası ile kendi arasına irili ufaklı yastık yığınları ile ufak bir duvar örüyor, ve bu sevda engelini aşmağa uğraşan adamcağızı üzüyor, üzüyordu. Döşekteki bu yumuşak duvarın iki tarafından devam eden saldırı ve savunma hareketleriyle üç dört hafta geçti. Efendi muradına ermek şöyle dursun yutkunmadan şiddetli bir boğaz oldu. Aralarındaki döşek içi saldırı ve savunma sahnesi çoğu zaman şöyle başlardı.

Efendi kocalık meşru haklarına karşı örülen yastık duvarının arasından büyük bir arzu ile elini öbür tarafa uzatır. Dudaklarını yanaştıramadığı o nazlı vücuda parmaklarının ucu ile değmekten büyük bir tat arıyarak:

— Karıcığım!...

—

— Ben elimi uzattıkça sen niçin uzağa kaçıyorsun?

— Korkuyorum.

— Neden?

— Senden... Erkekten...

— Niçin?

— Şimdiye kadar vücuduma erkek eli değmediği için...

— Adam sende... Hele lafa bak... Bir kere yüreklilik göster, kollarımın arasına gel. Sonra alışırsın. Bak ne tatlı şeydir.

— İstemem.

— Ne demek istemem?

İstah çarpıntısı ile gözleri kararan Efendi inatçı karısını didiklemeğe atılır. Binnaz bütün şirretliğiyle bağırarak:

— Etme diyorum.

Efendi en titrek sesiyle:

— Edeceğim.

— Şimdi bayılırım.

— Feminelmatlûp... Daha iyi ya...

— Ay neden?

— Başka türlü isteğimi elde etmek kabil değil de...

— Ah bu erkek cinsi ne hain oluyor.

— Erkek bu noktada hiç bir atılganlıktan çekinmez. Tanrı insanların çoğalmasını bu kurala bağlamış. Peygamberimiz böyle buyurmuş.

— Tanrının, peygamberin her buyruğunu böyle doğrulukla ve çabuklukla yapmağa niçin önem vermiyorsunuz?

— Doğru... Bazı emirleri yerine getirmekte kusurumuz oluyor. Fakat bu en önemli ve tatlısıdır, ihmale gelmez. Elime biraz colorform geçirebilsem bir gece seni bayıltacağım.

— Allah esirgesin, o nasıl söz?

— Basbayağı söz...

— O senin dediğin roman sayfalarında, tiyatro sahnelerinde olur. Ve o işi hain, kanlı katil herifler yapar.

— Gerekirse bazen böyle karı koca arasında da olabilir.

— Sahi mi söylüyorsun?

Binnaz büyük bir korku ile döşekten fırlıyarak:

— Bundan sonra ben seninle bir döşekte değil, bir oda içinde bile yatamam.

— Niçin efendim niçin?

— Artık sana güvenemediğim için... Canımı sana...

— Densizliği bu derecelere vardırma. Yanlış anlıyorsun. Senin canına kıyacak değilim.

— Namusuma kıymak canıma kıymaktır.

— Çocukluk etme. Karı koca arasında namus sözü olmaz. Sen benim nikâhlı karımsın. Ben sana yasak değilim.

— Erkek değil mi? Benim için hepsi bir...

— Sus, şimdi ağzını yırtarım. Kadınların bilgisizliklerini, hafifliklerini işitirdim ama bu derecelere varacağını bilmezdim. O sözü manasını bilmeden söylediğine şüphe yok. Başka türlü kendini affettiremezsin.

— Ya sen beni bayılt da istediğini yap. Buna insanca bir hareket mi denir?

— Allah, Allah!... Ne abuk sabuk söz bunlar? Ne kutsal dinimize, ne kanunlara ne de akla iz'ana uyar. Nikâhlanıp bir yastığa baş koyalı ayı geçti. Her gece aramızda Çin duvarı gibi yastıktan bir set... Elimi eline dokundurmak değil yüzünü bile göremiyorum. Birbirimize bu kadar yakın olduğumuz halde sanki birimiz Batıda, birimiz Doğuda imişiz gibi özleminden ölüyorum. Artık yetişir. İnsaf et karıcığım. İnsaf et yavrucuğum. Bunları aklın ermediği için yapıyorsun. Benim ne üzüntü çektiğimi bilsen mutlak bana acırsın.

— Ne bileyim ben böyle şeyleri. Birkaç defa kocaya varmadım ki.

— Biliyorum.

Binnaz yastıkların öbür tarafında içli içli ağlıyormuş gibi yaparak:

— Bu halimi sana söylemedim mi?

— Ne vakit?

— Büroda üzerime hücum ettiğin günü...

— Ne dedindi?

— Bana karşı pek fedakâr olmanı, beni adi erkeklik hissinin üstünde bir muhabbet, saygı ve yükseklikle sevmeni rica etmemiş miydim?

— Etmiştim... Aklıma geliyor. Fakat o ricadan bu sonuç çıkacağını tahmin edemezdim. Çünkü sen evlenmedeki maksadın zıddına hareket etmek istiyorsun. Buna ne Allah razıdır, ne kul...

— Ah bu ilk ricamı bir kere kabul etsen daha başka yalvaracağım şeyler de var.

— Bu ilk ricanın kabulüne imkân yoktur. Katiyen bunu bil.

— Yaşlı koca seçmekten maksadım bu idi. Erkek saldırı-

sından ömrünün sonuna kadar korunmak. Bunu anlattım sanarak seviniyordum. Fakat yüz bin kere esef ederim ki, anlatamamışım.

— Maksadın bu idi ise benden daha ihtiyarını, doksan belki de yüz yaşında bir geçkini seçmeliydin.

— Ah evet, meselâ tirit gibi birini...

— Belki de pelte gibi...

— Ah benim sevgili efendiciğim, benim hatırım için tirit gibi oluver.

— Sen böyle yüzüme gülerek yalvarırsan ben hiç dayanamam. Ne emredersem onu olurum.

Binnaz sevinçle iki elini birbirine vurarak:

— Ah işte iyi ya, eksik olma sade suya tiridim.

— Fakat bu emrettiğin şey olabilmek benim için kabil değil. Meselâ bir adama: «Rica ederim, hiç acıkma, bir şey yeme...» nasıl nedir? Bu yerine getirilmesi mümkün olmıyan ricanı kabul edersem yalvaracak daha başka şeylerin varmış. Merak ettim. Onlar da buna benzer şeyler mi?

— Evet.

— Onların yerine getirilmesi de tarafımdan fedakârlıklar yapılmasına mı bağlı?

— Pek büyük, pek büyük

— Göstereceğim bu birinci fedakârlıktan daha mı büyük?

— A şüphesiz...

— Ne olabilir? Şimdi de sen beni korkutuyorsun.

— Korkma benim tatlı yahnim.

— Ahaa benim taze kaymağım.

Konuşma böyle tatlılaşır. Efendi bundan yüreklenir. Aradaki pamuk duvarı birdenbire aşmak ister. İşte o zaman kıyamet kopar. Binnaz meşru sahibini yumrukla, tekme ile kovar. Ağzına gelen hakareti herifin suratına savurmaktan çekinmez. Ağlamalar, haykırmalar, şiddetli bir sinir krizi başlar. Tatlılı yahni ekşir. Kaymak bozulur. Bu gürültü üzerine kaynana oda kapısının önüne gelerek:

— Hu herif!... Herif kızıma ne yapıyorsun? Allahtan utan. Eziyet etme, günahtır. Ben onu sana verdimse esir diye vermedim. Almak da hak, boşamak da... Yıldız barışıklığı olmadı ise bırak.

Zavallı damat şimdi kaynanasının hücumuna karşılık vermeğe uğraşarak:

— Karı koca işine karışma. Ayıptır. Hadi çekil oradan.

— Niçin çekilecekmişim? Kızını cıyak cıyak bağırtıyorsun? Konuya komşuya rezil olduk...

— Rezil olduksa kabahat bende mi?

— Ya kimde? Mahalle imamında mı?

— İnnaallahü maassabirin. A canım sen bu işe bir çare bulmağa çalışacağına yangına körükle gidiyor, kavgayı büsbütün kızıştırıyorsun.

— Bunağın söylediği lakırdıya bak. Ben dişehletiyim. Böyle kepazeliğe nasıl çare bulurum?

— Canım mahalleden birkaç yaşlı kadın topla. Bu kıza öğüt veriniz. Evliliğin ne demek olduğunu anlatınız.

— Çok şükür benim daha alnımın damarı patlamadı. Ben kızıma öyle şeyi nasıl söyliyebilirim?

— Lâ havle... Öyleyse niye kocaya vardı?

— Vardı ise isteğiyle varmadı. Yalvardın, yakardın. Elimizi bıraktın, ayağımızı öptün. Seninle başa çıkamadık. Sana bin defa söyledim. Sen yaşlısın, o gençtir. Sonra rahatsız olursun dedim. Bu öğütlerimi yalanla bakayım...

— Çıldırtma beni... «Kızım seni istiyor. Gönlü var» diyen sen değil misin?

— Onun lafına, gönlüne bakılmaz. Gençtir. Saftır. Cahildir. Şimdi böyle der, şimdi döner, dediğimi de unuttun mu?

Bu dava gece yarılarına kadar sürer. Karısından ret ve hakaret, kaynanasından şiddet ve azar gören zavallı muradına eremiyen damat hüzünlü ve kederli döşeğine döner. Lâkin sevgili Binnazını evlilik döşeğinde bulamaz. Onun gül nefesini yastık duvarı arkasından koklamağa razı olur. Yalvarır, yakarır. Kocalık hakkına set çeken bu ara yolu bir daha aşmıyacağına, o tarafa el ayak uzatmıyacağına söz verir. Binnaz bu andlşma altında bin nazla döşekte kendine ayırdığı kompartımana geri gelir. İki üç gece sessiz geçer. Fakat nihayet bir erkeklik gereği herifin aşkı sabrına, tahammülüne üstün gelir. Damarları gerilir. Bir gece birdenbire bir yanardağ şiddetiyle kalbi ateşlenir. Gözleri kararır. Karısına saldırır. Andlaşmanın verdiği güvenle mışıl mışıl uyuyan Binnaz uyanır. Yine feryat, şikâyet, kavga... Kıyamet.

Komisyoncu bu yüzden uğradığı talihinin kahrı ile sanki eski karısı Hasnâ Hanımın ahını çekiyordu. Binnazını bırakıp gidemiyor, gönlüne de zafer ulaşamıyordu. Böyle her gece damarları üst tetikte yata yata vücudunda cinsel bazı marazlar baş gösterdi. Doktorlara baş vurdu. Genç karısına karşı olan tuhaf, acıklı durumunu açıkça anlatmaktan çekinmedi. Doktorlar:

— Ya kaleyi fethetmeli, ya yenilgiyi kabul edip geri çekilme borusunu çalmalı. Yoksa tehlikeli hastalıklara tutulursunuz, dediler.

Arada sırada evlerine buruşuk yüzlü, sürmeli, rastıklı, eskiden mal iken şimdi dellal olmuşsa benziyen Sadberk adında şişman bir kadın gelirdi. Gönül piyasasında simsarlık ede ede bu türlü işlerde artık ustalaşmış sayılan bu hanım, evlerinde misafirken bir gün Şuayip Efendi kaynanasının yanına girdi. Sadberk'in varlığından çekinmiyerek kocalık durumunun nezaketini, doktorların haber verdikleri hastalıkların tehlikesini anlattı.

Yosma eskisi bu iki kadın hafif bir alaylı gülümseme ile birbirlerine baktılar. Sadberk Hanım boyalı kart yüzüne hiç yaraşmıyan şuhça bir kırıtma ile:

— Efendi Baba, karınızın kusuruna bakmayınız. Cefası çekilmeden safası sürülen kadınlardan büyük bir tat alınmaz.

Bu Efendi Baba deyimine tutularak komisyoncu hayret etti. Çünkü karı hemen hemen kendi yaşındaydı. Kadınların bu zaaflarından söz eden filosofların hakları vardı. Onlar büyüdükçe küçülmek iddiasından kendilerini alamıyorlardı.

Şuayip Efendi uğradığı hitaba alayla karşılık vermekten çekinmiyerek:

— Hakkınız var hanımkızcağızım, fakat çekilen cefanın bir haddi olmak gerekir. Akıntıya kürek çeker gibi boyuna cefa çekmek için evlenilmez ya...

Sadberk Hanım — Efendi, affedersiniz, siz cins kadından anlamıyorsunuz.

Efendi — Bu hususlaki bilgisizliğimi kabul ederim. Çünkü çok kadın alım satımında bulunmadım. İki defa evlendim. Şimdi biri genç öteki ihtiyar iki karım var. Tabiat bunların huylarını aynı yaratma tezgâhında dokumuş. Hırçınlık, sinirlilik, densizlik ve his fantazyalarına uymakta biri öbürünün ikinci cildi...

Sadberk Hanım — Efendi, işte yine tekrar ediyorum. Siz cins kadından anlamıyorsunuz.

Servinaz — Kızım cinstir. Çünkü tanamiyle bana çekmiştir.

Şuayip Efendi: «Allah esirgesin. Kancık köpkelere benzesin de sana çekmesin.»

diye haykırmak için ağzını açtı. Fakat anlaşmağa uğraştığı bu kadınlarla bozuşmamak için öfkesini yenerek yine sustu. Halkın kabul ettiğine göre boğaz dokuz boğmak imiş. Komisyoncu dilinin ucuna geleni bu sayılı boğmaklardan aşağı indirmek için yutkundu, yutkundu. Sonra sordu:

— Cins kadın deyiminden maksadınız nedir? Anlıyamadım.

Sadberk Hanım — Cins kadın işte karın Binnaz gibi olur.

Şuayip Efendi — Nasıl?

Sadberk Hanım — Kocasına karşı yıllarca direnir.

Şuayip Efendi haykırarak:

— Bana sorarsanız bundan büyük soysuzluk olmaz.

Servinaz — Sen annenin hesabına öyle söyliyebilirsin.

Şuayip Efendi — Demek siz hep bu bakımdan pek soy kadınlarsınız?

İki bayat yosma birbirini beğenen bakışlarla süzdükten sonra uzun uzun gülüştüler. Sadberk sordu:

— Sen kaleni düşman hücumundan kaç yıl korudun?

Servinaz sahteliği ölçüsünde tuhaflığı artan bir utançla:

— Aaa, damadın önünde o nasıl soru?

Sadberk — Adam sende... Onun boyalı sakalından mı utanıyorsun? Ben onu erkek yerine bile koymuyorum. O tam erkek olaydı işi bu kadar uzatarak senden benden akıl sormaya, yardım aramağa mı gelirdi?

Komisyoncu ümitsizliğinden oturduğu yerde tepinerek:

— Bu sözde Sadberk Hanımın yerden göğe hakkı var.

Sadberk — Beni haksız mı söyler sanırsınız? Servinaz, soruma karşılık versene...

Servinaz — Bu konuda biz adeta bir ocak sayılırız. Büyükanam tamam üç yıl dayanmış. Anam iki yıldan fazla durmuş. Ben bir yıl karşı koyabildim. Çünkü rahmetli benimki pek kurnazdı. Çabuk puntumu buldu.

Şuayip Efendi — Rahmetli kayınbabam şimdi sağ olup da bu kurnazlığı bana da öğretseydi.

Sadberk Hanım — Bakınız zamane ilerledikçe ahlâkta metinlik kalmıyor. Büyükannem iki yıl, sen bir yıl... Kızın belki altı ay. Onun kızı üç, daha onunki bir hafta.. Daha daha bir gün, bir saat... Nihayet bir gün gelecek ki, kadınlığın onuru hiçe inecek. Belki o gün yarındır.

Servinaz — Yarın deyip de pek uzağa gitme. O gün geldi de geçti bile. Çarşıda, pazarda erkeklere söz atan kadınlara rastlanmıyor mu? Fakat Sadberk, sen kendi direnişinden hiç söz etmiyorsun. Seninki kaç gün sürdü?

Sadberk — Gerçeği söylemeğe utanıyorum da...

Servinaz — Pek az mı sürdü?

Sadberk — Ah benimki pek kurnazdı.

Şuayip Efendi — Allahaşkına hanım, bu kurnazlığı bana öğret.

Sadberk — Efendim, ben tamam Şeytanakıntısınm burnundaki yalıda gelin oldum. Pencereden tükürünce denize giderdi. Yalının önünde sular rüzgârda savrulan harman gibi birbirine girerek kaynar, girdaplar yapar. Yukardan bakanları içine çekerdi.

Servinaz — Sizin gerdeğe girmenize akıntı şeytanı mı karıştı?

Sadberk — Hemen de onun gibi..

Servinaz — Anlat, anlat... Sen de iyi dinle damat.

Şuayip Efendi — Can kulağım onda... Derdime devayı sizden bulursam şaşarım. Kocakarı ilâçları bazan en usta doktorların reçetelerinden ziyade şifalı olur.

Servinaz — Halt etmişsin.

Sadberk Hanım — Ben kızlığımda pek güzel, çok hoppa bir mahlûktum.

Şuayip Efendi — Allaha emanet, gülü anlatmağa ne hacet? Mal kendini gösteriyor.

Sadberk Hanım — Beni kim görse ilk bakışta âşık olurdu.

Şuayip Efendi — İyi ki o zaman karşıma çıkmamışsın. Allah ya sana acımış, ya bana...

Sadberk Hanım — Âlem beni severdi, ben kimseden hoşlanmazdım.

Efendi — Tuhaf şey... Hâlâ da bu kanıda isen itiraz eden çok olur.

Sadberk Hanım — Herif, benim her lakırdımla öyle eğlenme. Şimdi sana bir kulp takarsam dünyanın bakırcıları söküp çıkaramaz.

Efendi — Zaten bir emziğim var. Ona bir kulp eklersen beni kenef ibriğine çevirirsin.

Sadberk Hanım — Aklınla yaşa. İşte anlıyorsun. Efendim ondan sonracığıma. Ben daha kocaya varma çağma gelmeden görücüler kapımızı aşındırmağa başladılar. Hangisine varacağımı şaşırdım.

Efendi — Allah, Allah... Birkaçına birden varmak mümkün olmaz ki...

Sadberk Hanım — Aşkımdan Âşık kerem gibi tutuşup yananların, kendilerini bahçedeki dut ağacına asanların, akıntıya atanların sayısı belli değil. Kaç cana kıydım bilmiyorum ki?

Efendi — Maazallah, sen kız değil gönül kolerası imişsin.

Sadberk Hanım — Hâlâ yüzüme baktıkça seni de sancı tutuyor galiba?

Efendi — İnkâr etmem. Bir kuru buruntu alıyor.

Sadberk — Aman mımıntı herif... İhtiyar teke. Sana mundar sümüğümü atmaya bile tenezzül etmem.

Efendi — Aman atma, kendinde dursun.

Sadbrek — Anamın babamın kıymetlisi, bir tanesi, gözbebeği idim.

Efendi — Hak nazardan saklasın.

Sadberk — Nihayet bana bir paşa oğlu tutuştu.

Efendi — Tulumbaya haber...

Sadberk — Yandı.. Yandı... Yandı.

Efendi — Kül oldu.

Sadberk — Anası babası Karun gibi zengin. Onlar üstümüze düştükçe biz kendimizi naza çektik.

Efendi — Vay aşk karaborsacıları vay

Sadberk — Yenilgiye uğrıyana yüklenilen savaş ödenekleri kadar ağır, ağırlık istediler.

Efendi — Vay insafsızlar...

Sadberk — Üç bin lira verdiler, anam dayandı.

Efendi — İyi...

Sadberk — Beş bin lira verdiler, babam dayandı.

Efendi — Ohhh.

Sadberk — Nihayet hesapsız altına pazarlık oldu.

Efendi — Yürek dayanır şey değil.

Servinaz — Kardeş Sadberk, sen de bir kere gelinliğinden söz açtın mı sözü bitiremezsin ki.. Çabuk sonuca gel... Okuduğun kale zaptetme fermanının sihrini anlamak için damat meraktan ölecek.

Sadberk — Nihayet, nihayet efendim, beni terazinin bir gözüne oturttular. Öbürüne altın doldurdular. Çektiler. Beni ağırlığımca lira karşılığında paşa oğluna verdiler.

Efendi — Alan veren hayrını görsün. Lâkin bu besili vücut paşa oğluna çok ağır oturmuş olacak.

Sadberk — Avizeler yandı. Ben tepeden tırnağa kadar pırıl pırıl elmaslar içinde gerdeğe girdik. Zifaf namazında ben yavaşça: «İşte seni on paraya satın aldım» mırıltısı ile güveyin başından aşağı bir metelik attım.

Efendi — Kendini ağırlığınca altına zavallı delikanlıya sattıktan sonra onu on paraya satın almak. Kadın mantığının pek parlak bir örneğini meydana getiriyor doğrusu...

Sadberk — O gece kocam bana yüzgörümlüğü (Elinin bütün büyüklüğü ile işaret ederek) koskoca bir çelenk taktı. Fakat ben memnun olmuş görünmedim.

Efendi — O zavallı acaba seni ne ile memnun edebilirdi?

Sadberk — Hiç bir şeyle...

Efendi — Neden?

Sadberk — Çünkü gönlüm onu sevmedi.

Efendi — Niye vardın?

Sadberk — Parası çok diye anam babam verdiler. Bizde âdet hep böyle değil mi?

Efendi — Kocan çirkin miydi?

Sadberk — Değildi ama ben onu sevemezdim ki...

Efendi — Niçin?

Sadberk — Çünkü gönlüm başkasında idi.

Efendi — O başkasına niye varmadın?

Sadberk — Onda on paralar yoktu?

Bu konuşmada Efendi için ders alınacak noktalar vardı. Fakat o bunu pek derin düşünmiyerek Sadberk'in gönlü hangi

efsun ile büyülendiğini anlamağa dikkat ederek hikâyenin sonunu bekliyordu.

Sadberk bir iki kırıttıktan sonra:

— Döşeğe girdik.

— Vayyy.

— Hâlâ bugünkü gibi aklımda.

— Hafızan ne kadar kuvvetli imiş. Kırk yıllık şeyi unutmamışsın.

— Hemen yastıkları, yorganları topladım. Çarçabuk aramıza bir duvar yaptım.

— Demek Binnaz bu dersi senden almış?

— Cins kadın böyle olur efendim.

— Şimdi cinsinize ha!...

— Fakat kurnaz kocam... Ertesi akşam Şeytanakıntısına bakan pencerenin önünde otururken cebinden bir kutu çıkardı. Açtı. Gayet temiz bir elmas broşun parıltısı gözlerimi kamaştırdı. «İşte bu» dedi. «Bu gece aramızdaki duvarı yıkmak için...»

— Kibarca kurnazlık...

— Ben kırıttım, kırıttım, hayır olmaz dedim. Kocam kızdı, broşu akıntıya fırlattı.

— Sen inatçı, o ziyancı, bakalım ne olacak?

— Birkaç gün geçti. Hep aramızda yangın duvarı gibi bir bölme ile yatıyorduk. Yine bir gece cebinden bir kutu daha çıkardı. Kapağını kaldırınca siyah kadifenin karanlığı içinde yıldızlı alevleri saçan bir çift küpe gözlerimi aldı. «Bu değersiz armağanı aynı şartla kabule tenezzül eder misiniz efendim?» dedi.

— Aman yüreğim oynuyor. Sen ne dedin?

— Hayır efendim, karşılığını verdim.

— Hay Allah mustehakını versin. Bu ne inat?

— Bu canım küpeler de broşun yanına gitti... Bir süre daha geçti. Bir gece Bey cebinden bir kutu daha çıkardı.

— Aman yüreğim oynuyor.

— Bu da bir bilezik. Üzerinde fındık büyüklüğündeki pırlantalar şimşirek taşı gibi kıvılcımlar salıyordu. Kocam gözlerini gözlerime dikti: «Bu bilezik o senin yumuk yumuk beyaz bileklerine ne hoş yaraşır. Artık insafa gel. Bana acımazsan bu kıymetli şeye acı.» dedi.

— Ay yüreğim oynuyor. Sen ne dedin?
— Hayır, asla...
— Tuhh!... Sonra ne oldu?
— Bilezik akıntının katran gibi kaynaşmaları içinde kayboldu.
— Zavallı delikanlıya kuyumcu çarşısının vitrinlerini süsliyen bütün mücevherleri denize döktüreceksin.
— Bilmem aradan kaç hafta geçti? Bileziğin kutusu içindeki parıltısı hiç gözümün önünden gitmiyordu. Bazan kendi kendime pencereden denize bakar, o girdapların altında broşla bileziğin kimbilir nasıl bir kaya yahut yosunun arasına sıkışıp kalmış olduğunu düşünerek acırdım.

Yine bir gece Bey ay şeklinde iri bir kutu ile geldi. Bu da şüphesiz akıntının doymaz ağzına atılacak bir müecvherdi. Ağır ağır bu siyah ayın kapağını açtı. İri nohut tanesi gibi bir sıraya pırlantadan yapılmış bir akarsu kadınlığımı bir büyü kuvvetiyle çekti. Anlatılmaz bir arzu ile içim titredi. Bu gerdanlığa dayanamadım. Gözlerim süzüldü. Yüreğim bayıldı. Tutkunluğum gururuma üstün geldi. İçlerinden ufak şimşekler çakan elmas taneleriyle hayretle bakmaktan başka bir şey söyliyemedim. Kocam yenildiğimi anladı. Akarsuyu kutusundan çıkardı. Kendi eliyle pırıl pırıl gerdanıma taktı...

— Ohh ohh uğurlu kademli olsun. İş oldu bitti.
Servinaz sürekli bir kahkaha ile:
— Darısı başına damat...
Damat bu kahkahaya biraz suratla karşılık vererek:
— Teşekkür ederim... Fakat...
Bu akıntıya atılan elmasların hikâyesi masal da olsa damat için kapalı bırakılan bir işaret demekti.

Ertesi akşamdan itibaren Şuayip Efendi cebinde yüzük, küpe kutuları taşımaya başladı. Binnaz Hanım beğenmiyerek bunlara dudak büküyor, lâkin hiç birini denize atmıyor, hepsini çekmecesinde kilitliyordu.

Mutsuz damat, bu armağanları sunmaktan aldığı atılganlıkla bin zorluk içinde kaleyi aralıklı ve pek kısa hücum adımları ile adeta karış karış, azar azar altı ayda fethetti. O suretle ki, aylarca süren bu canını feda edercesine saldırıları sıra-

sında kale duvarının o güne kadar düşman hücumuna uğramamış gerçekten bir sağlam siper olup olmadığını anlıyamadı.

IX

KALE alındı. Büyü bozuldu. Gelin güvey bal ayma girdiler. Bu, komisyoncunun günlük hayatı içinde o kadar tatlı bir aydı ki, tadı ağdalandı, ağdalandı, nihayet yüreğini yakmaya başladı.

O evlilik kantarının sapını doğrulttu. Yuvarlağı çekti. Dengeyi buldum sandı. Lâkin hatır ve hayale gelmez rahatsızlıklar birbiri arkasına baş gösteriyordu.

Şuayip Efendinin yeni evinde bal ayı olurken eski evinde zakkum çiçekleri açıyordu. Evlenme süresini ihtiyar karısından çalmak için ondan İzmir'e gidiyorum yalanı ile ayrılmıştı. Dedikodu konusunda âlem o kadar kurnazlaştı ki, gizlice evlenmek değil, hovardalığa gitmek bile kabil olmuyor. Eziyetçilik insanlık görevi sırasına geçti. Nereden ve nasıl duyuyorlar? Sizin için gizlemekte büyük zorunluk olan bir şeyi günü gününe, saatı saatına en çekindiğiniz yerlere yetiştiriyorlardı.

Müezzin'in karısı Nuriye dilinin bütün çirkefini akıta akıta kocasının evlenmiş olduğunu Hasnâ'ya bağırmış olduğu gün o zavallı kadın bayılmış, ayılmış, çektiği hesapsız ya Saburların içindeki ateşi hafifletmeğe hiç yaramı olmamıştı. Bu gönül ateşini söndürmek için gittiği şeyhler ona peygamberlerin, evliyaların bile karılarının üzerine çifter çifter evlenmiş olduklarını söylediler. Fakat bu gerçek Hasnâ'nın derdini eksiltmedi, artırdı.

Komisyoncu Efendinin İzmir yolculuğu sürgit devam edemezdi. Oradan mutlak bir gün dönme zorunluğu olacaktı. Bu uydurma gidiş dönüşten sonra birinci yalanı kapatmak için ondan daha büyük bir ikincisini ve daha sonra üçüncüsünü, dördüncüsünü bulmak gerekti. Bu dubaralar çoğaldıkça durum fenalaşacaktı. Bu ikinci evleniş, birinci karıdan ne zamana kadar saklanabilirdi? Saklamak tehlikesi daha büyüyen bir dert, saklamamak bir belâ idi. Bunun hangisi ehvendi?

Efendi bu kararsızlık içinde iken Hasnâ'nın evinde bora koptu. O yarım akıllı kadın büsbütün çıldırdı. Kudurdu. İpe sapa gelmez şeyler söylüyor, türlü korkunç kararlar veriyordu. Kâh Şeyhülislâm Kapısına dayayacağı dilekçe ile doğru yoldan çıkan kocasının idamına dinî emir çıkartıyor, kâh gidip genç ortağını kama, tabanca ile öldürüyor ve kâh o ikinci evlilik evini tutuşturarak içindekilerle beraber kül edip havaya savuruyordu.

Kadın her gün değişen, ortaya çıkaramıyacağı hayal intikamlarla kocasından öç almakta iken Şuayip Efendi İzmirden dönüşünü bildirerek eski evine gitmeğe mecbur oldu. Bayılmalar, feryatlar, kıyametler koptu.

Mutsuz Hasnâ o kadar bozulmuş, abuk sabuklaşmış, acınacak bir hale gelmişti ki, Şuayip Efendi gerçeği söylemeğe cesaret edemedi. Evlendiğini kesinlikle yalanlıyarak arkasından çıkarılan sözlerin dedikodudan ibaret olduğunu iddiadan ayrılmadı.

Ümitsizlikten ölüm halleri geçiren Hasnâ'nın bu yalana inanmağa ihtiyacı vardı. Zaten genel hayatın esası bu değil miydi? Büyük yalanlara inanmadıkça insanlık için yaşamak kabil olabiliyor muydu?

Gözlerinde bağlılık pırıltıları bulmak için gözlerini onun yüzüne dikti. Kocası ne kadar gençleşmiş, güzelleşmişti. Zifirî siyah sakalının çenberi ortasında yüzü temizlikten parlıyordu. Onu dünyanın en yakışıklı en çekici delikanlıları ile değişilemiyecek bir tutkunluk ve derin bir aşk gözü ile görüyordu. Ak saçlı başını bu boyalı herifin göğsüne koydu. Ağladı, ağladı, ağladı. Sonra sarıldı. Onu göğsü üstünde sıktı, sıktı, inledi, inledi. İnsanlığın bu ihtiyarlıklara kadar süren ne acıklı dertleri vardı. Gençlik için bir güzellik, bir esinlenme kaynağı, bir tabiat bağışı olan aşk, ihtiyarlıkta ne iğrenç bir hastalık şekline giriyordu.

Şuayip Efendi, göğsü üzerinde kendine ateşli kelimeler inleyen bu salyalı buruşuk ağızın sevda teminatından ve bağlılığından, o porsümüş kolların şehvetli baskısından öğürecek kadar sıkılıyordu, ama buna acıyarak dayanmaktan başka çare yoktu. Binnaz'ın tat baygınlıkları veren o körpe vücudundan

ayrılıktan sonra bu kavşamış, bayatlamış, ekşimiş, bitmiş karısının koynuna girmek ne katlanılmaz işkence idi.

Kendi odalarında komisyoncu saatlarca bu sıkıntıya göz yumarak, diş sıkarak dayandıktan sonra nihayet bir bahane bularak sofaya zor zar kapağı atabildi. Karşısına biri memede öteki elinde iki çocuğu ile dul kızı Sabire çıktı. Sitemli ve acılı bakışlarında: «Ben bu yaşta dul dururken senin evlenmen ne büyük haksızlıktır,» sözleri okunan bir suçlama vardı.

Biraz ötede oğlu Aziz yirmi iki yaşının verdiği gençlik gururu ile boylu boyunca duruyor, ceylân bakışlı gözlerinden saçılan derin bir tenkit ile babasını süzüyordu. Aziz güzeldi. Babasındaki kaba ve ihtiyarlamış yüz çizgilerinin düzeltilmiş, genç ve nefis bir kopyesine malikti. Hayattaki en büyük düşkünlüğü aşk olmak özelliği de anadan babadan geçme idi. Şuayip Efendi oğlu levent endamı, adeleli şişkin pazıları, sevda sözleri için kızarmış tam olgunluğa ermiş ateşli dudakları ile sanki babasına: «İnsaf et be adam. Ben dururken sana evlenmek düşer mi? Aldığın körpe, güzel kadın hangimizin kolları arasına yaraşır? Hakkımı niye çaldın?» der gibi davalı, dik ve yılmaz bir bakışla bakıyordu.

Bütün bu ayıpladığı gözlerin ısırıcı suçlamaları altında ve torunlarının masumlukları önünde sıkılıyor, ümitsizliğe düşüyor, büyük bir kabahat işlediğini anlıyor, lâkin bu olmuş bitmiş hatadan dönmeğe de artık ihtimal göremiyordu.

Eski evinin boğucu, dertli havasından kurtulmak için komisyoncu kendini hemen sokağa attı. Fakat Aziz babasının peşini bırakmıyarak arkasından yetişti. Delikanlının gözlerinden şimşekler çakıyordu. Onun babasına önemli belki de tehlikeli sözleri vardı. Yedi sekiz aydan beridir babası ile arası açılmıştı. Büroya uğramıyordu. Hovardalığına para dayanmıyor, babasından bir şey koparamadığı zaman borç ediyor, sonra ona ödetiyordu. Baba oğul son defa şidetlice atıştıktan sonra birbirine fena küserek lakırdıyı kesmişlerdi. Baba bu dargınlıktan memnun kaldı. Çünkü Aziz büroya gelip gittikçe babasının bütün işlerini kontrol ediyor, onu mümkün olabildiği kadar sızdırmağa çalışıyordu. Adamcağız bu dargınlık süresince oğlunun bu can sıkmalarından kurtulmuş oldu.

Aziz kini artmış pek çatık bir yüzle babasına yaklaşarak:

— Efendi Baba, affedersiniz, anneme bir alay martaval okudunuz. Gidiyorsunuz. Evlenmeniz bence muhakkaktır. Beni kandıramazsınız.

Bu azarlayıcı sözler karşısında komisyoncunun bol kanı hemen beynine hücum etti:

— Terbiyesiz!... Martaval sözünü babana karşı nasıl kullanıyorsun? Evlendim ve pek de iyi ettim. Ne yapacaksın?

— Pek genç ve güzel bir kadın almışsınız diyorlar.

— Doğru. Bu ikinci evlenişimde de annen gibisini alacak değilim ya...

— Bu yaştan sonra yaraşır mı?

— Burası aldığım kadınla benim, ikimizin duygularımıza ait bir mesele, ona kimse karışamaz. Bu telâşlarınızın beni ziyade sevdiğinizden ileri gelmediğini biliyorum. Babam genç bir kadın aldı. Kimbilir kaç çocuk doğuracak! Bunlar hep mirasa katılacaklar. Bize çok bir şey kalmıyacak. Dertleriniz, üzüntüleriniz hep bu cimri hesap ve düşüncelerinizden doğuyor.

— Böyle adice fikirler... Böyle şeyler kalbime uğramaz. Emin olunuz. Ben sizin gerçek mutluluğunuz bakımından söylüyorum.

— Bak oğlum Aziz. Baba oğula öğüt verir, fakat evlât babaya vermez. Benim gerçek mutluluğumu istiyorsan bu kadınla pek bahtiyar olduğuma inan. Hayatın tadını bu evlilikten sonra anladım. Şimdi yaşıyorum.

— Fakat anam pek ıstırap çekiyor.

— Evlendiğimi işte ona ıstırap çektirmemek için gizliyorum. Senin de anana muhabbetin, merhametin varsa bu noktada benimle birleşir, ona bir şey sezdirmemeğe uğraşırsın.

Aziz anasına acımak ve babasını öğüde muhtaç, acınmağa değer görmekle beraber o da bu olaydan kendi çıkarına bir pay çıkarmayı düşünüyordu. Onun isteği işi bir kulpasına getirip babasını yine kırk elli lira vurmaktı. Babasındaki en ince damarın yeni karısının muhabbetiyle titrediğini anlamıyacak kadar ahmak değildi. Bunun için ihtiyarı sızdırmak yolunu ağız değiştirmekte görüp:

— Sizi bir parça şaşırmış görüyorum. Bu da fazla mutluluğunuzun eseri olsa gerek...

— Ben hiç şaşırmış değilim. Senin görüşün yanlış oğlum.

— Ne yapacağınızı bilmez bir halde gibisiniz.

— Hayır, hayır, görüşün yanlış. Benim yapacağım birkaç türlü değil mi, bunu seçmekte şaşırayım. Yeni karımla oturmak, bu evliliği mümkün olduğu kadar annenden saklamak...

— Bu bir sahte durumdur ki, çok vakit devam edemez.

Delikanlı haklı söylüyordu. İhtiyarın vicdanı bu gerçeği bindenbire reddedemedi. Baba bir arkadaş gibi lâübalice oğlunun koluna girerek:

— Aziz doğru söylüyorsun. Lâkin ne yapayım? Başka çare var mı?

— Küstahlığımı affedersiniz. Bu hususta aklımın erebildiği kadar sizi aydınlatmama izin verilir mi?

— Söyle. Zor durumda kaldığımı görüyorsun. Babama yardım et. Sözlerini doğru görürsem kabulde tereddüt etmem.

— Sizin çıkarınız ailemizin çıkarı... Ailemizin çıkarı hepimizin çıkarıdır.

— Şüphe yok...

— Bu davanızın görülüşüne beni görevlendiriniz.

— Hadi peki dedim. Ne yapacaksın?

— İlk karısının üzerine evlenen yalnız siz değilsiniz.

— Buna da şüphe yok.

— Durumunuzu sahtelikten kurtaracağım.

— Nasıl?

— Anneme yavaş yavaş gerçeği anlatacağım. Bunun dünyada olmadık bir iş olmadığına onu kandırmağa çalışacağım. Şimdi ikiye ayrılan ailemizin arasındaki soğukluğu kaldırmağa çabalıyacağım. İş tabiî bir hale gelecek. Hepimiz rahat edeceğiz.

— Sen bu işin gürültüsüz, üzüntüsüzce çözümünü üstüne alıyorsan, ben de teklifini kabul ediyorum.

— Fakat şartlarım var.

— Pek uzun boylu şeyler söylemeğe kalkışma.

— Merak etmeyiniz. Şartlarım uzun ve dolanbaç şeyler değildir.

— Nedir? Dinliyorum.

— Birinci şartım üvey anneme takdim olunmaktır. Aradaki soğukluğun, bilinmezliğin, dedikoduların ortadan kalkması için tek çare budur. Merak buyurmayınız. Ben her şeyi gayet iyi idare ederim. Kendimi bu yeni genç anneme de sevdiririm. Rahat edersiniz. Sizin için bundan sağlam yol yoktur.

Babası oğlunun bu sözlerini akla yakın buldu. Lâkin adamcağız genç karısının şiddetli sevdası ile insanlığa, vicdana, akla uygun şeylere göre hareket gücünü kaybetmişti. O kadar kılıbık bir herif olmuştu ki, her adım atışında ne yapacağını karısına sorar, o ne emrederse öyle yapardı. Bu uğursuz sevda zincirleriyle onun eli ayağı köstkeliydi. Karının disiplinli elinde insan şeklinde bir kukla olup kalmıştı. Bunun için karısına sormadan bu takdim işine bir karar veremezdi. Bu esirlik hali sebebiyle dedi ki:

— Peki, sözlerin makul. Fakat benim de bu hususta düşüneceğim şeyler var. Kararımı yarın sana bildiririm. Şimdi öteki şartlarına geçelim.

Zeki Aziz, babasının genç karıdan izin almadan hiç bir şeye karar veremediği gerçeğini derhal anlıyarak:

— Öteki şartlarımın söylenmesi birincisinin kabulüne bağlıdır.

— Sen söyle. Zararı yok. Ne düşündüğünü ben bileyim. Ona göre tedbir alırız.

— Babalık sevgi ve şefkatinden uzak kalalı halim harap oldu. Üstüme başıma baksanıza, uşak kıyafetine girdim. Bu hal ile küçük annemin önüne nasıl çıkabilirim? Bana lütfen kırk elli lira ihsan buyurmalısınız ki, biraz adam şekline gireyim.

Bu teklif karşısında da zavallı baba tereddütle boyalı sakalını karıştırmağa başladı. Çünkü genç karısı onu o derece su sızdırmaz bir kontrol altına almıştı ki, ona bilgi vermeksizin iki lira fazla harcasa karı derhal hissederek zavallıyı azarlamağa kalkardı. Karının asıl maksadı bütün gelir kaynağını eline alarak öteki evi parasızlıktan kasıp kavurmak, ihtiyar ortağını aç bırakmaktı.

Komisyoncu oğlunu baştan savmak ister gibi bir dalgınlıkla:

— Peki peki... Yarın büroya gel, görüşürüz.. dedi.

Ve öteki şartların ne olduğunu sormadan yürüdü. Baba oğul ayrıldılar.

Babasının zihnine taun korkunçluğu ile çöken bu genç kadın sevdasının ailelerinin başına ne büyük felâketler açacağını anlıyan Aziz'in ümitsizlikten, tiksintiden gözleri sulandı. Babasının arkasından yumruklarını sıkarak:

— Bir orospunun aşkı ile insanlıktan çıkmışsın. Lâkin vazifeni bildirmek boynuma borç olsun baba... Dedi.

X

O geceyi pek fena rüyalar, kararlarla geçiren Aziz sabahı zor etti. Kalkınca annesini şiddetli bir yakınma ve saçma sapan söylenmeler halinde buldu. Çünkü dün İzmir'den dönen Efendi o gece evine gelmemişti. Nerede kalabilirdi? Evinden uzunca bir süse uzakta yaşamış bir aile babasının böyle ilk geceyi başka yerde geçirmesine ne mana verilirdi? Demek âlemin sözü doğru idi? Efendi evlenmişti. Bu gerçeği kahpece inkâr ediyordu.

Hasnâ Hanım fitili aldı. Anasını yatıştırmak için Aziz uğraştı. Uğraştı. Ona hiç bir söz, hiç bir teselli kâr etmiyor, deliye lakırdı anlatması mümkün olmuyordu. Nihayet zavallı kadını Sabire'nin dikkatli bakımına bırakarak sokağa fırladı. Büroya gidip babasını görecekti. Dalgın dalgın hanın kapısı önüne kadar indi. Orada mükemmel bir kira arabası durduğunu gördü. Babasının gelip gelmediğini odabaşından sordu. Şu karşılığı aldı:

— Babanız henüz gelmedi. Fakat Hanımefendi yukarıda...

— Hangi Hanımefendi?

Odabaşı üzerinden esvap fırçası gibi kırçıl sakalı sürmüş ihtiyar avurtlarını yayık bir alayla bütün bütün buruşturarak:

— Babanızın yeni aldığı genç karısı!

Aziz tuhaflaştı. Babası büroda yokken karı orada ne arıyordu? Bu merakını çözebilmek için Odabaşıyı sorguya çekerek:

— Babamın bulunmadığı zamanlarda da karının burada oturmak adeti midir?

— Bu karı yakında babanızı iflâs ettirecek. Bazı gün Efendi ile beraber buraya gelirler. Karıya lâzım olan miktarda kasada para bulunmaz. Efendi akçe bulmak için gider, bulur gelir. İşte bugün de öyle oldu. Babanız gitti, daha gelmedi.

Babası kendine kırk elli liralık bir cömertlikte bulunmak için kesin bir söz verememişti. Bütün varını karısının uğruna harcamaktan tat alıyordu. Annesinin büsbütün çıldırmasına, ailelerinin felâketine sebep olacak olan o karı şimdi kendinden birkaç merdiven yukarda, elli altmış adımlık bir mesafede bulunuyordu.

Bu yakınlığı, bu gerçeği düşündükçe delikanlının yüreğini çarpıntı aldı. Babası gelmeden önce bu aile afetiyle yüz yüze gelmek acelesiliği ile hemen merdivenlere saldırdı. Çünkü babası gelirse oğlunu yeni karısına tanıtabilmek için bu şımarık karıdan izin isteğinde bulunacak, Hanımefendi istemezse o gün görüşmek kabil olamıyacaktı.

Bunun için babasının bu yokluğunu fırsat bilerek bundan hemen yararlanmağa koştu. İki katın taş merdivenlerini çıktı. Koridordan sola döndü. Yirmi otuz adım yürüdü. Babasının bürosu önünde durdu. Şimdi üvey anası ile karşı karşıya gelince kendini tutabilecek miydi? Ne tavır takınacaktı? Burası ondan göreceği kabule ve davranışa göre belli olacaktı. Hakaret görürse ne yapacaktı? Acı kararsızlıklar içinde kapıyı açtı. İçeri girdi. Giriş yerindeki kapılardan birinin önünde ufak tefek bir genç oturuyordu. Ona hitap ederek:

— Sen kimsin?

— Hanımefendinin uşağıyım.

Uşak Aziz'i yukardan aşağı dikkatle süzdükten sonra:

— Ya sen kimsin?

— Efendinin oğlu..

Genç uşak ayağa kalktı. Bu saygıyı görünce Aziz yüreklenerek:

— İçerde kim var?

— Hanımefendi.

— Bugün neden böyle erken sokağa çıkmış?

— Efendim, Beyoğlunda terzide elbisesi var. Onu provaya gidecek. Araba aşağıda bekliyor.

— Babam nerede?

— Dışarı çıktılar. Şimdi gelecekler. Biz de onu bekliyoruz.

Kısa bir düşünceden sonra Aziz, karının bulunduğu oda kapısına parmaklarının ucu ile sertçe birkaç defa vurdu.

İçerden nazik bir ses:

— Kimdir o

— Köleniz Aziz..

— A buyrunuz.

Giriş izni veren bu tatlı ses Aziz'in sinirleri üzerinde hoş bir etki gösterdi. Delikanlı kapının rezesini çevirdi. İçeriye ilk adımını atınca karşılaştığı manzaranın dehşetinden ürkerek geri geri dışarıya kaçmak istedi. Lâkin vücudunun dokunuşu ile kapı kapandı. Birdenbire kaçamadı. Hayretten ağız açık, gözler büyümüş bir halde orada dondu kaldı.

Kadın aynı dehşet ve hayretle geri geri çekilerek duvara yapıştı. Her saniye ağırlığı, felâketi artan bir şaşkınlıkla birbirlerini süzerlerken Aziz çarpıntıdan kısılan sesiyle:

— Ah Binnaz!...

— Vay Aziz.

— Babamın karısı...

— Kocamın oğlu.

— Bu ne korkunç rastlaşma?

— Bu ne uğursuz talih?

İki yıl önce birbirine (eğer deyime izin varsa) özel bir genelevde rastlamışlardı. O gece Binnaz toplantı odasına girmemiş, hiç bir erkekle yatmamıştı. Aziz'e sofada rast gelmiş, birbirinden çok hoşlanmışlardı. Ama kız anası Servinaz böyle sülün yapılı, ceylân gözlü, güzel, çekici fakat parasız delikanlıların aşkı kızının üzerinde ne uğursuz bir etki yapacağını bildiğinden birleşmelerine katiyen müsaade etmemiş, kızın izini oğlandan, oğlanınkini kızdan gizlemeğe uğraşmış ve maksadına da ermişti. Dargınlığı münasebetiyle Aziz'in uzun süre büroya gelmemesi ve Servinaz'ın Şuayip Efendi bürosu ile iş yapmağa başlaması o iki yıldan çok sonraya rastlaması onlarca delikanlıyı meçhul bırakmıştı.

Bu ilk rastlaşma ve birbirine yakınlık duymadan sonra bir daha karşılaşmadılar. Bu aykırılıktan kalplerinde büyük bir aşk doğdu. Bu muhabbet, gençlik hayalleriyle süslene süslene güzel bir ülkü olup kaldı. Erişilmez şeylerdeki yükseklik gibi birbirini insanlık üstünde bir sema güzelliğine çıkarmışlardı.

Aziz aşk, öfke, sevinç, üzüntü, hınç, acıma gibi zıt duyguların hücumu arasında bunalan beynini avuçları içinde sıkarak:

— Binnaz, önce beni sonra da babamı yaktın.
— Beni de, talihim yaktı.
— Babama varmaktan maksadın ne idi?
— Bir ihtiyara karı olmak...
— Bu ne tuhaf merak!
— Merak değil... Gönlümün adağı böyle idi.
— Niçin?
— Seni gördüğüm geceden beri hayalinle yaşıyordum. Ruhum hatıranla evlendi. Bir orospu kızı olduğumu biliyorsun. Bir erkeğe mal olmakla bu aşağılık hayattan kurtulacağımı hesapladım. Gence varmamak için ihtiyarı seçtim. Çünkü bu suretle aşkına bağlı kalmış oluyordum.

— Babamı niçin aldattın?

— Aldatmadım. Her gerçeği söyledim. Kimin kızı olduğumu bütün ayrıntıları ile söyledim. Beni isteklerin üstünde bir aşkla sevmesi şartı ile kendine vardım. Fakat o bu sözünde durmadı. Evliliğimizin ilk gecesi benim için acıklı, işitenler için gülünç sahneler ile geçti. Söz anlatamadım. Nihayet bütün manası ile babanın karısı oldum oğlum.

— Ey bu arabalar, uşaklar, tuvalteler, harcamalar temiz kalmaya hayatını adamış bir ihtiyar karısına yaraşır mı?

— İnsafsız!... Gönlümü eriten aşkının acılarını ne ile avutacağım? Babanın ihtiyar kollarına teslim ettiğim bu genç vücudumun kirası yok mu? Bu kadarcık harcamaları bana çok mu görüyorsun?

Sonra beyinlerini alazlıyan, sinirlerini yakan uzun bir özlem ve tutkunluk susuşu ile gözlerini birbirinin göz bebeklerine

diktiler. Bakıştılar, bakıştılar. Kalpleri sonsuz bir aşkın coşkun dalgalarını tutamıyacak bir tehlike içinde kabarık kabarıp iniyordu. Birbirine karı koca olmak yaraşığı ile yaratılan bu iki vücudu talihleri acılığına dayanılmaz bir alay edişle ana oğul durumuna koymuştu.

Göz kırpmadan baka baka aralarında meydana gelen şiddetli bir manyatizma kuvvetiyle birbirinin ruhunu çekmeğe başladılar. Nerede olduklarını unuttular. Kendilerini kaybettiler. Gözlerinin önünden evren, her şey silindi. Korku, çelişme, hiç bir düşünce ve kaygı kalmadı. Yalnız o anda bütün şiddetiyle ayrılan bir aşkın coşkunluğunu yaşıyorlardı. Erkek baş döndürücü çekiciliğinden kaçmak kabil olmıyan bir uçuruma düşer gibi kadına atıldı. Binnaz hafifçe eliyle iterek:

— Ne yapıyorsun?

— Bilmiyorum...

— Babanın hakkına, onuruna, namusuna tecavüz ediyorsun.

— Delikanlı boğuk bir sesle:

— Sahi!.

dedi, çekildi. Hüngür hüngür bir ağlama ile yazı masasının üzerine kapandı. Aralarında aynı uçurumu çekişi devam ediyordu. Bu defa kadın, dayanılmaz bir kuvvetin mıknatısından kurtulamıyarak erkeğe yaklaştı. Onun aşk ateşiyle yanan ellerini avuçlarının içine aldı. Bu dokunuştan kopan kıvılcımın alevi ikisini de sardı. Aşk içkisini içmek için amansız bir yanışla titreyen iki dudak birbirini buldu. Şimdi sevda denilen şaheser yaratışın tat ıspazmozlarını geçiriyorlardı.

Birbirinin kolları arasında sevda anını, birleşme uykusunu, tek vücut haline gelişin bayıltıcılığını nasıl geçirdiler, ne kadar yaşadılar? Bunu bilmiyorlardı. Tatlı bir kesiklik ve yorgunluk içinde uyandılar. İki vücut arasındaki mıknatıs hâlâ duruyordu. Tatlı bir gevşeklik içinde gerinip tekrar birbirlerine sarıldıkları sırada dışarıda bir tıkırdı oldu. O zaman durumun korkunçluğunu, tehlikenin büyüklüğünü anlıyarak ayağa fırladılar. Bozulan tuvaletlerini hemen onarmağa koştular. Üzerlerinde şüpheyi çekrek bir iz kalmayıncaya kadar yüz ve

kıyafetlerini düzelttikten sonra birbirine bakıştılar. Bu ana oğlu güçsüz bırakan bir duygu çarçabuk âşık ve metres yapmıştı. Bu zaaflarının düşüklüğünü, bu hareketlerinin dehşetini düşünmeğe vakit kalmadan yine gözden göze kıvılcımlar başladı. Bu ikinci kucaklaşma arzusu bütün şiddetiyle parlamakta iken gürültücü bir elin hücumu ile reze oynadı. Kapı açıldı.

Genç karısının istediğinden çok para bulmuş olmak memnunluğu ile gülümsemeler saçan Şuayip Efendinin boyalı yüzü göründü.

Binnaz bir köşeye, Aziz öbürüne süt dökmüş kedi gibi birer sessizlikle oturmuşlardı. Oğlunu karısının yanında bulunca tanıtılmadan üvey anasının karşısına çıkmak küstahlığına cüret etmiş olmasından dolayı azarlamak için ağız açarken Binnaz derhal ayağa kalktı. Evlendikleri geceden beri göstermiş olduğu en iltifatlı, en tatlı yüzü ile ihtiyar kocasına gülerek:

— Aziz Bey oğlumuz geldi. Bana kendi kendini tanıttı. Bu içten teklifsiz davranışından çok memnun oldum. Tebrik ederim. Allah bağışlasın, doğrusu pek toraman (1) bir oğlun var. Hoşlandım.

Genç karısının üvey oğluna karşı ümitlerin üstünde gösterdiği bu iyi kabul ihtiyarın pek hoşuna gitti. Oğlunun böyle ilk buluşmada o hırçın kadının damarına girebilmek hususundaki zekâsını nasıl değerlendireceğini bilemedi.

Felâketinden habersiz zavallı baba genç üvey anası ile oğlunun bu güzel anlaşmaları mutluluğuna tanık olmak için içinden kabaran, taşan bir neşe ile çırpınarak:

— Hadi oğlum, öp annenin elini, göreyim... Dedi.

Aziz saf kalpli babasının bu körü körüne teklifi önünde sarsıldı. Biraz önce dayanıklık gösteremediği bir içgüdü ile korkunçluk derecesini kavrayamıyarak işlemiş olduğu büyük cinayetin müthiş bir komedya şeklinde bu kadar çabuk kötü bir yöne yöneleceğini bilememişti. Babasının emrini yerine getirmemek için ortada görünür bir sebep yoktu. Şaşkın, alçalmış bir ruh hali içinde yerinden kalktı. Rolünü yapmaktan aciz

(1) Binnaz bu deyimi üvey oğlunu küçük bir çocuk saydığını ima ederek söylemişti.

acemi bir aktör kararsızlığı ile ayakları dolaşarak, sendeliyerek genç kadının saygı değer huzuruna kadar gitti. Uzatılan eli eline aldı. Deminden kendine aşkın en tatlı içkisini yudum yudum tattıran o mıknatıslı güzel cilde dudaklarını bu defa sahte bir oğul iki yüzlülüğü ile yapıştırdı. Bu anda her ikisinin de yüzlerine hafif bir kızartı geldi. Birbirlerinin cinayet titreyişlerini duydular. Kadın rolünü büyük bir ustalık ve kandırıcılıkla oynuyordu. Yüzünde görülen saf, içten, temiz gülümsemeye Aziz şaştı. Bir anne ağırlığı ile öptürdüğü elini sonra deminki âşıkı ve şimdiki oğlunun omuzuna dokundurarak onu okşaya okşaya:

— Çok yaşa evlâdım.

dileğini o kadar ağzına yaraştırarak söyledi ki, bunun pek ustaca bir iki yüzlülük olduğundan Aziz bile şüpheye düşerek:

«Hayır, annem olma. İstemem. Beni daima deminki gibi aşk cennetinde yaşat!» yalvarmaları ile bağırmak istedi.

Bu manzaranın gerçek acılığından habersiz babanın keyfinden şişman karnı titriyordu.

XI

İhtiyar babasına varıp genç oğlu ile gerdeğe girdikten sonra Binnaz'ın eski hırçınlığı yatıştı. Şuayip Efendi bir şey anlıyamadığı bu değişikliğe şaşıyordu. Kendini ihtiyara sevdirip öptürmekte o mutsuz kocanın gönlünün istediği kadar söz dinler bir kadın olamıyordu. Kocasına karılık vergilerini ödemeğe yine ara sıra şahlanıyordu. Fakat bu isyanları dayanılması kabil olmıyan eski şiddetini kaybetmişti. Densizliği kabardığı zaman Efendi artık onu yatıştırmanın yolunu bulmuştu. Hemen oğluna baş vurarak:

— Anan yine asabileşti. Hadi git, sinirlerini yatıştır!... emrini veriyor, oğul da bazan babasının gözü önünde anneliğinin odasına giriyor, kapıyı kapıyor. Onun sinirlerini güzelce ahenk ediyor, ateşini alıyordu. Gerçek halden pek habersiz olan zavallı baba oğlunun bu başarısından çok memnundu. Bu keyfe göre hizmet ederliğin sırrını bulmağa uğraşıyor, lâkin anlıyamıyordu.

Evlendiklerinden beri Efendinin merakını çektiği kadar canını sıkan bir hal oluyordu. Sokakta tanımadığı bazı kimseler komisyoncuyu birbirine göstererek manalı manalı gülüşüyorlardı. Bu gizli bakışmaların, alaylı gülüşmelerin önünde Efendi kaç defa sinirlendi. Açıklama istiyecek oldu. Uğursuz bilinmezliğin ağırlığı karşısında başı döndü. Sormaya cesaret edemedi.

Bir gün lokantada, yanı başındaki masada yine böyle gülüşmeler ve sonra fısıltılar oldu. Efendi bütün dikkatiyle kulak kabartarak şu sözleri seçebildi:

— Kim o?

— Servinaz'ın meşru damadı...

— Saf bir adama benziyor.

— Bilerek mi almış?

— Bütün Istanbul'un bildiği şeyi bu efendinin bilememesi mümkün mü?

— Ayıplama arkadaş.. Bu yaşta genç kadın fırtınasına tutulan bir erkek her belâya katlanır.

Bu sözleri işiten Efendinin yediği yemek boğazına tesbih tanesi gibi diziliyor, aşağı inmiyordu. Felâket bu kadarla da kalmadı. Sokakta, orada burada hiç tanımadığı kimselerin manalı selâmlarına uğruyordu.

Bir gün dandini Beylerimden biri Efendinin yolunu keserek atılganlığını: «Eeee, ne vakit bir akşam birleşip de bir eğlence yapacağız?» demeğe kadar vardırmıştı. Efendi bastonunu kaldırıp bu küstahın kafasında ikiye bölmek öfkesine tutuldu. Lâkin işin önce zabıtaya sonra gazete sütunlarına geçmesinden korktu. İşlerini bırakarak başkalarının bu yolda maceraları ile uğraşmaktan zevk alan kimselerin ağızlarına düşmekten çekindi.

Boyanmak ve çok para harcamakla genç bir kalbi kazanmak kabil olmuyordu. İhtiyarlıkta taptaze, turfanda bir kadına sahip olmağa çalışmanın görünür görünmek, bilinir bilinmez çok dertleri, belâları vardı. Kadın kendini öyle bir erkeğe bağlamağa razı olsa bile bu dengesizliği eloğlu çekemiyor, ortaya türlü dedikodular çıkarıyordu.

Şuayip Efendinin genç kadına sahip oluşu mutluluk şek-

linde korkunç bir felâketti. Mutsuzların felâketlerinden eğlence ortamı çıkarmak, işte âlemin zevk ve neşe sermayesi...

Zavallı komisyoncu bir derde girmişti. Kurtulmak için çabaladıkça boğazına kadar gömülüyordu. Binnaz'ı bırakmak... Bu kabil değil. Onunla vücut vücuda, ten tene temastan aldığı tat dünyanın hiç bir tadı ile ölçülemezdi. Kırkından çok sonra uğradığı bu hastalık teneşire kadar sürecek, kendisiyle mezara gidecekti.

Şuayip Efendi zaten genç karısına hiç bir kabahat bulmuyordu ki. Sinirlilik nedeniyle onun her bir kabahatını kapatıyor, her kusurunu bağışlıyordu. Bütün günahlılık anası olacak o Servinaz'da idi. Masum Binnaz evlenmeden önce her gerçeği söyledi. Anasının bütün rezilliklerini anlattı. Gerçeği bilmiyenlere karşı böyle şüphe altında kalması hep kaynanasının geçmişi simsiyah olan o karının yüzündendi. Fakat bugün o eski yosmanın damadı bulunuyordu. Karıyı asamazdı, kesemezdi. Binnaz'ı nikâhı altında tuttukça anasından ne kadar kaçsa sözle de esasta da onun kaynanalığından kurtulmasına imkân yoktu. Önceleri bu dertleri yalnız başına çekerken şimdi Tanrının lutfu ile, hiç umuldadık şekilde oğlu üvey annesiyle öz annesi derecesinde iyi geçinerek babasının bu felâketini hafifletmeğe yardım ediyordu.

★

Binnaz oğlunun ateşli kucaklamalarından aldığı büyük tadın neşesiyle ihtiyarın ağır nefesli öpüşlerine daha az hırçınlıkla katlanma başlıyalıdan beri tuhaf bir içgüdü ile zavallı adamda bazı şüpheler peyda oldu. Üzerine titriyerek kokladığı bu taze çiçekten o şimdi ara sıra bir hıyanet kokusu alıyordu. Sanki bir ses bazı bazı kulağına: «Seninkinden başka bir ağız sevgili çiçeğinin bütün gençlik kokusunu içiyor. Sana posa bırakıyor. Sen daima artık yalıyorsun.» sözlerini ok gibi içine işliyecek bir açıklıkla fısıldıyarak kalbini sızlatıyordu. Bu şüphe kendine nereden geliyordu? Bu pek rahatsız edici merakın acısından kurtulmak için bunun ya doğruluğunu veya kofluğunu ispat etmek gerekti. Kendisinden önce karısını sıkan kolların, öpen dudakların izlerini onun güzel vücudunda aramağa baş-

ladı. Bir kere yüreğine böyle şüphe kurdu girdi. Artık onu her gün bir parça oyuyordu. Lâkin öyle kurnaz bir kadının vücudunu bu önemli sırrı ortaya vuracak hale zorlamak güç bir mesele idi.

Kadın baştan savma bir kendini bırakışla onun kucaklamalarına katlanıyor, sanki gizli âşıkının haklarına saygı ile yabancıdan sakınır gibi vücudunu meşru sahibinden gizliyor, sahte bir utangaçlıkla bu tuhaf çekingenliğini örtmeğe uğraşıyordu.

Sıcak bir yaz sabahı Binnaz döşeğinde yorgansız sere serpe uyurken kocası sevmeğe, öpmeğe, seyretmeğe bir türlü doyamadığı o vücuda içini çekerek bakıyordu. Onda en büyük sanatçıların bir benzerini mermerlerde göstermeğe uğraşıp uğraşıp da muvaffak olmadıkları ve ne kadar çalışsalar olamıyacakları bir güzellik, bir kadınlık çekiciliği, yaratılışının büyüleyici bir sıcaklığı, hayatın bütün neşelerine kaynak olan büyük bir büyü etkisi vardı. İşte aşk tapınağı bu idi. İnsanların tapınma duygusunu mutlak bir kadın vücudu karşısında duyduklarına şüphe yoktu. İşte bu güzel vücut kendisinin meşru malı idi. Kendi sağ iken ona hiç kimse kanun yolu ile sahip olamazdı. Peki bu kadar kesinlikle kendinin olan bu nazik, bu billûr vücudu görmekten niye rahatsız oluyor, ondan tatlanmağa karşılık şüphelere düşerek cehennem azapları çekiyordu.

Kadın uykusu içinde kocasının bu tapınan ve endişeli hakışları ile manyatizmalanmış gibi bilmeyerek kımıldadı, durumunu değiştirdi. Gecelik gömleğinin geniş yakası aşağı çekildi. İki meme ortasına doğru —komisyoncunun estetik niteleyişine göre— kaymak vadisi açıldı. Herifceğiz mümkün olsa bu nur vücudun önünde, tepesinden alevlenerek tapınmak için Meryem Ana mumu gibi yanacaktı. Bütün tapınma duygusu ile bu beyaz, saf, berrak göğüsü Allah, Allah diye seyrederken birdenbire orada bir akrep görmüş kadar dehşetlendi. Gözleri büyüdü, titredi, gördüğü şey zavallı koca için zehirli akreplerden, yılanlardan daha korkunçtu. Bu, oraya sülük gibi yapışmış sevdalı ve günahlı bir ağızın bıraktığı siyah bir leke idi. Bir nihayet işareti gibi o çürüğü, o yalancı göğüse işliyen dudaklar herhalde kendininkiler değildi. Çünkü Binnaz belki kendini köpeklere ısırtır fakat kocasına öyle doya doya koklatmaz-

dı. O yasak bölgeye diş geçirebilmesi Efendinin ne haddine düşmüştü? Lâkin ne acı gerçek... Mutsuz kocanın meşru hakkı olan bu cennete ait tarlada otlıyan eşkıya kimdi? Bu korkunç bilinmezlik nasıl çözümlenecekti? Böyle acı veren bir gerçek önünde, bu pek zor durumda kalan koca ne yapabilirdi? Ne yapmalı idi? Hemen tabancayı çekip o emik yerinden bu hain göğüsü delmeli, yalancıyı öldürü vermeli miydi?

Daha bununla ölçülebilecek ne kadar şiddetli ve intikam alıcı hareketler tasavvur olunabilirse hepsi komisyoncunun zihninden ateş atışı gibi birer hızla geldi geçti.

Şuayip Efendi yaşlı başlı bir adamdı. Bu gibi sevda felâketinde yirmi yaşında bir âşık kızgınlığı ile ateşlenerek yakmak, kesmek, öldürmek ona yaraşmazdı. Soğukkanlılıkla akıllı uslu düşünmek ve sonra hareket etmek gerekti. Karısında gördüğü hıyanet markası açık bir gerçek olmakla beraber bu işde yine de yanılmak ihtimali vardı. Hıyanetin kesinlikle ispat edilişinden sonra yapılacak şeye karar vermek daha uygundu. Lâkin bu ispat da zordu. İki kişi arasında gizlice geçen bu münasebet nasıl herkesin gözü önüne serilebilirdi? Karısının göğsündeki çürük, bir hiyanet belgesi olarak yargıçların önüne çıkarılamaz ve hiç bir yerde işe yarar bir senet gibi gösterilemezdi. Hem bu değişmez bir suçlama nişanı da değildi. Beş on gün sonra geçecek, ibr izi kalmıyacaktı.

Şimdi öfkesine yenilerek açıklama istemek için karısını tartaklıyarak uykudan uyandırsa kadın şirretlik edecek, zeytinyağı gibi üste çıkacaktı. Ona hıyanetini söyletebilmek ne mümkündü? Düşündükçe zavallı adamın zihninde mesele çatallaşıyor, çözümlenemez, karma karışık bir hal alıyordu.

Nihayet verdiği son karar şu oldu; karıya hiç bir şey sezdirmeksizin hareketlerini incelemek ve gözlemek, kendisini suç üstünde yakaladıktan sonra yapacağını yapmak...

Komisyoncu bu kararına göre harekete başladı. Lâkin sonucu ele alıncıya kadar sinirlerini bitmez tükenmez sabır ve dayanıklıkla silâhlaması gerektiğini anladı. Çünkü her gün şüphelerini artıracak, kuvvetlendirecek hallere rastlamakla ağlamaklı oluyordu. Bir aralık bu açıklıklar ortasında ne yapacağını kararlaştırmakta o derece şaşırdı ki, fikrinden, yardı-

mından yararlanmak için oğlu Aziz'e baş vurmak gibi çok zor bir duruma dahi katlanmağı göze aldı. Ve yine sonra acı acı düşündü. Bir baba, evlâdına: «Genç karımın göğsünde bir çürük gördüm. Karımla arasında bir zampara hayaleti var. Bunu yakalamak istiyorum. Kuzum oğlum bana yardım et» diyebilir miydi?

Her nedense Aziz genç üvey anasına kendini sevdirmiş, onun üzerinde, ufak bir sözü geçerlik bile kazanmıştı. Binnaz onu hep Toraman adı ile çağırıyor, yere göğe koymuyordu. Toraman aşağı, Toraman yukarı... Sevgili karısını memnun etmek için babası da oğlunu bu adla çağırmağı hoş buluyordu. Bu ad Istanbul'un birçok mahallelerini atladı, öteki eve kadar gitti. Bu tuhaf adlandırmayı ilk duyduğu günü Hasnâ Hanım kızdı: «Oğluma bu adı kim taktı? Mutlaka bu Toraman'ın ne olduğunu iyiden iyiye bilen kızgın karının biri olmalı...» itirazı ile bağırdı, çağırdı. Fakat o da bu tuhaf kelimenin çekiciliğinden kurtulamıyarak Toraman'ım geldi, Toraman'ım gitti demekten kendini alamamağa başladı.

O yaz Binnaz'ı memnun etmek için komisyoncu Erenköyü'ne taşındı. Büyük bir bağ ortasında güzel bir köşk tuttu. Binanın etrafı hemen bir ormancık halinde ağaçlarla çevrilmişti.

Zavallı Şuayip Efendi görünüşte yiyip içiyor, yatıp kalkıyor, gülüp söylüyor fakat gerçekte yüreğinden kanlar sızıyordu. Karısının her hareketini gözledikçe şüpheleri her gün daha fazla büyüyor, açıklık gösteriyordu.

Karar sahibi olamamak bir adam için ne büyük bir felâkettir. Bunun en sağlam yolu karıyı bırakıp kurtulmaktı. Lâkin bu güç nerede? Karıdan ayrılık kendisine intihardan daha ıstırplı, daha korkunç, daha yapılmasına imkân olmıyan bir şey gibi görünüyordu.

Karısı ile arasında bir ve belki de birkaç âşık gölgesi hissediyor fakat oğlundan şüphelenmek katiyen aklına gelmiyordu. Çünkü insan yaratılışını bu basamağa kadar alçalmış görmeğe iç temizliği engeldi. Lâkin oğlu Toraman, kalbinde baş kaldıran yılanın azgın dişleriyle babasının kanı her gün daha ziyade zehirlenmekte olduğunu hissetmeğe başlamıştı. Babası, kadın ve kendisi üçü bir yerde bulundukları zaman zavallı ihti-

yarın karısına dikilen pek dalgın ve tapan gözlerindeki derin acıyı okuyarak ona acıyor ve sonra Binnaz'ın sevdasında babasının kendisine rakip olduğunu düşünerek kızıyor, birbirine zıt hisler içinde kıvranıyor, bunalıyor, lâkin zavallı adamın felâketine son vermek için bu uğursuz sevgiden vazgeçmeğe bir türlü karar veremiyordu.

Aşk bazan yükselten ve hazan da böyle en derin çukurlara düşüren bir düşme aracı oluyor. Bu bencil Binnaz, ihtiyarın içinde hiç bir operasyonla geçmeyecek bir yara, bir yengeç gibi eskimiş, kökleşmiş aşkının gücünü bildiğinden onun ıstıraplarına pek önem vermiyor, onu kahrı altında yaşatarak kendi hazlanmak ve mutlu olmak istiyordu.

Toraman Aziz işlediği günahın büyüklüğünü biliyor, babasının ıstıraplarından eza duyuyor, lâkin başka türlü de hareket edemiyordu. Kadının bu cinayeti pek kayıtsızca işlemesi de Aziz'e başkaca dokunuyor, bir fenalığı vicdan azapları içinde işlemeği —bu davranış işlenen suçun korkunçluğunu ve kötülüğünü hafifletmemekle beraber — her nedense daha ehven bir kötülük buluyor, bu fenalığı babasına acıyarak yapmağı kendinden yana bir hafifletici sebep sayıyordu.

Bir gün babasını büroda yalnız buldu. Mutsuz adam çenesini eline dayayarak pencere önünde pek sıkıcı düşüncelere dalmış, üzüntüden mosmor morarmıştı. Kim bilir genç karısı yine yapılması kabil olmıyan bir iş için kendisine nasıl şiddetli bir ültimatom vermişti? Efendi bu yapılamaz şeyin nasıl yapılabileceğini bulmak için zihnini alt üst ederek düşünüyor, lâkin işi mümkün değil bir sağlam kaba koyamıyordu.

Oğlu Toraman Aziz'i görünce onunla bir parça dertleşmek ihtiyacından kendini alamadı. Çünkü dertle, acı ile, ıstırapla dolmuş yüreği artık çatlıyor, taşıyor, tahammülün üstüne çıkıyordu.

Babası oğluna, oğlu babasına bir süre sessizlikle, dikkatle, derin derin bakıştılar. Nihayet baba yakınan bir sesle:

— Aziz benden sana baba öğüdü, sakın evlenme... Bir evlenmek cehenneme girmek... İki evlenmek cehennemin yedi kat dibine inmek... Üçüncüsü, dördüncüsü için artık söyliyecek bir söz, bir deyim bulamıyorum.

Babasının bu genç kadınla evlenme işi hem kendini mutsuzlaştırmış ve hem de Aziz'in başına tasavvur olunamaz büyük bir dert açmıştı. Oğlu babasına pek acımakla beraber kendi durumunu da pek korkunç buluyor, onu yüzüne karşı şiddetle tenkit için ortam arayıp duruyordu. Bunun için dedi ki:

— Kendinizin yerine getiremediği bir şeyi, tutamadığınız bir öğüdü bana veriyorsunuz.

— İlk evliliğimde pek gençtim. Aklım bir şeye ermezdi.

— Ya ikincisinde?

Bu söze karşı baba bir şey diyemedi. Yine dalgın gözlerini pencereden dışarıya dikti.

Toraman Aziz sözünde devamla:

— Birinci denemeden ciddî olarak aklınızı başınıza almış olsaydınız ikinci evliliğe cesaret edemezdiniz. Rahim hastalığından dolayı annemle olan evlilik felâketiniz meydanda. Bu, hayatınızın sıkıntılı, acı bir dönemini meydana getirdi. Alışıldı. Çekiliyordu. Fakat sizin en büyük hatanız ikinci evliliğinizde oldu. Genç, güzel bir kadın bahar hayatı ile kendi ömrünüzün sonbaharını karıştırmak istediniz. Ve bundan mutluluk beklediniz Hesabınız doğru çıkmadı. Düne kadar ağzınız hep o kadının övgüsü ile açılıyor, devamlı olarak mutluluğunuzdan söz ediyordunuz. Şimdi bu hızlı değişiklik neden? Annemden şikâyetinize karşı herkes size hak veriyordu. Fakat kendi isteğiniz ile girdiğiniz bu yeni belâ için kimse size acımaz sanırım. Bilmem ki yanlış mı düşünüyorum?

Şuayip Efendi, oğlunun görünüşte pek haklı olan bu hücumundan büsbütün sıkıldı. Yüzünün morartısı artarak:

— Senden teselli verici bir iki söz duymak için ağzımı açtım. Beni bütün bütün zehirledin. Üvey annenle iyi anlaştığın için memnun oluyordum. Demek bu bir gösterişten ibaretmiş? Ondan yakınmağa ortam arıyormuşsun.

— Niçin yine çarçabuk o kadını savunmağa başladınız?

— Ben sana evlenmekten şikâyet ettim. O kadından değil...

— Evlenme ile kadının başka başka şeyler olduklarını bilmiyordum.

İkisi de yine sustular. Babanın yüzünü pek kara ümitsizlik belirtileri kapladı. Zavallı adam göz pınarlarında dolaşan bir iki damlayı oğlunun tenkitli bakışları önünde yere düşürmemek için son gücü ile dişini sıkıyordu.

Babasının felâketini onun haberi olmaksızın son haddine vardıran bu oğul, o mutsuz yüzün aldığı ıstırap ifadesinden ürktü. Kendisinin, dine göre, annesi olmuş bir kadını aşkla kucaklaması, sevda denilen canavarın pençeleri altında çaresiz kalmış olmasından ileri gelme bir şey, bir cinayet değil miydi? Babasının bu evlenmesinde bir cinayet yoktu. Yalnız dengesizlik vardı. Bu korkunç sır meydana çıktığı günü sade babasının değil, bütün dünyanın lânetine uğrıyacaktı.

Toraman Aziz babasına karşı olan bu pek mel'unca durumu biraz insaflıca bir şekilde ele alarak:

— Saygıda kusurum oldu ise bağışlayınız. Ciddî bir oğul içtenliği ile duygularımı açık açık söylediğim için sözümü elimde olmadan taşırdım.

Oğlunun ciddî görünen bu üzüntülü hali babaya bütün bütün dokundu. Göz pınarlarında dolaşan yaşları artık tutamadı. O sakallı koskoca adam ağlıyarak:

— Oğlum, hissettiğim gibi halimden yakınmağa bana meydan vermedin ki, söyliyeyim.

— Buyrunuz. Dinliyorum.

Adamcağız uzun bir ah çekti:

— Felâketim pek derin... Dedi.

Bu söze ekliyerek akıttığı bir iki damla ile ümitsizliğinin bütün kara derinliğini göstermiş oldu... Sustu.

Babasının genç karısının doğruluğundan şüpheye düştüğünü Toraman anladı. Günlerce süren bozgunlar, bin naz, türlü yalvarmalar sonunda pek seyrek olarak karısını kolları arasına almağa muvaffak olabilen bu zavallı adam, onun ateşli, genç bir kucakta yıprandıktan sonra kendi göğsü üzerine düştüğünü fark ediyordu. Fakat hiç şüphe yok ki, bu gizli aşkın kahramanı kendi oğlu olduğunu henüz bilmiyordu.

Aziz bu gerçeği kavradı. Lâkin insan kötülüğünün de bir sınırı vardı. Babasının bu konudaki körü körüne yakınışını dinlemeğe dayanamıyacağını anladı. Sözü başka vadiye çevirmek için:

— Deminden evlenmeye karşı konuşuyordunuz.

— Evet, evlenmenin karşısındayım, bundan sonra da daima karşısında olacağım.

— Bu iddianızı haklı görmüyorum.

— Niçin?

— Çünkü evlenmek bir tabiat zorunluğudur. Kanun da, din de bunu emrediyor. Aile ancak bu suretle kuruluyor. Evlenmek olmasaydı âlem bu düzeni bulur muydu?

Şuayip Efendi derin bir alayda:

— Hangi düzen? Horozlarla tavuklar arasında evlilik düzeni vardır. Ama insan arasında yoktur.

— Anlıyamadım.

— Bunda anlayamıyacak bir şey yok. Horoz yakaladığı tavukla evlenir. Bazan iki horoz döğüşür. Mesele bu kadarla kalır. İnsanlar arasındaki evlenme işi bu kadar sade mi? Dinlerin bazıları tek karılı olmayı, bazıları çok kadınla evlenmeği emreder. Fakat evliliğin bu iki şeklinde de rahat ve mutluluğa ermiş milletler varsa bana göster. Her gün kavga, daima dırıltı, bazan da cinayet... Hep bunlar aşk ve evlilik yüzünden değil mi? Dünyada her şeye üstün yalnız bir kuvvet var: aşk... Kanun manun hepsi dırıltı Aşk ne emrederse âşık onu yapıyor. Ya kanunu teperek isteğine varıyor. Yahut kanunu maksadına, maksadını kanuna uydurmak yolunu buluyor. Her hakkı kendi gönlünce yorumlamağa çare arıyor. Yoksa her memlekette yapılan kanunların tam bir doğruluk ve dürüstlükle yürütülebilmesi kabil olaydı şimdiye kadar bu dünya, sütliman olurdu. Her yerde hüküm süren nikâhlı, nikâhsız çok kadınlı evlenmedir. Tek kadınla evlilik deyimi hemen hemen manasız, kuru laftan ibarettir.

Medenî insanlık çoğu zaman âlemi avutmak için kelime ile oynar. Ve zihinleri kelime üzerinde uyutmağa, kandırmağa çabalar. Sözüme inan oğlum, dünyada iki müthiş şey vardır: Aşk ve kadın... Bütün öteki fenalıklar, cinayetler bunlardan doğar. Her din erkek için karısından başka bir kadına yaklaşmayı yasaklamıştır. Fakat bu yasağı dinliyen var mı? Mümkün olmıyan bir şeyi kim emrederse etsin boşunadır. Çünkü tabiat her şeye üstündür. İnsanlar ya yaptıkları kanunların birçok bendlerini tabiata uygunluk derecesini düşünmeksizin düzenledikleri için düşmekten, doğru yoldan sapmaktan kurtulamıyor. İnsan denilen mahlûkun eline biraz kudret, sözünü geçirme, isteğini yürütme gücü geçerse kendini hemen tabiattan kuvvetli sanır. Yemediği herze bırakmaz. Bu kendini bilmezliğinden ötürü çabuk hırpalanır, param parça olur. Ama insanlık bu zaaf ve

ahmaklıkla çok oyalandı. Oyalanıyor Ne yazık ki, daha bir haylı de oyalanacak...

Sözün kısası ben kanunu kendimden yana elverişli buldum. Annenin üzerine evlendim. Vicdanımla bunu bir hiyanet sayarım. Fakat annen de böyle elverişli bir kanuna dayansaydı belki de o da benim üzerine başka bir kocaya varırdı. Elverişli ile elverişsiz, kuvvetli ile zayıf daima kavga ve saldırı halinde... Bu kavga, bu çekişme bitmiyecektir. Çünkü bugünkü kuvvetli yarın zayıf düşecektir. Çünkü tabiatta kararlılık yoktur. Demek istiyorum ki (Şuayip Efendi sakalını karıştıra karıştıra düşünerek) evet, demek istiyorum ki, ben annene ettiğimi bu yeni karımdan çekeceğim.

İhtiyarın gözleri bulandı. Teessürünün bütün korkunç gerçeklerini oğluna göstermemek için pencereden dışarı baktı. Daldı gitti...

Toraman Aziz konuşmanın kendince dayanılmaz olan bu sayfasını kapatmak için bir çıkış yolu arıyarak:

— Efendim evliliğin yanında ve karşısında olan delilleri arıyorduk. Evlenmeli mi, evlenmemeli mi? Siz meselenin karşısında idiniz.

— Evet, yine de öyleyim...

— Fakat erkek kadınsız, kadın erkeksiz olamıyor. Evlilik olmazsa herkes cinsel ihtiyaçlarını meşrudan gayrı surette mi karşılayacak?

Şuayip Efendi dimağının bir karışıklık, bir bozuklukla sarsıldığını gösterir bir telâşla:

— Meselenin bu noktası çok nazik... Bilmem Aziz bilemem Evlendikten bir süre sonra ya kadın erkekten, ya erkek kadından ve yahut ki her ikisi birbirinden bıkıyorlar. Evlilik arada uğursuz bir bağ gibi kalıyor. Mesele korkunç bir şekil alıyor. Hangi taraf kuvvetli gelirse öbürünü kahırla evlilik zinciri altında tutup kendisi ötede bildiği zevkini yerine getirmekten geri kalmıyor. Artık seninle baba oğul değil iki arkadaş içtenliği ile konuşuyoruz. Binnaz bana sonuna kadar bağlı kalsa ben anneni öbür tarafta bırakır, yeni karımla ömrümün devamınca tek karılı olarak yaşamak isterim. Saklamıyorum. Bencillik her şeye üstün geliyor oğlum...

— Ben evlilik hakkındaki genel fikrinizi bilmek istiyorum.

— Bana sorarsan bu hususta herkesin kesinlikle birleşe-

bileceği genel bir fikir olamaz. Tabiata uygun olsun uygun olmasın kabulünde zorunluk olan bir fikir olabilir, herkes için...

Toraman'ı da derin bir düşünce aldı. Bir süre sustuktan sonra dedi ki:

— Babacığım, siz eskiden hiç bu fikirlerde bir adam değildiniz. Bu kadar çabuk nasıl değiştiniz? Sözlerinizi işiten sizi Amerkan Mektebinden yeni çıkmış coşkun fikirli bir genç sanır.

Babası bilmiyerek oğluna Binnaz'a karşı olan durumu özetliyor ve Toraman'la üvey anasının aşklarını mazur görüyordu. Aşk ne emrederse âşık onu yapar, sözünden başka ne mana çıkar? Babasının bu körü körüne söylenmiş sözlerini oğlu zihin defterine birer birer yazdı. Çünkü korkunç gerçek meydana çıktığı günü babasına bu tuhaf sözlerini tekrar ile onu yine kendi felsefesiyle suçlayacaktı. Bunun için dedi ki:

— Babacığım, pek coşkun görünüyorsunuz. Cesaretimi bağışlayın. Mademki iki arkadaş gibi görüşüyoruz. Açık söylemekten çekinmiyeceğim. Bir gün olup da bu felsefeniz kendi aleyhinize dönerse şu saattaki iddianızda sebat gösterecek misiniz?

İhtiyar biraz şaşırarak:

— Deminden: «Binnaz bana bağlı kalsa ben anneni öbür tarafta bırakır, yeni karımla ömrümün devamınca tek karılı olarak yaşamak isterim. Saklamıyorum. Bencillik her şeye üstün geliyor oğlum.» buyurmuştunuz. Kendi bencilliğinize hak verince başkalarınınkini de hoş görmek gerekmez mi?

Koca ihtiyar hiç düşünmeden bu soruya:

— Hay hay!

karşılığını verdi. Toraman babasının gözlerinin içine biraz dikçe bakarak:

— Böyle bir bencillik mazeretiyle Binnaz Hanımın da doğruluktan ayrılmasına ihtimal veriyor musunuz?

Şuayip Efendi teessürden sarararak:

— Ey oğlum, kadındır bu... Pek güvenilmez.

— Bu ihtimal, Allah göstermesin, gerçek şekline girdiği gün ne yaparsınız?

İhtiyarın gözleri büyüyerek:

— Sus, sus. Beni şimdi çıldırtırsın.

— Öyle uğursuz bir günde: «Aşk ne emrederse âşık onu yapar» düsturu sizi avutabilecek mi?

Şuayp Efendinin sararan yüzü şimdi morardı. Bir karşılık arıyordu. Oğlu büyük bir atılganlıkla tekrar etti:

— Bu soruma vicdanınızdan gayet doğru bir karşılık isterim.

— Bu düstur beni avutmak değil, belki öldürür.

— Sizi öldürecek bir sözün hükmünü annemin zararına uygulamakta niçin bir sakınca görmüyor, bunu bir tabiat kanunu gibi kabul ediyorsunuz? Böyle düsturların kendi çıkarınıza kullanılışı hoş geliyor da bunlar aleyhinize döndükleri zaman neden üzülüyorsunuz? Hak olan bir şey yarara ya da zarara dönmekle esasta bir değişiklik göstermez.

— Hakkın var oğlum ama insanlığın hali böyle... Ben bu konuda insan üstü bir eşsizlik göstermiyorum. Biz insanlar her çıkarı kendimizden yana, zararı da başkasına karşı çevirmeğe uğraşır dururuz. Biz kuzuyu keser yeriz. Bundan zevk alırız. Kesilmekten zavallı kuzucuğun ne kadar acı duyacağını hiç düşünmeyiz. Fırsat düştükçe birbirimizin zararına izlediğimiz düstur işte hep bu kuzu teorisidir.

— Mademki söz buralara kadar uzandı. Düşündüklerimin bir kısmını açıkça söylemek isterim. Birkaç zamandır sizi karanlık, sırlı düşünceler içinde pek ümitsiz görüyorum. Babacığım, kendinizden başka kimseye kabahat bulmayınız. Ettiğiniz büyük hatanın cezasını çekiyorsunuz. Ve sanırım daha da çok çekeceksiniz.

— Toraman, bugün babana karşı niçin bu kadar insafsız davranıyorsun?

— Bu cezayı yalnız kendiniz çekmiyecek daha birtakım günahsızlara da çektireceksiniz... Belki çektiriyorsunuz da...

— Bu şiddetin manasını anlamıyorum Aziz. Başkalarına ne çektiriyorum? Veya çektireceğim?

— Babacığım, bu felsefenin kendinize hoş gelen yerlerinde pek derinleşiyorsunuz. Hoşunuza gitmiyen taraflarında saflığınız tutuyor. Sözüm pek sade... Anlaşılmıyacak bir yeri yok ki... Binnaz Hanım kendi dengi bir gence varaydı karılık bağlılığından ayrılmağa, doğruluktan sapmağa bir sebep, bir mazeret bulamazdı. Bu bir Karınız böyle bir günahı işlerse bu günahına katılacak erkeğin başını da belâya sokmuş olacaktır. Bu da iki... Demek bu iki masum sizin hatanız yüzünden suçlu oluyorlar?

Zavallı baba teessürünün şiddetinden üşüyor, donuyor gibi titrek çıkan sesiyle:

— Aziz, pek kuvvetli, pek dobra dobra söylüyorsun. Karımın baştan çıkmışlığı hakkında bir işitmişliğin mi var?

Aziz biraz bozularak kızardı. Oğlunun bu asabi kararsızlığını gören baba tekrar etti:

— Oğlum Toraman Aziz. Eğer vicdanını tamamıyla açarak bildiğini dosdoğru söylemezsen seni en alçak mahlûklardan sayarım. Babalık hakkını helâl etmem. Benim namusum senin namusun demektir. Eğer bunu ayırıyorsan en korkunç manası ile alçaksın. Babasının namussuzluğunu bilen ve saklıyan bir evlât namuslu olamaz. Adımın kirlenmesinden sen de benim kadar ilgilisin. Evlât, babasından yalnız para mirası beklemez. En önemli miras namustur. Bir ailenin onuruna sürülen böyle bir leke bütün atalarını ve torunlarını kirletir. Pek zor bir durumda kaldığımı görüyorsun. Bu cehennemden kurtulmak için babana bütün ruhunla, vicdanınla, düşünce gücünle, namusunla, insanlığınla, fedakârlığınla yardım et.

Babasının her an değişen rengi, titriyen dudakları, gözlerinden akan ümitsizlik ifadesi oğlunu korkuttu. Sözün şiddetini biraz hafifletmek için başka vadiye çekmeğe uğraşarak:

— Deminden evliliğe karşı görünüyor, bana bekârlık tavsiye ediyordunuz. Bu konuda haylı başı açık fikirler savurdunuz.

— Ne dediğimi bilmiyorum oğlum.

— Bazı âdetler vardır. Ne derece karşısında olsanız ortadan kaldırılması kabil olmaz. Evlilik de onlardan biridir. Evlenme, kadınla erkeğin birleşmesi için dine ve kanuna göre düzenlenmiş bir şekildir. Bu usulü değiştirirseniz yerine ne koyacaksınız?

— İki defa evlendim. Her ikisinde de başka türlü yandım. Evlenmek bazı mizaçlara uygun gelebilir. Fakat çoklarına uymuyor. Kadınla erkek arasında birbirine uyması gereken o kadar ince noktalar var ki, bunların zıvanası zıvanasına, boyu boyuna uyması on binde bir bile tesadüf etmez.

— Ah babacığım, eskiden bu kadar ince düşüneydiniz bu yeni belâya şimdi girmemiş olurdunuz. Bu kadınla aranızda hiç bir noktada uygunluk yok...

— İstediğim evlenmek değil, eğlenmekti.

— İzin verirseniz bir şey soracağım.

— Söyle.

— Şimdiye kadar hep sizden söz ettik. Ben de tamam evlenme çağında bir delikanlıyım.

Babanın gözleri büyüyerek:

— Ay senin de mi böyle bir derdin var?

— Bunda şaşılacak ne var? Olamaz mı?

— Olabilir. Fakat bu aralık benim derdim başımdan aşkın, bir de seninkini dinliyemem. Rica ederim başka vakte dursun.

— Böyle dertlerin saklandıkça tehlikeleri artar baba...

— Anlat bakalım, nedir?

— Ben de bir kadın seviyorum.

— Bu hemen her gencin ettiği halttır.

— Bazan ihtiyarların da...

— Evet, kabul ettik... Sonra?

— Hemen sizin derecenizde ümitsizlikler, endişeler, ıstıraplar içindeyim.

— Allah seni bana benzetmesin. Benim durumum çok fena...

— Benimki sizinkinden beter...

— Aman, niçin?

— Kadına karşı olan zaafım son derecede olduğu için..

— Dayan oğlum...

— Kabil değil.

— Neden canım?

— Çünkü size çekmişim. Öleceğim, ayrılamıyacağım.

— Evlenmeniz kabil değil mi?

— Hayır.

— Ne engel var?

— Kadın kocalı...

Mutsuz baba korkutucu bir bakışla gözlerini oğluna dikerek:

— Ne halt ettin?

— Ne ettiğimi, ne edeceğimi bilmiyorum. Ahlâk krizleri, vicdan azapları içinde yanıyorum.

Zavallı baba renkten renge girerek:

— Kocanın haberi var mı?

— Şimdilik yok gibi...

— Gibisi ne oluyor?

— Zavallı adam felâketini kesinlikle bilmiyor. Fakat müthiş şüpheler içinde kıvranıyor.

— Koca yaşlı mı?

— Hemen siz yaşta...

Şuayip Efendi döğecek gibi oğlunun üzerine saldırarak ani bir parlama ve boğuk sesle:

— Aziz, her kötülüğü yap. Fakat kocalı kadına aşkını ilân etme. Bu, cinayetlerin en büyüğüdür. Mert bir insan oğluna yaraşmaz.

Komisyoncu titremeler içinde dişlerini gıcırdata gıcırdata yumruklarını oğlunun beynine doğru sıkarak geri geri yürüdü. Sandalyasına yığıldı. Odanın havası nefes almasına yetmiyormuş gibi ağzını açıp iri iri soluyarak:

— Bir parça hava... Biraz teselli... İki yudum su... Bayılıyorum.

XII

ADAMCAĞIZIN bu büyük heyecanı ne idi? Acaba oğlundan şüphelendi mi? Aziz bunu pek anlıyamadı. Fakat o günden sonra babasının yanına gitmeğe çekiniyor, hele sevgilisi üvey annesini ziyaretten büsbütün korkuyordu. Bu sevişmede böyle gizli gizli devam kabil miydi? Bu korkunç, bu uğursuz sır meydana çıktığı günü hal ne olacaktı? Babası genç karısını boşayacak, oğlunu evlâtlıktan kovacak... En ehven ihtimaller bunlardı. Karısını öldürmeğe kalkması yahut zavallı adama inme inmesi felâketleri de ihtimal dışında sayılamazdı. Bu acıklı olay, genel ahlâka açılmış iğrenç, korkunç bir yara dehşetinde idi. Bunun duyulup yayılması ile ailelerinin tepesinden aşağı yağacak sövmelere, yermelere, ayıplamalara son olmıyacaktı. Bu öyle temizlenmez bir leke idi ki, Toraman bu sevdadan vazgeçmeğe karar verecek kadar gönlüne, aşkına hâkim olabilse de onun uğursuzluğundan ölünciye kadar kurtulamıyacaktı.

Bir iki hafta geçti. Günlerin özlemle geçişi Aziz'in üvey anasına olan aşkını pek dayanılmaz bir dereceye getiriyor, hemen hemen kendini tutmağa hiç imkân bırakmıyordu. Kalbin-

de babasının muhabbet ve namus felâketi endişesiyle kendi uğursuz sevdası iki derin fitil gibi işliye işliye delikanlı bu çifte derdin acılarına bir süre daha diş sıktı.

Babası artık eski evine hiç ayak basmıyor, Toramanın anası Hasnâ Hanım köpürüyor, köpürüyordu. Zavallı annesinin hali de içler acısı olmuştu.

Bir gün Toraman'a babasından şu haber geldi:
«Oğlum olacak o çapkın herif niçin beni görmeğe gelmiyor? Bugün mutlaka kendisini bekliyorum.»

Toraman Aziz sebebini pek anlıyamadığı bu habere karşı birkaç: «Hayırdır inşallah» dileğini savurduktan sonra yola çıktı. Büroda babasının yanma girdiği vakit onu son ayrıldığı gündeki heyecanına bakınca daha bir sakin buldu.

Şuayip Efendi oğlunu görünce baş parmağını tabanca horozu gibi dikmek suretiyle yumduğu elini ona doğru uzatarak:

— Bravoo Toraman. Doğrusu çok hayırlı evlâtmışsın. Haftalar geçiyor, görünmüyorsun. Baban öldü mü. kaldı mı? Bir kere aklına getirmek yok mu?

Aziz biraz hayret ettiği bu söyleyiş coşkunluğuna karşı bir söz bulamadı. Onun susuşu üzerine babası yine devam ederek:

— Öyle ya, kocalı sevgilinle fazla meşgul olman babanı hatırlamağa engel oluyor değil mi?

Komisyoncu oğlunu ta karşısına oturttuktan sonra gözlerini ona dikerek:

— Kalpte yer etmiş bir muhabbeti oradan çarçabuk söküp atmanın pek zor ve hemen imkânsız olduğunu bilirim. İşte bunun için bir iki hafta müsade verdim. Seni arayıp sormadım. Bu süre içinde bu kocalı kadının canice aşkını kalbinden çıkarmaya, vicdanını bu pek ağır kirden kurtarmaya uğraştın ve bunu da başarmağı bildin değil mi?

Binnaz'ın genç âşıkı kızarıp bozararak:

— Baştan savma sözlerle sizi kandırmak istemem babacığım.

— Bu ne demek?

— Böyle bir aşkın büyük bir cinayet olduğunu siz söylemezden önce vicdanım bütün lânetlemelerle bu gerçeği bana hatırlatmıştı. Fakat bazı işlerde uğursuzluk oluyor, olacağa çare bulunmuyor

— Zararın, fenalığın hele böyle korkunç bir işin neresinden dönülse kârdır, oğlum... Bir fenalığa bulaştıktan sonra onu sürgitsin haline koymak bir çeşit ahlâk intiharıdır. Kendi aşkının alevlerinden ziyade masum bir kocanın namusunu, hayatının felâketini düşünmelisin.

— Meselenin bu nazik yönünü benden önce o kadın düşünmeli değil miydi?

Kızgın bir ıskara üzerinde imiş gibi Şuayip Efendi yerinde duramamaya başlıyarak:

— Kadın Tanrının en zayıf kuludur. Erkekliğin en büyük şanı onlara uymamak ve fırsat düştükçe ahlâklarının korunmasına uğraşmaktır.

— Onları zayıf kendimizi sağlam, kuvvetli görmiyelim. Kadın Tanrının en zayıf kulu ise erkeklerin en büyük zaafları da o güzel cinse karşı olduğunu unutmıyalım.

Şuayip Efendinin yüreğinde parlıyan ateş yüzüne vurarak kıpkırmızı bir suratla:

— Oğlum, ben felsefe bilmem. Maksadım seninle bir filosof tartışmasına kalkışmak da değildir. Babalık haklarımı bütün kuvvet ve şiddetiyle kullanarak seni kocalı bir kadınla aşk münasebeti kurmak alçaklığından menediyorum.

— Bugünkü noktadan geri çekilişim işlenmiş bir fenalığı hiç hükmünde bırakabilir mi?

— Ben onu bunu bilmem. Emrimi bütün şiddetiyle tekrar ediyorum. O kadını görmiyeceksin. Sevmiyeceksin. Benden son defa ayrıldıktan sonraki yokluğun sırasında onunla birleştin mi?

— Hayır. Fakat çektiğim ıstırabı bir ben bilirim, bir de Allah...

— Seni çağırmadı mı? Bir haber göndermedi mi?

— Hayır, çünkü tehlikeyi, kötülüğü o da anlamış olmalı.

— Hangi tehlikeyi? Kocası şüpheye mi düşmüş?

— Evet...

Baba oğul arasında ağır ve en şiddetli sözlerden daha heyecan verici bir sessizlik başladı. Birbirinin ruhlarının en derin köşelerini iskandile uğraşır gibi konuşmadan bir süre bakıştılar. O durumdan kurtulmak için sanki gökten esinlik bekliyorlardı. Nihayet baba:

— Pek ateşli sözler ve göz yaşları ile seni çağırsa da o ka-

dını bir daha gidip görmiyeceğine yemin et bakayım.

Toraman edeceği yeminin hükmüne ne dereceye kadar bağlı kalabileceğini bilmiyordu. Fakat bu yemini etmedikçe babasının elinden kurtulamıyacağını anladı. Zavallıyı inandırmak için en etkili bir sesle uzun bir yemin etti.

Bu yeminden sonra yüreğine biraz su serpilmiş gibi ümitsiz baba ferahladı. Şefkatle oğlunun arkasını okşıyarak:

— Bu yeminin hükmünü yürürtmede çekeceğin büyük ıstırabı bilirim. Fakat oğlum, bu acıyı da unutursun. Dünyada cefa da safa gibi gelir geçer. Geçmiyen şeyler yalnız vicdan azaplarıdır. İşte onların bazıları mezara kadar sürer. Her sözde duruşun büyük bir mükâfatı vardır. Sen sözümü dinle, mutlu olursun yavrum.

Toraman'ın hüzünle alay karışmış manalı, derin bakışı önünde onun babası hakkında kalbinden geçen şiddetli tenkidi anlıyan ihtiyar dedi ki:

— Senden istediğim bu fedakârlık ve bu metinliği ben kendim niçin gösteremiyorum? Bundan dolayı beni ayıplıyorsun değil mi? Tenkidini açık açık sözle yapmıyorsun. Fakat ben bu suçlama ve ayıplama ifadesini gözlerinin derinliğinde okuyorum.

Komisyoncu gözlerinden sızan birkaç teessür damlasını gizlemiyerek:

— Ben kendi zaafıma herkesten fazla lânet ederim. Yaratılışımın en büyük tenkitçisi, şikâyetçisi benim. Tiksinirim kendimden. Ama ne yapayım ki, elimde değil. İhtiyarlıktaki aşklar, hırslar kalın kösele üzerine çizilmiş gibi derin ve silinmez oluyor. Gençliğin körpe ve yumuşak kalbine açılan duygu yaraları çabuk şifa buluyor. Bana lânet et oğlum. Senden beklediğim metinliği işte ben kendim gösteremiyorum. Sen bu büyük fedakârlığınla babanın günahlarını da ödemiş olacaksın. Hadi arslanım, hadi oğlum, bu akşam Erenköy'üne bize, köşke gidelim. Küçük annen kaç zamandır görünmedin diye merak edip duruyor. «Toraman'ı bul. Yakasına yapış, buraya getir. Hayırsız evlât artık bizi unuttu. Kendisini çok göreceğim geldiğini söyle» diye bana tekrar tekrar tenbih etti.

Bu teklifin karşısında Toraman'ın gözleri bayıldı. Rengi attı. Fırıl fırıl başı döndü. Düşmemek için önce duvara dayandı. Sonra yüzünü iki avucu arasına alarak hüngür hüngür bir ağlama tutturdu. Bu öyle tuhaf bir teessürdü ki, zavallı delikanlı

babasının iç temizliğine mi? Kendi aşkının felâketine mi? Binnaz'dan gelen habere mi? Neye ağladığını bilmiyordu.

O, sevgili Binnaz'ını görmemeğe şimdi babasına ettiği yeminle söz vermişti. Babası besbelli gerçeği bilmiyerek onu yemin etmeğe zorlamıştı. Şuayip Efendi biraz emreden bir baba tavrı alarak:

— Hah hele densize bak. Aziz bebek olma. Bıyıklı koskoca herife ağlama yaraşmıyor.

— Babacığım, teessürümün derecesini, ıstırabımın büyüklüğünü bilmiyorsunuz.

— Canım bu kocalı kadını bırak, bir kocasızını sev.

— Böyle eğlenir gibi söylemeyiniz. Bırakınız beni gideyim. Acılarımı yenmek için ıssız yerlerde deliler gibi dolaşayım.

— Issız yerlerde dolaşmak aşk için bir deva olamaz. İnsan düşüne düşüne merak getirir. Büsbütün çıldırır.

— Benim de çıldırmıyacağım ne belli?

— Aşkın bu derece şiddetli mi?

— Sonra anlarsınız.

— Ne yapacaksın?

— Çok sürmez görürsünüz.

— Beni intiharla mı korkutmak istiyorsun?

—

— Bu susuşun korkunç bir doğrulamadır.

— Belki..

— Dünyada aşk yüzünden kendini öldürmeğe karar vermemiş genç yok gibidir. Eğer bu kararlar hep uygulanmış olsaydı yeryüzü tenhalaşırdı. Kendini öldürmek kolay bir iş değildir. Fakat insanın yüreği böyle böyle katılaşır. İnsan adam olur.

— Bu korkunç kararlarını değiştirmeyip kendilerini öldüren gençlerin varlığını da inkâr edemezsiniz.

— Böyle babayiğitler de var ama... O sana bana göre değil oğlum.

— Baba, gönlümdeki şiddetini bilmediğiniz bu cehennem ateşiyle bu kadar oynamayınız, rica ederim.

— Kocalı bir kadın seveceksen geber Bu benim için daha teselli vericidir.

Aziz'e bir kesiklik geldi. Ayakta duramadı. Düşer gibi bir sandalyanın üzerine oturdu. Nerede bulunduğunu anlamağa ça-

lışır gibi bir dalgınlıkla etrafına bakınıyor, kalbindeki ıstırabın yoğunluğu gözlerinden akıyordu. Babası oğlunun bu haline baktı, baktı.. Acısının ciddîliğine inandı. Evet, oğlu gördüğü baskı üzerine aşkından vazgeçmeğe söz verdiği kadını, şiddetle, dehşetle seviyordu. Şuayip Efendinin yüreğinde sıcak bir evlât muhabbeti depreşir gibi oldu. Her harfini bir şefkat ahengiyle söyliyerek:

— Toraman!

— Efendim.

— Halinde gerçekten bir fenalık görüyorum. Bu akşam seni yalnız bırakmam. Bize gidelim...

— Ah babacığım, gidemem.

— Mutlaka götüreceğim.

— Kabil değil.

— Ama küçük annen çok yalvardı. Onun hatırını nasıl kırarsın? Yeni notalar almış. O kadar güzel yanık havalar çalıp söylüyor ki, geçen akşam hem kendi ağladı, hem beni ağlattı.

Demek bu ayrılıktan Binnaz da üzgündü. O da ihtiyar kocasının karşısında yanık havaların siperinde kendi aşkına ağlıyordu.

Karısının ayrılık acılarını Şuayip'in körükörüne açığa vurması Toraman'da dayanma gücü bırakmadı. Bir ağlama sağanağı ile yerinden fırladı. Babasının dizleri arasına atıldı. Bu taşkınlığı pek de hayıra yormıyan baba oğluna sarıldı. İkisi, birbirinin kolları arasında, içten, sıcak göz yaşlarını derin bir teessürle akıtıyorlardı.

Oğlan aşkının ümitsizliğine Baba da bilmiyerek felâketinin büyüklüğüne ağlıyordu.

XIII

O AKŞAM Aziz beş buçuk treni birinci mevki kompartımanlarından birinin kadife arkalığına dayanmış, katarın hafif sarsıntıları içinde etrafı seyrederek acılara boğulmuş, tuhaf bir özlemin ılıklığı içinde gidiyordu.

Temmuz sonu, tam olgunlaşmış berrak, sıcak bir yaz günü... Güneş tarlaların otlarını sarartmış. Çamlıca eteklerinden esen bir rüzgâr demir yoluna dikey olarak iki tarafa uzanan

şoselerin üzerinden yoğun bir toz kaldırarak etraftaki köşklerin pancurlarını, ağaç yapraklarını pudralıyor. Hemen her taraf bu sarı pudra ile sıvanmış görünüyor. Tren istasyonlarda durdukça, gidiş geliş koca sırıkla durdurulan yandaki yollara, içine dört kişi dolmuş ve arabanın yüksekliği önünde keçi kadar küçülmüş bir hayvan koşulu talikalar gelip birikiyorlar.

Her istasyonda yolcularının bir kısmını rampalara dökerek düdük ve (tamammm) sesleriyle hareket eden tren nihayet Erenköy'ünde durdu. Baba oğul indiler. İstasyon meydanında etrafa bakınırken doru hayvanlarının koşumları parlıyan genç bir arabacı faytonunu önlerine sürerek:

— Buyrunuz Bey baba.

— Burada mısın Ahmet?

— Bu trenle geleceğinizi ümit ederek sizi bekliyordum.

— Yukardan, tozsuz yoldan git.

— Erenköyünde tozsuz yol var mı? Kuraklıkta toz, sulaklıkta çamur.. Bu köyün derdini arabacılardan sormalı. Tekerleklerin somunlarını her sabah yağlasan birkaç saat sonra çıtır çıtır kahve değirmenine döner. Ne araba dayanır, ne döşeme... Ne de üst baş... Bu memleketin safası neresinde? Valla anlıyamadık

Baba oğul faytona kuruldular. Yemiş sepetlerini de önlerine yerleştirdiler. Ahmet hafifçe kamçısının ucunu hayvanlara gösterdi. Araba istasyon şosesi üzerinde çıtırtılı ince bir ses çıkararak hareket etti. İstasyondan açıldılar. Havadan inen rüzgâr yolun yüzündeki ince tozu sanki avuçladıktan sonra yolcuların suratlarına sıvıyordu.

Köşke yaklaştıkça Toraman'ın kalp çarpıntısı da büyüyordu. Şimdi kadını görünce ne hallere girecekti? O kendinin hem üvey anası, hem sevgilisi idi. Kalbi onun aşkı ile çarparken babasının önünde ona karşı derin bir anne saygısı göstermeğe mecburdu. Bu sahte rolü oynamak zavallıya pek güç geliyordu.

Araba bağın tahta parmaklıklı kapısı önünde durdu. Baba oğul içeri girdiler. İki tarafına lavanta çiçekleri dikili uzun yoldan yürüdüler. Hovarda (1) efendilerinin geldiklerini içerden çarçabuk duydu. Havlıyarak ev halkına haber veriyordu. Kadın

(1) Fransızların (Loulou) dedikleri cinsinden Binnaz'ın sevgili küçük köpeğinin adıdır.

erkek hizmetçiler koştular. Gelenlerin ellerinden sepetleri aldılar. Hovarda, salkım dalı gibi tüylü kuyruğu havada tin tin önde karşıcı çıktı. Köşkte hiç ses yoktu. Şuayip Efendi sordu:

— Hanımlar nerede?

Genç bir hizmetçi kadın:

— Misafir geldi. Birlikte sokağa çıktılar efendim.

— Kim geldi?

— Hanımefendinin annesiyle Sadberk Hanım...

Komisyoncunun yüzü ekşidi. Aracı karılara benziyen bu iki mahlukun evine gelip gittiklerini zavallı adam hiç istemezdi. Fakat çare var mı? Biri karısının anası öteki eski dostları idi.

Binnaz bazan böyle misafirle bazan yalnız Kuşdiline, İçerenköyüne, Haydarpaşa Çayırına, Çiftehavuzlara, Bostancıya kadar araba gezileri yapardı.

Şuayip Efendi, kestane ağaçlarının serin gölgeleri altına uzatılmış banka iç sıkıntısı ile oturdu. Aziz sevgilisiyle yüzyüze gelmek hayalinin verdiği çarpıntı ile lakırdı söyliyemiyecek bir hale gelmişti. Dinlenmeğe pek ihtiyacı vardı. Baba oğul birbirini avutmak için aradıkları sözleri pek güçlükle buluyorlar, beş on lakırdıdan sonra sohbet sönüyordu.

Birdenbire Hovarda'nın sesi bahçenin ortasında çıngırak gibi öttü. Çok geçmedi, bağın parmaklıklı kapısı açıldı. Yolun ince çakılları üzerinde araba tekerleklerinin hışıltıları duyuldu. Binnaz geliyordu. Köpeği herkesten önce onun kokusunu alarak gelişini ev halkına müjdeliyordu. Binnaz büyük bir kurumla köşk kapısına kadar araba ile geldi. Ana kız yan yana kurulmuş, misafirlerini karşılarına almışlardı.

Genç kadın kalemle anlatılması zor bir kıyafette idi. Bir tiyatro sahnesinden inmiş, üst değiştirmeden arabaya binmiş bir artiste benziyordu. Ensesini, göğsünü, kollarını, ajurlu çorap altında kaldırlarını, gösterilebilecek her yerini açabildiği kadar açmış, vücudunun billûrluğunu ipeklerin, elmasların pırıltıları ile karıştırmış, pek açık, baygın limon küfü ince elbisesinin içinde bahar sislerine bürünmüş bir çiçek demetini andırıyor, ipek kumaşın göz alan ince dalgaları arasından bütün vücudunun belirli çizgileri, görenlere yutkunma getirecek bir güzellikle sanki köpürüyordu.

Sanatlıca, pek çekici bir eda ile arabadan atladı. Yüksek ve ince ökçeleri üzerinde salına salına bir iki adım attı. Hovarda, bütün saytarılığı ile Hanımın önünde sıçrayıp küçük küçük sevinç haykırmaları ile onun okşamalarını dilenirken Binnaz ayağı ile köpeği iterek:

— Şimdi çekil canım... Senden daha kıymetlisi geldi.

iltifatı ile Toraman'a yürüdü. Elini uzattı. Beş altı yaşında bir çocuk sever gibi yanağını nazik parmaklarının kıskacı arasında kızartıncaya kadar sıkarak ve kuş ötmesi bir söylenişle:

— Hain çocuk! Ohh Böyle haftalarca anneni unutmayı öğren işte. Yanağını bütün bütün koparayım mı? dedi.

Kadın o kadar serbest, atılgan, şen ve şuhtu ki, Toraman babasının saygı değer huzurunda bebek okşar gibi bu pek taşkın sevilmeden sıkıldı. Koparılmıyan yanağı da koparılan kadar morardı.

Binnaz pek şu bir kırıtma ile ince beli üzerinde Toraman'a doğru eğilerek aynı kuş cıvıltısı ile devam etti:

— Babana mı kızdın? Bana mı darıldın? Ne idi güceniklığin?

Bu okşanma altında hazla sıkılmanın karışımından terliyen zavallı Toraman sorulan üç soruya karşı verecek tek bir karşılık ararken genç üvey ananın bıyıklı oğluna, agucuk yavrum tarzındaki gösterdiği bu pek hoppaca muameleyi hazmetmek mi lâzım geleceğini bir türlü kestiremeyen zavallı baba pek karışık, şeytanca bir rüya görmüş gibi «Hayırdır inşallah» nekaratı ile hayretten hayrete dalıyordu.

Şuayip Efendi hayli derin bir iç bulantısı ile düşündü. Dinde, şeriatta, ahlâkta üvey ana deyiminin öz anneden hemen hiç farkı yoktu. Karısı bu kadar yüzsüz, ahlâksız, oğlu bu derece soysuz olabilir miydi ki, böyle bir günahı işlemlerine ihtimal verilsin? Kadının gönlünde gerçekten bir kötülük olsa bu korkunç arzusunu kocasının önünde açıktan açığa meydana koyabilir miydi? Onun bu içten ve masumca alevlenişini başka suretle yorumlamağa kalkışmış olduğu için saf komisyoncu kendi kendinden utandı. Ve derhal karısının neşesine katılarak o da oğluna hücuma başladı.

— Toraman kızara bozara arpacı kumrusu gibi ne düşünüyorsun? Annene karşılık versene...

Aziz karının atılganlığından sıkıldığı kadar babasının saflığından da müteessir olmaya başladı. Nihayet:

— Buraya gelmeyişim kimseye dargınlığımdan değildi. Gönlümün büyük bir yası vardı. Onu geçiriyordum.

Binnaz eliyle bir tokat işareti yaparak:

— Bak bu beş kardeşi görüyor musun? İndiririm valla suratına. Bugüne bugün ananım. Ne yası imiş o? Sevda mı?... Toraman rahat otur oturduğun yerde... Seni ben elimle evlendireceğim. Bir tabla üzerine kırk mum yakarak sana kız aramağa çıkacağım. Istanbul'un en aşifte kızını bulup alacağım.

Şuayip Efendi dik dik oğlunun yüzüne bakarak:

— Onun kabahati büyük...

Binnaz kırıtarak:

— Ne imiş?

— Pek büyük... Söyliyemem.

— Allah aşkına söyle, Efendi!

— Çılgınca bir aşkla kocalı bir kadın seviyormuş.

Karşıdaki banka oturup bu konuşmaları dinliyen Servinaz ile Sadberk Efendinin oğlu aleyhindeki bu açıklaması üzerine:

— A a aaaa!... hayretiyle haykıra haykıra ellerini yüzlerine kapadılar. Ara yerde dolaşan Hovarda bu çığlığa katılarak birkaç defa havladı.

Bu iki eski oturak, namusu bozuk karı Toraman'la Binnaz arasındaki dalgayı çoktan anlamışlardı. Oğluna sulanmadan ihtiyar babası ile Binnaz'ın geçinemiyeceğini biliyorlardı.

Sadberk Hanım pek sahte bir namusluluk edası ile:

— Ah şimdiki karılar kocalar. Mutlaka biri ötekini aldatacak. Uslu oturanlarına hiç rastlamadım. Böyle usanç tabiatlı, maymun iştahlı olanlar hallerini bilip de evlenmeseler olmaz mı? dedi.

Arkadaşının bu ahlâk felsefesine karşı Servinaz da bir erdem örneği göstermek istiyerek:

— Pek merak ederim. Acaba bu dünyada karısını aldatan erkek mi, yoksa kocası üzerine hiyanet eden kadın mı çoktur?

Binnaz bir kahkaha koparak:

— Aman anne, bu da amma tuhaf merak ha... İstatistik müdürüne haber verelim de bunun için yeni bir cetvel açsın. Hiyaneti fazla çıkan tarafa ne ceza vereceksin?

Sadberk Hanım genç bir kız gibi fıkırdayarak:

— Kocalara bir çift boynuz, kadınlara kafes arkasında on yıl hapis.

Servinaz alaycı sesiyle dudaklarını yayarak:

— On yıl değil, kafes arkasında müebbet hapis... O namuslu kadınlara mahsus cezadır. Kâfir orospulara başka ceza gerek...

Binnaz alaylı gülümsemesini Sadberk Hanıma çevirerek:

— Nene gerek be kadın?! Seni orospular aleyhine savcı mı tayin ettiler? Onlara yapılacak bir ceza vardır. Onu da ben bilirim.

Hepsi birden:

— Nedir?

sorusu ile bağrıştılar.

Binnaz alaycılığı artırarak:

— Pek ağır bir ceza değil... Fakat...

Yine hepsi:

— Söyle, söyle... Dediler.

Binnaz:

— Bana zülf-ü yâre dokundurtacaksınız. Böyle kadınları kocalarından boşattırıp (gözlerini kocasına dikerek) ortak üzerine ihtiyar bir herife vermeli!

Sadberk Hanım sözdeki gizli manayı anlamamış gibi görünerek:

— Sanki bu da bir ceza mı?

— Orasını da ben bilirim.

Binnaz gözlerini kocasından ayırmıyarak:

Sonra yüzünü köpeğe dönerek:

— Bunlar lakırdı anlamıyorlar. Bu işe sen ne dersin Hovarda Bey?

Böyle onursuz karıların yanında gururu ile oynanmasından Şuayip Efendi sıkıldı. Lâkin o yaştan sonra eğitim fıkarası bozuk takımdan Binnaz gibi genç karı almanın tahammül gerektiren böyle pek acı yanları olduğunu düşündü. Lakırdıyı şakaya boğarak öteki vadiye çevirdi. Çünkü karı onu böyle küçültmelere, aşağılamalara kuzu gibi alıştırmıştır.

★

Kadınlar kıyafet ve tuvalet değiştirmek için içeri girdiler. Çünkü iki kocakarı da bayat güzelliklerine geçerlik vermek için

boyanmış, taranmış, en parlak renkli ipeklerle giyinmiş kuşanmıştılar.

Sular kararıyordu. O akşam yemeği Toraman'a ikram olsun diye havuz başında kameriyenin altında yiyeceklerdi. Hizmetçiler sofra kurmakla meşgulken Şuayip Efendi bir haftalık ayın yosunlu, durgun suyun içinde yüzen aksine bakarak dalmış düşünüyordu. Toraman'ın aklı ve gözleri hep üvey anasında idi. Bahçede kendi kendine dolaşır gibi yaparak gözlerini onun odasının pencerelerinden ayırmıyordu. Onu gizli bir yerde beş dakikacık görebilmek arzusu ile yanıyordu. Çünkü söyliyeceği pek önemli sözleri vardı.

Sofra hazırlandı. Binnaz pek şendi. Anası ile misafiri ihtiyar damatla alay etmek için hiç fırsat kaçırmıyorlardı. Pek kaba şakaları bazan çizilmiş sınırları aşıyordu.

Aşk özellikle akşamları nöbetini artıran bir hastalıktır. Yalnız baba oğul pek derin düşünüyorlar, kendilerine söylenilen sözlere zoraki gülümsemelerle ağır dalgınlıklar içinde karşılık bulmağa uğraşıyorlardı.

Yemek sona erdi. Sofradan kalkıldı. Şuayip Efendi peçetesi göğsünde bir bahçe koltuklusu üzerine yığıldı. Mübarek adam ne kadar kederli olsa yemekten iltifatını kesmezdi. Tersine böyle üzgün zamanlarında öfkesini midesinden alırdı. Çünkü genç karısı vardı. Damarlarına kuvvet toplamağa mecburdu.

Sofrayı bırakanların her biri bir tarafa çekilmekte iken Toraman, Binnaz'a bir iki kelimecik fısıldıyabilmek için zihninden sebepler bulmağa uğraşarak ellerini yıkamak bahanesiyle ev altında, aralıktaki musluğa doğru yürüdü. Zaten üvey anası da gözleriyle hep oğlunu izliyordu. Ona sabun götürmek bahanesiyle arkasından yürüdü. Aralığın içinde sabunu verirken Toraman önce kadının bileğinden sonra iki kolu ve bütün kuvvetiyle belinden yakaladı. Haylı süreden beri gizli tüten özlem ateşi birden alev aldı. İki vücudu sardı. Birbirine bağladı. Yarım dakika içinde birbirinin ruhunu son yudumuna kadar emip içtiler. Emerek kendi içlerine çektiler. O derece ikisi de süzüldü. Bitti, bayıldı. Öldü. An pek tehlikeliydi. Birleşme, bir yıldırım gibi şiddeti ölçüsünde kısa oldu. Hemen ayrıldılar. Yani öldüler, dirildiler. Aşkın sonsuzluğuna erdiler.

Binnaz verdiği buselerin ateşini yanaklarında götürerek kaçar iken:

— Baban çok yemek yedi. Mide dolgunluğu ile o şimdi sarhoş gibi sızar. Yatmağa odana erken çıkma. Gece görüşürüz... sözlerini fısıldadı, kayboldu.

Toraman'a bir baygınlık geldi. Düşmemek için başını musluğun ayna taşma dayadı. Deminden kolları arasında sıkarak ruhunu ruhuna karıştırdığ vücut kucağından kaçmıştı. Fakat tuhaf bir duygu yanılışı ile hâlâ o zevkli anı yaşıyarak kalbi onun kalbi üzerinde çarpıyor, dudakları onun pembe yanaklarının can alan busesiyle yanıyor sanıyordu.

Bu ne büyük lâkin tadına doyulmaz ne tatlı, ne zevkli bir günahtı. Babasının kocalık haklarına, namusuna, ırzına, aşkına, mutluluğuna tecavüz ediyordu. Evet babasının... Orada, bahçede, birkaç adım ötede yemeğin verdiği gevşeklikle ağırlaşarak koltuğu üzerinde uyuklıyan zavallı babasının...

Mutsuz adam kendisiyle karısı arasında bir âşık, genç bir rakip hayali sezmekte hiç aldanmıyordu. Bu bir hayalet değil gerçekti. Hayalet sezmekten o derece ıstırap çeken zavallı, gerçeğin ortaya çıktığı saatta özellikle bu namus düşmanının kendi oğlu olduğunu anlayınca ne yapacaktı?

Toraman cinayetinin simsiyah, zifiri, cehennemce derinliğini gözlerinin önüne getirdi. Titredi. Bu melekler kadar güzel fakat ifrit tabiatlı kadının aşk cinayetinden, bu sevda cehenneminden kaçmak istedi. Gidecekti. Asya yolunu tutturup ıssız, kaynar çöllerin yanar vahşiliklerine vücudunu gömmek için gözlerinin alabildiği ufuklara doğru kaçacaktı.

Toraman Aziz, vicdanı ile bu korkunç kavgada iken babasının kalın ve biraz kısık sesi duyuldu:

— Aziz, Toraman, oğlum neredesin?

Aziz ateşini almak için yüzüne bir iki avuç su vurduktan sonra sesin geldiği tarafa yürüdü. Babası göğsünün ve pantalonunun birkaç düğmesi çözük, koca karnı ile bahçe kapısının önünde duruyordu.

Oğlunu görünce:

— Deminden beri nerdesin Allahaşkına?

— Başımda bir ağrı var. Yüzüme su vuruyordum.

— Annen nerede?

Aziz hafif bir titreme geçirerek:

— Görmedim

— Oğlunun bu olumsuz karşılığı üzerine başını köşkün pencerelerine doğru kaldırarak:

— Hanım.. Elmasın. Meleğim neredesin?

İki günahlı sevdalı karanlıkta birbirini o kadar emip dişlemişlerdi ki, Binnaz tuvalet tazelemek için aynanın önüne gitmişti. O da yüzüne avuç avuç su vuruyor, lâkin gözlerinin aklarına kadar yüzünü sarmış olan kızartıyı geçiremiyordu.

Kadın imkân olduğu kadar yüzünü düzelttikten sonra aşağıya indi. Şuayip Efendi karısı ile oğlunun kollarına girdi. Kendi ortada, onlar iki yanlarında bahçeyi dolaşmağa başladılar.

İki genç sevdalı ayaklarını midesi ziyade dolgun ihtiyarın ağır adımlarına uyduruyorlardı.

Zavallı baba lakırdı bulup söylemeğe uğraşır zoraki bir neşe ile:

— Ah bu akşam ne kadar mutluyum. Bir kolumda sevgili karım, ötekinde kıymetli Toraman'ım. Onlar birbirinden memnun, ben onlardan, onlar benden... Bu mutluluk, bu güzel anlaşma, uyuşma bu yalancı dünyada binde bir bulunmaz. Bu mutluluğu feleğin hasetçi gözleri çekemiyeceğinden korkuyorum.

Adamcağız bu sözleri içten mi söylüyordu? Yoksa aralarında dönen dramın acılığını artırarak sevgili karısı ile oğlundan öç almak için mi? İki günahlı gerçeği anlıyamadılar.

Batıya doğru inen küçük ay uykulu bir göz gibi süzülerek üzerlerine hüzünlü bir ışık serpiyor, yerlerde, ağaç yapraklarında nemler parıldıyordu.

Efendi halinden teşekkür yollu birkaç söz daha söyledi. O geceki mutluluğunu ifadede artık sermayesi tükendi. Sustu. Şimdi sade etraftan öten yaz böceklerinin seslerini dinliyerek üçü birbirine dayana dayana sessiz yürüyorlardı.

Bağın tenha bucaklarına doğru daldılar. Aralarındani sessizlik gittikçe derinleşiyordu. Üçü de duygularını birbirinden saklıyarak kendi hesaplarına düşünüyor gibiydiler. Arada bir Şuayip Efendinin dolgun göğsünden çıkan bir derin soluk ve ya hıçkırıkla sarsıla sarsıla bir süre daha gezindiler. Nihayet ihtiyar önüne çıkan bir bahçe sandalyasına kendini bırakarak yorgunluğa yenildiğini söyliyerek:

— Çocuklar, artık ben sıfırı tükettim. Yürüyemiyeceğim. Burada sizi bekliyorum. Hadi siz dolaşınız.

Dedi. Tıkanıyor gibi sustu. Zavallı adam ciddî mi yoksa onları

denemek için mi böyle söylüyordu? Her ne olursa olsun bu müsaade iki sevdalı için büyük bir fırsattı. Onlar işin doğru mu yalan mı olası ihtimalini hiç düşünmeksizin hemen yürüdüler. Biraz uzaklaştıktan sonra veda ufkuna yaklaşmış ayın hafif en sonundaki aydınlığından kurtulmak için ağaçların koyu gölgeleri içine karıştılar.

Arkalarından kendilerini izlemesi ihtimali dahilinde bir çift şüpheli ve acılı gözün önünden kaçtıklarına güven getirdikten sonra birer kollarını birbirinin bellerine, boş kalan ellerini parmak parmağa kenetlediler. Dudak dudağa verdiler. Her biri bütün vücudundan sızdırabildiği aşkın can tazeliyen suyunu ötekinin tutuşmuş göğsüne boşaltıyordu.

Birdenbire bir hışırtı oldu. Hemen çözüldüler. Dönüp baktılar. Bir şey fark etmediler.

Binnaz saçlarını düzeltmeğe uğraşarak:

— Çok ihtiyatsızlık ediyoruz. Bizi o halde görünce yüreğine inerek babanın öldüğüne yanmam, sonra âlem bize lanet okur.

Toraman sarılmak için sevgilisinin belini arıyarak:

— Ah ne yaptığımı biliyor muyum? Aşkınla sarhoş, ateşimle deli gibiyim. Binnaz gerçeği söylediğim için darılma. Sen ailemizin üzerinde, felâketinden kaçınılmaz büyük bir yangın, korkunç bir gök afeti gibisin. Üç cana birden kıyıyorsun.

Binnaz silkinip Toraman'm kollarından kurtularak:

— Üç can kim?

— Babamı, beni, annemi öldürüyorsun.

— Üçünüze birden Allah rahmet eylesin.

— Biz öldükten sonra sen yaşıyacak mısın?

— A elbette. Hem de keyifle, güle oynaya... Ölmek için göbeğim sizinle bağlı mı?

— Şaka ediyorsun..

— Asla.

— Acı duymaz mısın?

— Tersine, memnun olurum. Rahat yaşarım.

— Niçin?

— Üçünüzden de kurtulduğum için.

— Valla şaka ediyorsun.

Binnaz bir kahkaha salıverdi. Toraman sevgilisine sarıla-

rak yatıştırılmaz bir alık ve devamlı dudak hamleleriyle onu öptü, öptü, öptü..

Baygın bir sesle:

— Bak, yoluna öleceğim Binnaz!

— Uğurlar ola dedik ya...

— Bir türlü doyamıyorum. Seni çiğ çiğ ve tamamiyle yiyeceğim, bitireceğim.

— Bu kadar obur olma oğlum. Biraz da babana bırak. O adamcağızın da bir parça hakkı yok mu?

— Ah babam mı? Ona acıyordum. Fakat seni onunda aramızda paylaşmak meselesine gelince bunağı geberteceğim geliyor. Tutuşmuş çıra gibi kıskançtan yanıyorum Söyle bana, o en ziyade nerelerini öper? Oralarını dilimle şartlayayım.

Binnaz alaylı gülerek:

— Nerelerimi mi öper? (Avucunun içini göstererek) Ben o zavallıya burasını bile yalatmam.

— Bu nasıl karılık kocalık?

— Suyuna tirit geçinir.

— Fakat Binnaz'cığım, babanı bugünlerde çok ıstırap çekiyor. Dikkat et. O bir şey sezinlemiş.

— Merak etme canım. Ben ona zırnık bile çaktırmam. Ne sezinlemiş? Seninle benim aramda bir şey mi?

— Bilmem...

Toraman babası ile aralarında geçen gülünç, acındırıcı konuşmayı, yemin işini ve sonra onu köşke getirmek için ısrarı hep bütün ayrıntıları ile anlatır.

Kadın gülerek:

— Eh o halde ne merak ediyorsun? Münasebetimize dair babanın bir şey anlıyamamış olduğu gerçeği işte meydanda...

— Nasıl?

— Senden şüphe etse hiç yakandan tutup da seni buraya getirir mi? Ve sonra gece ikimizi böyle yalnız bırakır mı?

— Bizi eliyle yakalamak için belki kurnazlığından böyle davranıyor.

— Valla değil. O mide dolgunluğu ile oturduğu yerde şimdi uyuyakalmıştır. Sana bana dair kalbinde böyle korkunç bir kuruntu olsa şu saatta hiç bir yerde durup oturabilir mi?

— Bizi suç üstünde yakalarsa ne olur?

— Sana bir şey olmaz, ne olur kendine...

— Ne olur?

— Yüreğine iner, öteki dünyaya gider.

Artık ay ufka inerek fenerini söndürüyor, ortalığa sıkıntı gibi bir karartı yayılıyordu. Bu karartı perdelerinin bir bir üzerine örtüldüğü bahçenin bir köşesinden Şuayip Efendinin kalın ve kısık sesi işitildi... Mutsuz adam şöyle sesleniyordu:

— Sevgili ana oğul, neredesiniz? Deminden beri sizi arıyorum. Beni mi çekiştiriyorsunuz? Ne yapıyorsunuz? Birdenbire bastırarak fısıltınızı işitmek istedim. Fakat öyle bir saklanmışsınız ki, Şeytan arasa bulamaz.

Toraman ses vererek:

— Babacığım buradayız. Ceviz ağacının altında.

— Uykum geldi. Anneni gönder. Yatalım artık.

XIV

TORAMAN'ın üvey anasını bu ziyaretinin üzerinden iki hafta geçti. O evin hem oğlu (Deyim bağışlansın) hem zamparası olan Aziz Beyin babasına karşı durumu gittikçe cinayet işleyici bir tuhaflık alıyordu. Gözlerini şiddetle sevda dumanı bürüdüğü vakit delikanlı aşkının sesine bir manyatizmacının telkinlerine uyar gibi yeniliyor, fakat dimağının durgunluk, vicdanın açıklık kazandığı anlarda bu mel'unluktan büyük bir azap duyuyordu. Oraya gitmediği iki hafta içinde babasının gece bahçede arkalarından bağırarak söylediği safca, masumca sözler birer cehennem kampanası gibi kulaklarında çınlıyor, görünmeden seslenen bir melek gibi ona her an cinayetini tekrar ediyordu.

Babası gerçeği hissetmiş miydi? Edememiş miydi? Gösterdiği o büyük saflık ciddi miydi? Yoksa onları amansız bir dakikada yakalamak için kurduğu bir çeşit tuzak mıydı?

Toraman Aziz bu önemli noktayı katiyen kestiremediği için babasının evine gitmeğe korkuyor, bir felâket olmasından titriyordu.

Günler geçtikçe özlemi artarak aşkı büyüdükçe Binnaz'ın billûr gerdanı hatırası ayrılık ateşiyle misk gibi burnunda tütüyordu. Bir akşam birkaç arkadaş Galata meyhanelerinden birinde içtiler. Toraman Aziz iyice kafayı tuttu. Arkadaşlarına

bu korkunç derdinden bir şey açamıyor, lâkin içinden uğursuz sevdasının dalgaları dayanılmaz bir taşkınlıkla kabardıkça «Yanıyorum ah, Allah...» naraları ile yumruklarını duvara, masaya bazan arkadaşlarının omuzlarına indiriyordu.

Rakı beynini sardıkça aklı azaldı. Atılganlığı arttı. Sarhoşluk dimağından şöyle hükmetti: «Hemen şimdi kalk. İlk rastlıyacağın vapura bin, trene atla. Kendini Erenköyü'ne at. Kimseye görünmeden tenha yerlerde gezin. Gece karanlığı basınca babanın yazlığına gir. Bağın bir köşesine gizlen. Köşkün içini iyiden iyiye gözle. Oradaki varlığını gayet ustalıklı bir aracı ile sevgiline bildir. Kadını bahçeye getirt. Göğsüne çek...»

Bu aşk manyatizmasının telkinleri sarhoşluk cilâsı ile kendine pek parlak bir buluş gibi göründü. Hemen kafasına koyduğu bu şeyi yapmak için arkadaşlarına bile veda etmeden meyhaneden fırladı. Vapur, tren, araba kendini istediği semte attı. Karanlığın tamamiyle bastırmasına kadar kuytu yerlerde dolaştı. Gece her tarafı siyah kucağına aldıktan sonra kapının çıngırağını öttürmekten çekinerek duvarın alçak bir yerinden babasının bağına girdi. Duvar diplerine sine sine uzaktan içersini gözlemek için köşkün dört tarafını dolaştı. Evin derin sessizlik ve suskunluğu merakını çekti. Bütün pancurlar kapalı idi. İçerde ne ses vardı, ne nefes... Ne de ışık... Binnaz'ın odasında da aynı karanlık, aynı sessizlik Bu hale ne mana verilebilirdi? Acaba gece yatısına misafirliğe mi gittiler?

Yalnız köşkten ayrı olan küçük hizmetçiler dairesinin pancursuz penceresi önünde şişesi islenmiş bir gece lambası yanıyordu. İhtiyatla o tarafa yürüdü. İçeri baktı. Bu kör, bulanık ışığın beyaz duvarlara serptiği lekelerden başka bir şey göremedi. İçeride ne ses vardı, ne insan...

Daha ziyade hayreti arttı. Köşkü böyle boş bırakarak içindekiler nereye gitmişlerdi? Bu ıssızlık ve kimsesizliği görünce binanın etrafındaki sık ağaçlığa kadar yürümeğe cesaretlendi. Böyle yakından evin içini daha iyi gözliyebilirdi.

Karanlıkta gözlerini dört açtı. Bütün dikkatiyle kulağını içeriye verdi. O aralık yakınından katmerli koyu gölgeler içinden bir hışırtı oldu. Gecenin o yoğun karanlığı içinden iri, canlı bir kitle fırlayarak üzerine saldırdı. Ne olduğunu anlamağa vakit olmadan boğazına iki el yapıştı. Boğuk bir ses kulağına şu korkutucu sözleri fısıldadı:

— Ses çıkarma alçak, şimdi boğarım.

Birdenbire üstüne saldıran bu kalın vücudun yakından kendisini fark edip sesini işitince Aziz, saldıranın kendi babası Şuayip Efendiden başka bir kimse olmadığını derhal anladı. Fakat şaşkınlığı ve merakı arttı. Babası niçin o gece pusuda bir av bekler gibi gizlenmişti? Tanıyarak mı oğlunun üzerine atılmıştı? Beklediği oğlu muydu? Yoksa başka biri miydi? Aziz tutulduğu kapandan nasıl kurtulacaktı? Babasına kendini bildirmeli miydi? Yoksa silkinerek elinden kurtulup kaçmalı mıydı? Durumu çok korkunçtu. Kendisine böyle vakitsiz ve gizli, hırsızlama bağa girmiş olmasının sebebi sorulsa ne karşılık verecekti? Bir kaç zamandır babasının üzerinde tabanca taşıdığını biliyordu. Onun elinden silkinerek kaçmayı başarsa bile arkasından ateş edilmek tehlikesine uğrıyacaktı. Kurşun isabet ederse ya ölecek ve ya yaralanacaktı. Bu ölümü ve ya yaralanışı ile korkunç gerçeği babasına anlatmış olacaktı.

Bu kısa ve pek fena an içinde Aziz, babasının kolları arasında hafifçe debelenmekle beraber neyapacağına karar vermeğe uğraşırken kokusundan mı, her nedense Şuayip Efendi karanlıkta düşman gibi kucağında tuttuğu mahkûmun kendi oğlu olduğunu anlıyarak bütün şaşkınlığı ile sordu:

— Aziz?

— Sen misin?

— Evet.

— Bu vakit, bu hırsızlama ziyaretinin sebebini babana anlatmağa mecbur olduğunu elbette bilirsin.

Böyle dehşetli anlar bazan insanın dımağına büyük bir uyanıklık getirir. İşte bu hızlı sezişle Toraman, karanlığa gömülü köşkün sessizliğinde ve babasının o saatta sırlı bir çarpıntı ile bahçede dolaşmasında bir fevkalâdelik gördü. Düştüğü tehlikeli durumdan kurtulmak için belki tutunacak bir dal bulurum ümidiyle o da babasından sordu:

— Karanlık ve sessizlik içinde uyuyan şu köşkün etrafında sessiz adımlarla dolaşmanızdaki sırrı merak ettiğimi söylersem elbette siz de buna şaşmazsınız.

Bu sorunun cevabını vermek için yavaşça babası oğlunun kulağına eğilerek:

— Bilmezlikten gelme oğlum Aziz, anladım. Felâketi bili-

yorsun. Onun için geldin. Vakitsiz bu gizli ziyaretine başka bir mana veremem.

Aziz'in bir şeyden haberi yoktu. Ne felâketi? O, kuduran aşkını söndürmekten başka bir maksatla gelmemişti. Fakat o sırada sallapata bir söz söylemenin tehlikeli olacağını anladı. Gerçeğe ermek için babasını söyletmek gerekti. Bunun için Aziz, merakın verdiği çarpıntı ile kalbinin vuruşlarını dinliyerek sustu.

Şuayip Efendi yine ağzını oğlunun kulağına vererek:

— Geldiğine teşekkür ederim. Çünkü bu akşam bana çok yardımın olacak. O kadar da vaktinde geldin ki... Tamam zampara içeri girdikten sonra...

Zampara mı? Toraman sesinin olanca çılgınlığı ile bu kelimeyi bağırmak istedi. Lâkin babası iri elleriyle derhal oğlunun ağzını tutarak:

— Ne yapıyorsun? Sus... Teessürünü yenmeğe çalış. Bizim burada olduğumuzu anlamasınlar.

Oğluna bu öğüdü veren baba, kendisi acıdan sıtma tutmuş gibi zangır zangır titriyordu. Toraman'ın sinirleri hâlâ bu «zampara» kelimesinin kaba dehşetine alışamadı. Babası acaba genç karısının şiddetli sevdası ile çıldırmış mıydı? Binnaz Hanımın zamparası kendi idi. Büyük bir aşk ile ölünceye kadar sevişmeğe söz vermişlerdi. Aziz Bey kendisi bahçede dururken içerde ikinci bir zamparanın vücuduna ihtimal vermeği akıllar nasıl kabul edebilirdi? Hayır... Bu mümkün değildi. Mutlaka babasının şuurunda bir fenalık vardı. Saçmalıyordu.

Babası oğlunun bileğinden yakalayıp çekerek:

— Gel sana anlatayım, dedi.

Toraman bu delinin çektiği tarafa korka korka gitti. Şuayip Efendi daima köşkün kapısını göz önünde bulunduracak bir yönde yürüyerek ağaçların koyu karaltıları içine sokulduktan sonra:

— Aziz, anana ettiğimi çekiyorum...

— Babacığım, fazla lakırdıya, ön söze hiç lüzum yok. Doğrudan doğruya olayı, dehşeti içinde yaşadığımız macerayı anlatınız.

Zavallı adam iri iri bir kaç nefes alarak:

— Dur Aziz, boğuluyorum, fenalığım geçsin, dedi.

Sustular. Baba hıçkırıkla karışık küçük bir sinir nöbeti geçirdikten sonra başladı:

— Birkaç zamandır halimde beliren tuhaflıklara, acılara elbette dikkat etmişsindir.

— Evet.

— Karımı kıskanıyordum.

Toraman sesi titreyerek:

— Kimden?

— Bilinmiyen bir âşıktan...

Toraman gittikçe artan bir heyecanla:

— Bu bilinmiyen âşık kendini size nasıl hissettirdi?

— İşte bu tuhaf. Söyliyeceğim, inanmıyacaksın. Sanki bende beş duygumun üstünde bir altıncı his peyda oldu. Bütün insanlardan ayrı edindiğim bu fazla hisle Binnaz'ın vücudunda gezinen günahlı ve pek ateşli dudakların izlerini buldum. Kokusunu aldım. Karımın aşkı beni köpekleştirdi. Bu gece şu saatta o namus düşmanının bu bahçenin sınırı içinde olduğunu çalılar arasından bıldırcın kaldıran bir av zağarı kuvvetiyle hissediyorum. Şimdi onu gizlendiği yerden ürkütüp tabancamın kurşunu ile kalbinden vuracağım.

— Bu altıncı hissinizin kuvvetine pek güvenmeyiniz. Onun kesin surette burada olduğunu nereden biliyorsunuz?

— Gözümle gördüm. Şuradan, bahçe duvarından atladı. Ağaçların altında dolaştı. Köşkün kapısı aralıktı, içeri daldı.

— Aldanıyorsunuz. Bahçe duvarından atlıyan bendim.

— Sen miydin? Tuhaf!... Niçin kapıdan gelmiyorsun da hırsız gibi, zampara gibi duvardan atlıyorsun?

— Affedersiniz. Ben de bir şeyden şüphelendim. Şüphemi çözmek için bu gece köşkü gözlemeği gerekli buldum. Bu vakitsiz ve gizli ziyaretimin sebebini deminden pek güzel keşfetmiştiniz... Şimdi niçin unutuyorsunuz?

Baba oğul yürek çarptıntısının verdiği kesiklikle sustular. Birbirlerinin kalp gümbürtülerini dinliyor gibiydiler.

Kısa bir sessizlikten sonra Toraman sordu:

— Zamparanın içeri girdiğini gördünüz de niçin izlemediniz?

— İkisini de suç üstü yakalamak için...

Babası doğru mu söylüyordu? Çıldırmış mıydı? Aziz hâlâ

bunu anlıyamadı. Çünkü onun halinde deminden söylediğini biraz sonra unutacak bir dalgınlık, bir tuhaflık vardı.

Şuayip Efendi devam etti:

— Onu bahçede yakalamış olaydım adi bir hırsız tutmuş olacaktım. Fakat karımın döşeğinde enselersem gerçeği inkâra imkân kalmaz. O kadar heyecanlıyım ki, söze nereden başlıyacağımı bilemiyorum. Hepsini birden anlatmak istiyorum... Dur, biraz zihnimi toplıyayım.

Şuayip Efendi sözlerini bir düzene koymak, derli toplu konuşabilmek için düşünürken Toraman da uğradığı hali tahlile çalışıyordu. Acaba babasının köşke girdiğini gördüğü zampara bir gerçek miydi? Hayalet mi? Eğer zavallı adamın beş duygusunun üstünde, Binnaz'ın sevdası ile, doğduğunu haber verdiği altıncı his bir çeşit delilik değilse karısının vücudunda izlerini gördüğü ateşli buselerini sahibi kendi oğlu olduğunu bilmesi gerekirdi. Evet, bu altıncı hissin o gece evin sınırları içinde vücudunu haber verdiği zampara büsbütün hayal mahsulü bir adam değildi. İşte o karşısında idi. Onunla konuşuyordu.

Babasında peyda olan bu altıncı his delilik, kuruntu, evham eseri olsun, ne olursa olsun Toraman bu fazla kuvvetle zavallı adamın gerçeği keşfedivermesinden büyük bir endişe duyuyor, korkuyor, ürküyordu.

Şuayip Efendi zihninin dengesini pek bulamıyarak başladı:

— Evlâda değil, yabancıya bile açıklanması zor ıstıraplar içindeyim. Ölüyorum. Karım Binnaz kaç zamandır gemi azıya aldı. Artık benden hiç çekinmesi, pervası kalmadı. Yanımda sevdalısı için uzun uzun ahlar, oflar salıvermekten sıkılmıyor. Gözüne girebilmek için ne türlü pohpohlara, dalkavukluklara, alçalmalara katlansam karşılığında hep hakaret görüyorum. Bazan: «Of herif, yanımdan çekil. Boğuluyorum.» hakaretiyle beni kovuyor. Benden sıkılıyorsun. Sevdiğin bir genç mi var, diye soruyorum. «Bana bunu da itiraf ettireceksin? Evet, bir genç seviyorum. Ayıp mı? Bunun için bana hak vermiyecek bir insan varsa karşıma çıksın.» taşkınlığı ile köpürüyor. Karımın meşru olmıyan bir sevda yahut sevdalarla meşgul olduğunu ispat edecek elimde çok delil var. Fakat bunların uzun uzun anlatılması için şu bulunduğumuz uğursuz anlar hiç elverişli ve uygun değil...

Yalnız bir tanesini anlatayım: Beş on gün önce bir gece koyun koyuna yatıyorduk. Karımı hiç uyku tutmuyor, karaya vurmuş balık gibi döşeğin içinde kendini oradan oraya atıyordu. Nihayet sofadaki saat biri çaldı. Karım saatin bu tek vuruşu üzerine hemen döşekten kalktı. Pencereye koştu. Zaten cam açık duruyordu. Dışarda güzel bir mehtap vardı. Pencereden eğildi. Dışarıya birkaç defa başını salladı Böyle gece yarısından sonra Binnaz perilere mi, kimlere işaret veriyordu? Artık dayanamadım. Dönen bu sevda dalaverasını görebilmek için pencereye abandım. Mehtabın gümüş ışığı altında arkaya doğru gölgesi uzamış iri bir genç gördüm. Pandomima âşıkları gibi elini ağzına götürüp pencereye doğru buseler gönderiyordu. Herif besbelli penceredeki başın ikileştiğini görünce hemen gölgeler içine dalarak sıvıştı. Hareketini gözlemeğe cesaret ettiğim için karım kızdı. Fakat ben kurnaz davranmak gereğini duydum. Gördüğüm gerçeğe dair hiç renk vermedim. Hırsızdan şüphelendiğimi söyledim. O da: «Evet, ben de bahçede bir pırtı duydum da kalktım.» dedi.

Ben bu yalancıdolmayı öyle uygun olduğu için yuttum. Sonra bana ufak bir çarpıntı ile sordu: «Bir şey görebildin mi?» Hayır cevabını verdim. Rahatladı. Sonra düşündüm. O sabah evden çıkarken akşama gelemeyeceğimi söylemiştim. Lâkin dışarda kalmamı gerektiren engel ortadan kalktı. Eve döndüm. Böyle gelmiyeceğim deyip de gelişim karımın hesabını bozdu. Benim evde bulunmıyacağımdan yararlanarak onun gece içeriye zampara almağa karar vermiş olduğuna şüphem kalmadı. Hiç davranışlarımı değiştirmeden birkaç gün geçirdim. Yine bu sabah akşama eve gelmiyeceğimi söyliyerek evden çıktım. Lâkin akşam araba ile gizli yollardan köye döndüm. Karanlıkta hırsız gibi bahçeye girdim. Bir köşeye gizlendim. Evi gözlemeğe başladım. Son tren zamanı geçip de gelmediğimi görünce artık gelmiyeceğine kanaat getirerek karım âşıkına haber göndermiş olmalı ki, herif deminden bir hayalet gibi duvardan atladı. Geçmesi için açık bulundurulan köşkün kapısından içeri daldı.

Efendinin sözlerinde delilikten, hayalden ziyade gerçek var gibiydi. Onun yerine şimdi çıldırmak nöbeti oğluna geliyordu. Nasıl olur? Babasının üstüne oğlu ile mercimeği fırına verdikten sonra bu büyük cinayetini katmerleştirerek eve zam-

para almak... Hayır... Bunda bir yanlışlık vardı. Kendi ateşli kucaklamalarına, öpüşlerine bütün kadınlığının iştah ve ateşiyle karşılık veren Binnaz, Toraman'ının üzerine başka çiçek koklayamazdı.

Sonra kadınlığı İblislikten tiksinti veren bir seviyeye düşürmüş, aşkın kutsallığını çamurlara bulamış olurdu. Binnaz'ın muhabbetine bu içten inanışı ile beraber, içerde zampara bulunmak ihtimalinin binde bir gerçeğe uyması beynini külhan gibi yakıyor, sinirlerini patlıyacak kadar geriyordu.

Bu teessürle çeneleri birbirine vura vura babasından sordu:

— Ba ba ba ba bacığım...

— Ne oluyorsun Aziz? Ocak ayında denize girmiş gibi zangırdıyorsun...

— Bi bibi bilmem, içim yanıyor. Yüreğim donuyor.

— Üvey ananın namussuzluğuna sen benden ziyade mi üzülüyorsun?

— Ben gencim. Teessürümde daha saf, daha içtenim. Namustur bu!...

— Kendine gel oğlum. Bu geçirdiğimiz dakikalar titreyecek bir an değil, intikam alacak bir gecedir.

— Ah babacığım, yanılmadığınızdan emin misiniz?

— Gerçek şimdi belli olacak oğlum.

— Binnaz Hanım annemin üzerine böyle bir alçaklık yormağa zihnim, kalbim razı olamıyor...

— Bu korkunç halc benim gönlüm de hiç razı değil. Fakat...

— Hizmetçiler dairesinde kimse yok. Aşçı, bağcı, uşaklar nerede?

— Onlar her gece geç vakte kadar köy kahvesinde iskambil oyununa dadanmışlar. Karım onların bu gidişlerine göz yumuyor.

— Biz şimdi ne yapacağız?

— Herifler gelsinler. Odalarına girip zıbarsınlar.

— Ya o zamana kadar âşık sandığımız adam sıvışırsa?

— Sandığım, hayal ettiğim, kurduğum değil... Hâlâ inanamıyorsun. Var böyle biri, oğlum, var diyorum sana... Korkma, sıvışmaz. Onlar benim yokluğumdan sonuna kadar, son

dakikalara kadar yararlanmak isterler. Böyle fırsat her zaman ele geçmez. Herif ancak sabaha karşı defolur. Üzerinde silâh var mı?

— Hayır...

— İşte bu fena. Niçin böyle ihtiyatsız geldin?

— Maceranın böyle korkunç bir renk alacağını tahmin edemezdim.

— Bende tek bir tabanca var.

— Niyetiniz nedir?

— İkisini de öldürmek...

— Suç ispatlanmadıkça intikamda acele etmeyiniz.

— Tabii... Bu gibi hallerde kanunun kocaya verdiği yetkiden tamamiyle yararlanacağım.

Bu sırada bağ kapısı çıngırdadı. Uşaklar yatmağa geliyorlardı. Baba oğul orada olduklarını sezdirmemeğe dikkat ederek ağaçların arasına sindiler. Herifler yürüdüler. Dairelerine girdiler. Aralarında kaba saba ağız ve el şakaları duyuluyordu. Çok sürmedi. Işıkları sönüp sesleri kesildi.

Baba oğul yine yavaş yavaş konuşmağa başladılar. Toraman soruyordu:

— İkisini bir arada nasıl yakalıyacaksınız?

— Tuvalet kabinesinin hem yatak odasına, hem koridora kapısı vardır. Anahtar kaybolmuş, kapı kilitli kalmıştır. Kadınlar evde yokken maymuncukla bu kapıyı birçok defa açıp kapamayı denedim, başardım.

— Ben de bu gece buraya böyle bir şüphe üzerine geldim. Lâkin kalbim daima Binnaz'ın masumluğuna şahitlik ediyor.

— Gerçeğin ortaya çıkmasına çok vakit kalmadı.

— Ya içerde kimseyi bulamazsak?

— Evim değil mi? Geç kalmış, o zaman gelmiş, karımı rahatsız etmemek için tuvalet kabinesinden girmiş olurum.

Baba oğul konuşa konuşa gece yarısını geçirdiler. Baskın anı yaklaktıkça yürek çarpıntıları artıyordu. Şuayip Efendi pek şiddetli kararlar veriyor, biraz sonra dönüyor, ilk söylediğine uymaz ifadelerde bulunuyor, bazen de adeta saçmalıyordu.

Toraman aklı kâh gelip kâh gidere benziyen bu zavallı adamın iddialarında kaç kırat gerçek bulunduğunu hâlâ pek iyi kestirememişti. Binnaz'ın bir tanecik âşıkı vardı. O da kendisiydi. Babası âşıkın varlığını iyi hissediyor, lâkin onun kimli-

ğini tayinde yanılıyordu. Babasının tasavvur ettiği yabancı tutkun yalnız onun kuruntularında yaşıyordu. Gerçekte böyle bir şey olamazdı.

Aziz bir değişmez fikir şeklinde zihnini kaplıyan bu kanaatın etkisiyle babasını bu gece baskını kararından vazgeçirmeğe çok uğraştı. Muvaffak olamadı.

Gece serinledi. Etrafa hafif bir rütubet yağıyor, gökyüzünün karanlık yüzünde irili ufaklı yıldızlar şimşirek taşı parıltısı ile ışık saçıyorlardı. Vakit ilerlemiş, kurt kuş uyumuştu. Lâkin gecenin bu derin uykusunu bozan gece mahlûkları da vardı. Arada bir karanlığın sırlarını ve korkunçluğunu artıran baykuş hu hu huları duyuluyor, Kayışdağı tarafından ıssız bayırların bağrından vahşi bir hüzünle çakal ulumaları geliyordu.

Baba oğlun artık karanlığa alışmış gözleri önünde yarasa kuşları hızlı zikzakları ile karanlıklara dalıp dalıp çıkmakta iken Şuayip Efendi gecenin uğursuz birer yorumcusu saydığı bu tatsız seslerden, yaralardan ürkerek ne yapacağını unutmuş gibi düşünüyordu. O şimdi hemen beş on dakika sonra iki cana kıyarak katil olacaktı. Nihayet:

— Vakit geldi. Nasıl edeceğiz? dedi.

— Nasıl edeceğimize dair kararlaştırılmış hiç bir fikrim yok. Siz bilirsiniz.

Binnaz'ın bu iki tutkunu hırsız adımları ile köşkün etrafını dolaşmağa başladılar. İçeriye sessizce girebilecek uygun bir yer arıyorlardı. Binanın arka tarafında ufak bir kapı ve bunun üzerinde dört köşe küçük bir pencere vardı. Şuayip Efendi pencerenin yüksekliğini göz yordamiyle hesaplıyarak oğluna yavaşça:

— Aziz, sana omuz versem bu pencereye kadar çıkabilir misin?

Aziz yüksekliği bir süre tahminden sonra:

— Çıkarım, dedi.

Başını ve kollarını kapıya dayayarak ihtiyar biraz eğildi. Aziz, babasının omuzlarına çıktı. Parmaklarının uçlarına basarak uzandı. Pencerenin iç pervazını yakaladıktan sonra:

— Cam açıkmış.

— Öyleyse yukarı tırman. Pencereden içeri gir. Kendini pek yavaş aşağı bırak. Merdivene in. İçerden yavaşça bana kapıyı aç...

Aziz bu emirlere noktası noktasına uyarak babasına kapıyı açtı.

★

Dışarıdan böyle hırsızca eve girilirken, içerde başka komedya dönüyordu. Binnaz'ın döşeğinde o gece Şuayip Efendinin ihtiyar vücudunun boş bıraktığı yerde gerçekten narin bir genç yatıyordu. Komisyoncunun ihtiyatlı karısı, Toraman'ın güzel metresi, Hovarda'yı koridora nöbetçi bırakmıştı. Orospo karının bu sevgili köpeği o kadar hassas bir hayvandı ki, bahçede kelebek uçsa havlardı.

O gece Hovarda'nın gerçekten görevinde kıdemli bir nöbetçi gibi koridorda bir aşağı, bir yukarı koşarak duvarlara hamle gösterir bir şiddetle havlaması Binnaz'ı kuşkulandırdı. Bununla beraber ilk sevişmeden sonra aşırı zevkten bayılmış gibi sevda yorgunluğu geçiren koynundaki zamparasını uyandırma gereğini duymıyarak usulca kalktı. Camı açık pencerenin pancuru arasından bahçeyi gözden geçirdi. Bir çeyrek yirmi dakika bir süre devam eden bu incelemesi sırasında evin etrafında iki karaltı dolaştığını fark etti. Ve bu karaltıdan birinin enini boyunu tamamiyle kocasının kaba vücuduna benzetti. O zaman döşeğe zamparasının yanına döndü. Onun biraz terlemiş, penbeleşmiş yanaklarına iki defa kendi gül dudaklarını yapıştırarak:

— Ruhum, Ziyacığım, kocam gelmiş. Kalk. Bahçede dolaşıyor. Bizi basmağa hazırlanıyor, dedi.

Zaten sevda döşeğinde pek rahat olmıyacak kuş uykusu uyuyan sevgili Ziya bu tehlike hatırlatması üzerine hemen karyoladan aşağı atladı. Büyük bir şaşkınlık ve telâşla giyinmek için elbiselerini araştırmaya başladı.

Kadın çıplak kollarını Ziyacığın boynuna dolayarak:

— Telâş etme iki gözüm.. Kocam şimdi sessizce eve girebilmek için bir plan düzenlemekle uğraşıyordur. O, buna karar verinceye kadar ben seni seksen defa saklarım.

Hemen anadan doğma çıplak bulunan genç, biraz gecenin serinliğinden, biraz korkudan titreyerek:

— Ne kadar hızlı davransam yine de tamam giyinebilmek için on dakika, bir çeyrek lâzım...

— Bu derece telâşla giyinmene lüzunı yok. Şimdi elbiselerinle beraber seni karşıki odaya götürürüm. Orada rahat rahat giyinir, sonra elini kolunu sallayarak serbestçe çıkar gidersin.

— Kocan burada, evin içinde iken bu dediğin nasıl olur?

— Kocam olacak o mankafa herif yanıma gelir gelmez ben onu haşlıyacağım. Öyle zehirliyeceğim ki, adeta kendini bilmez derecede sersemliyecek. O, bu odada yığılıp kalacak. Dışarda ne olduğunu görüp anlıyamıyacak...

Bu gibi tehlikeleri görüp atlatmakta başarılı ve tecrübeli bir kadın davranışı ile Binnaz, gece misafiri Ziya Beyin dağınık elbiselerini topladı. Ve kolundan tuttu, karşıki odaya götürdü. Üzerine kapıyı çekti. Yatak odasına döndü. Ortalığı düzeltti. Akşamdan beri içinde sevda fırtınaları geçirdikleri döşeği derledi topladı. Köşede bucakta şüpheyi çekecek bir karışıklık bırakmadı. Kapıyı yine içerden kilitledi. Büyük bir sakinlikle yatağına uzandı. Masum ve adeta melekler gibi bir uyku dalgınlığı aldı...

★

Şimdi baba oğul en çekingen hırsız adımları ile küpeşteye tutuna tutuna merdiveni çıkıyorlardı. Koridorun dikkatli nöbetçisi Hovarda üstlerine atılarak büyük bir yaygara kopardı. Fakat Efendisini çabuk tanıdı. Hatasını anlıyarak sustu. Yaltaklanmağa başladı.

Hep o çekingen sessiz adımlarla yatak odasının önüne geldiler. Efendi kulağını kapıya verdi. İçerisini dinledi. Sevgili Binnaz'ın yattığı odada tın yoktu. Acaba âşıkla sevgilisi birbirinin kolları arasında derin bir uykuya mı varmışlardı?

Baba ağzını oğlunun kulağına yapıştırarak:

— Sen buradan ayrılma. Ben tuvalet odasının kapısını maymuncukla açıp içeriye gireyim. Herif bu kapıdan kaçacak olursa salıverme sakın... Diyerek oğlunu oraya nöbetçi diktikten sonra bu gece kendi evinde hırsız rolünü oynıyan o zavallı adam öteki odanın önünde maymuncukla kapı açmak işine gine girişti.

Karşıki odada sevişme ateşi üzerine baskın titremesine uğrayan zampara Bey giyinmek için gücü yettiği bir hızla uğraştıkça hiç giyinemez oluyor, karanlıkta aceleden pantalon sana-

rak ceketinin kollarını bacaklarına geçiriyor, dış gömleğini iç donu sanmak yanlışlıklarına uğruyor, sağını solunu bir türlü bulamıyordu.

Maymuncuk uydu, kilit açıldı. Efendi adımlarının sesini boğmak için yengeç gibi bir yürüyüşle ilerledi. Ve yatak odasına girdi.

Gece kandilinin kırmızı karpuzundan süzülen ışık odaya artistik bir tan vakti rengi vermişti. Binnaz bu gül renkli aydınlığın dalgalanışı ve okşayışları altında masum, rahat, mışıl mışıl uyuyordu. Kıskanç koca durdu. Şöyle odanın içine bir göz gezdirdi. Sessizlik ve düzen içinde uyuyan bütün eşya hep hal dilleriyle ayrı ayrı döşekte yatanın namus ve temizliğine şahitlik ediyorlardı. Bu gece o masum kadın aleyhinde edilen şüphe, hak ve gerçek adına ne büyük bir küfürdü. Fakat, Efendinin birkaç saat önce köşke girdiğini gördüğü şey de ne hayal idi, ne hayalet... Bunun uzun boylu, narin bir vücut olduğunu da açıkça fark etmişti. Zavallı adamcağız bu akşam Şeytanın anlaşılmaz bir kandırıcılığına, bir şaşırtmasına mı uğramıştı? Şüphesi ispatlanamıyan bu günahsız kadını artık ne ile suçlıyabilirdi?

Komisyoncu bu korkunç şüphesini masum karısına sezdirmeden, geldiği gibi yine hırsızlama ordan çekilip gitmeyi uygun buldu. Bu defa sahici bir hırsız gibi görülmekten, tutulmaktan titreyerek geri geri çekilmekte iken, Binnaz baş ucunda edilen pıtırtıdan uyanmış gibi gözlerini açtı. Kocası ile yüz yüze geldi. Birdenbire onu tanıyamamış görünerek:

— Aman Allahım o kim? Gece odamda hırsız!. yaygarası ile döşekten fırladı. Yastığın altına hemen el attı. Mini mini şık bir tabanca çıkardı. Ateş edecek gibi silâhın namlusunu hırsızın beynine çevirdi. Karısının uyku sersemliği uğruna öldürülmek tehlikesine uğradığını gören koca, malını canını savunmada kaplan kesilen bu yürekli kadının önünde büyük bir utangaçlıkla ve yalvaran bir jestle dize gelip:

— Ah melek karıcığım, silâhı indir. Kocana kıyma. Karşındaki hırsız değil, benim... Kölen Şuayip...

Binnaz omuzundan aşağı dökülmüş saçlarının her bir telini öfkeden ayrı titreterek:

— Bu vakit kapımın kilitlerini açarak hırsızlar, caniler gibi odama giren sensin ha?!! Kocam olacak canavar Mak-

sadın nedir? Beni gizlice öldürüp kaçacak mıydın?

— Binnazcığım, kendine gel. O nasıl lakırdı? Uyku başına vurdu.

— Uyku başıma vurmadı. Bütün şuuruma sahibim. Aklını, ahlâkını bozan sensin. Cebinde makinalı anahtarlar mı var? Eskiden hırsızlık mı ettin? Kilitli kapılardan bu kadar ustalıkla nasıl giriyorsun? Maksadını çabuk söyle. Yahut gözlerime bir daha görünmemek üzere karşımdan defol.

— Ah canım karıcığım, bir hatadır ettim. Affına muhtacım.

— Hayır, hayır, hayır Bin kere hayır Hata bilmeden işlenir. Sen bunu ölçtün, hesapladın. Bile bile yaptın. Muradın nedir alçak herif?... Namusumdan, doğruluğumdan şüpheye düşerek koynumda zampara yakalamak için böyle sessizce geldin değil mi? Allaha ahdım olsun ki, bu gece döşeğimde yakalıyamadığını birkaç akşam sonra sana elinle tutturayım.

Şuayip Efendinin dili dolaşarak:

— Allah esirgesin, Allah esirgesin... Anacığım, kendine gel... Ne fena lakırdılar onlar Senin dilinde vardır ama kalbinde yoktur bilirim.

— Ahmak adam, hiç bir şey bildiğin yok. Her bir fenalık benim beynimde de vardır, kalbimde de... İçimde de, dışımda da Anlıyor musun Hebenneka? Aynaya git de suratına bak. Boyalı kukla... Üzerine hiyanet edersem beni kim ayıplıyabilir? Bile bile aldın pezevenk... Bana adıylan sanıylan orospu Servinaz'ın kızı Binnaz derler. Siz namusluluğun aynalı, oyuncaklı, süslü tasması altında yaşıyan insanlar Kendinize hoş gelen her fenalığı işler, fakat adını değiştirerek, kitaba uydurarak işlersiniz. Evet, bu dünya bütün uydurma düzeni ile, kelime oyunu ile bilerek aldatmak ve aldanmakla dönüyor. İhtiyar karınızın üzerine torununuz yerinde bir kızcağız aldığınız zaman vicdanınız size hiç bir azarlamada, ayıplamada bulunmaz. Bu genç kadın tabiattan zevk alma payını istediği vakit, meydana korkunç iki kelime çıkarırsınız: ırz ve namus...

İşte size manalarını gönlünüze göre yorumladığınız iki sözlük

— Karıcığım, haniya dolapta kordiyal vardı. Ah hep bende kabahat. Ne desen hakkın var. Çok eşek herifim. Uyku başına vurdu. Sinirlerin fena oynadı...

— Evet, şeddeli eşşşşeksin. O kadar eşeksin ki, eşekler senin yanında âdem oğlu gibi kalır.

— Canım haniya kordiyal?

— Bana kordiyal mordiyal lâzım değil. Boşa beni herif, boşa. Artık istemiyorum seni...

— A ha benim elmas karıcığım, Allah göstermesin. Ölürüm senden ayrılamam.

O sırada dışarıda Hovarda havlar. Bir pıtırtı, bir fısıltı olur. Binnaz kükremiş bir dişi yırtıcı hayvan şiddetiyle gözlerini yalvaran kocasının üzerine açarak:

— Hain uğursuz söyle. Ses geliyor. Dışarda kim var? Beraber polis mi getirdin? Candarma mı?

Şuayip Efendi bir öfke şelâlesi gibi gittikçe coşan karısının bu hakaretleri önünde utangaç ve miskin büzülerek:

— Dışarda mı? Şey Oğlum kulunuz... Toraman köleniz var.

— Suçumu ispata şahit tutmak için oğlunu da mı beraber getirdin?

— Affet karıcığım... Sanki bu akşam bütün olaylar aleyhime birleşmiş gibi uğursuzlukla meydana çıkıyor.

Binnaz karşı odadaki Ziyacığını hatırlıyarak derhal bir tehlike kokusu alır. Fakat öfkeli tavrını hiç bozmaz. Sekiz yaşında bir okul çocuğu korkutur gibi kocasının suratına şahadet parmağını kaldırarak:

— Buradan bir yere kımıldamayacaksın. Gidip oğlunu sorguya çekeceğim. Onu uyarmak için lakırdı karıştırmağa yanımıza gelirsen sonra sen bilirsin...

Korkutması ile adamcağızı manyatizmalıyarak bulunduğu yere çiviledikten sonra hemen tuvalet odasının kapısından dışarı fırlar.

★

Yatak odasında yavuz hırsız ev sahibini bastırır komedisi oynanırken dışarda da başka komedi dönüyordu. Koridordaki Toraman başını kapıya yapıştırmış içerde üvey anasının saf babasına içirdiği gayet acı zaparta özünün serpintilerine bütün dikkatiyle kulak veriyor, babasına mı acımak, üvey anasına mı hak vermek gerekeceğini tarafsız bir yargılama ile bir türlü

tayin edemiyordu. Çünkü aşkı Binnaz'ı savunuyor, evlâtlık duygusu babasından yana söylüyordu. Lâkin içerde karının edepsizce tecavüzü, babasının alçalış ve miskinliği arttıkça Toraman'ın kalbine böyle karılıktan kocalıktan derin bir tiksinti geldi. Gerçekten şeddeli eşşek nitelemeleri, ahmak pezevenk deyimleri yenir yutulur hakaretlerden değildi. Çünkü evlâdı olduğu için bu iğrenç sözlerden Toraman'a da bir pay vardı. Babası kendi payını hazmetse de oğlu kendi hissesine düşeni ağzında eviriyor, çeviriyor, kolay yutamıyordu.

Aziz Bey yürek çarpıntıları ile bu kirli kavgaya şahit olmakta iken koridorun öbür ucundaki odada aceleden potini başına, fesi ayağına giyen Ziya Bey karanlıkta giyimini tamamlamıştı. Odadan da hemen ok gibi fırlıyarak kendini dışarıya atabilmek için uygun anı bekliyordu. O da büyük bir yürek çarpıntısı ile kulağını kapıya verdi. Evi dinledi. Koridorda çıt yoktu. Yalnız Binnaz'ın yatak odasından bazı kelimeleri anlaşılır, bazıları anlaşılmaz bir mırıltı geliyordu. Binnaz'ın zamparası zihninden şöyle hükmetti:

«Karı koca çekişiyorlar. Allah dırdırlarını artırsın. Bu akşam doya doya nargilemi çektim. Keyfimi çattım. Sevgili Binnaz gece yarısından sonraya kadar benimdi. Bundan sonra da kocasının olsun. Hakkı teslim etmeli. Herkes nöbetine razı olmalı. Koridorda hiç ses yok. Fırsat bu fırsattır. Hemen sıvışmalıyım.»

Pek usulca kapıyı açtı. Deliğinden dışarı çıkmazdan önce etrafı inceliyen bir fare gibi kapı aralığından sağına soluna bir göz attı. Hemen merdiven tarafına doğru fırladı.

Aziz karşıki kapının aralığını sezinleyince her ihtimali düşünerek bulunduğu yerin duvarına yapışmış sinmişti. Odadan uzun boylu bir vücudun hızlı kıçış adımları ile zıvladığını görünce avı üzerine varan bir yırtıcı hayvan gibi hemen arkasından atıldı. Sinirlenmekten kuvveti artmış elleriyle omuzlarından kavradı. Orada bir köşede kıvrılıp yatan Hovarda halktı. Üçüncü olarak maceraya katıldı.

Yakasını kaptıran zavallı Ziya, ansızın kapana tutulmuş sansar telâşı ile düşmanının elleri altında debelenerek:

— Bırak.

— Kimsin söyle?

— Ay efendim... Böyle bir evde bu vakit yakalanan adam

kim olabilir? Ya hırsız. Ya zampara!

— Sen hangisisin?

— Sırtımda, koltuğumda çalınmış eşya bulunmamasına göre...

— Hırsız olaydın salıverirdim. Fakat namus düşmanını affetmem...

— Ev sahibi herif içerde karısı ile çekişip duruyor. Evin ırz ve namusu adına söz söyliyebilmek için sen kim oluyorsun? Ve böyle ansızın nereden çıktın? Heyecanında hırsızlık sinikliği yok. Olsan olsan sen de ikinci zampara olacaksın. Ben Hanımla döşekte iken sen dolapta mı saklı idin? Bırak yakamı... Zampara, zamparanın polisi olamaz...

Bu sözler sanki bir manevi kuvvetin esinliği ile söyleniyormuş gibi Aziz'in üzerinde büyük bir etki yaptı. Kolları arasındaki narin adam, Toraman'ın o gece köşke gelişteki maksadını keskin bir bakıcı sezişiyle doğru söylüyordu.

İki genç vücut vücuda, mantık mantığa böyle çekişirken Binnaz koridora çıktı. Duyduğu mırıltıların ilk kelimelerinden maceranın aldığı kötü rengi derhal anladı. Ve hemen bu iki sevdalısının arasına atılarak dilinin bütün ustalığı ve sihriyle Toraman'a:

— Onu bırak, hesabını benimle gör...

Ziya'yı göğsünden itrek, ona da:

— Durma, haydi savuş! dedi.

En azılı yılanların kendi zehirlerindeki öldürücü kuvvete güvenişleri kadar Binnaz'ın da insanları büyülemede kendine o kadar güveni vardı. Bir iki sözü ile içerde babasını nasıl manyatizmalamışsa, dudaklarının aşkı ile oğlunu da öyle mıknatıslamak için hemen iki kolunu Toraman'ın boynuna doladı. Ağzını ağzına verdi. Onun sıcak nefeslerini yutuyor, kendi en tatlı sevda içkisini ona ruhunu boğan bir hilecilikle içiriyordu. Göklerden yılanların zehirli ağızlarına düşen kuşlar gibi Toraman'ın sinirleri bu elektrikli kadın vücudunun teması ile önce tutuştu. Sonra uyuştu. Baş döndürücü bir uçurumun felâketli düşüşüne vücudunu bırakan bir çaresiz zavallılığı ile itiraz etmeden bu yumuşak kucağa düştü. Dinine son derece bağlı birinin cennete karşı duyduğu özleme benzer bir kendinden geçişle bu billîr tenin sarhoş edici zevkine daldı. Dimağı bu çılgın tatla doldu. Üvey anasının kolları arasında bayıldı kaldı.

Bu macera dışarıda bir sinema şeridi gibi hızla devam ederken sanki olayı Binnaz'la Toraman'ın aleyhine yürütmek için işe şeytan karıştı. Bu şeytanların da melekler gibi manevi olan elleri Şuayip Efendiyi oraya mıhlıyan manyatizmayı bozarak dışarı çıkmak için dürtüşledi. Çünkü koridordan köpek havlaması, gezintiler ve lakırdılar işitilmesi merakını çekti. Ne olduğunu anlamak için el şamdanını yaktı. Yavaş yavaş tuvalet odasının kapısından çıktı. Gözüne ilk çarpan manzaranın dehşetiyle birdenbire sersemledi. Karısı ile oğlunu ağız ağıza, soluk soluğa, vücut vücuda görmüştü.

Offff... Bu bir gerçek olamazdı. Yanılıyordu. Bu cehennem kâbusundan uyanmak için gözlerini açarak, dişlerini gıcırdatarak bulunduğu yerde tepinmeğe başladı. Bu yanıltan hissi mum ışığı ile kaçırmak için şamdanı ileri uzattı. Lâkin heyhat!... Bu cehenneme ait olay değişmiyor, gözleri önünden kaybolmuyor, tersine bunun ruhu eriten faciası mum ışığı ile daha çok meydana çıkıyordu.

Evet, oğlu Toraman bütün insanlık erdemlerini, vazifelerini, kutsal değerlerini, saygılarını, duygularını kendisiyle beraber boğarak bir hevenk gibi üvey anasının dudaklarına asılmıştı. Sevgili Binnaz'ı bu canice sevdaya darağacı olmuş, kendi kadınlığını, oğlunun insanlığını darağacına çekerek idam etmişti. Olayın korkunç ayrıntılarından hiç bir şeyi eksik bırakmamak için mumun aydınlığı koridorun karanlığına doğru uzadı. Boy, narin bir vücudun kaçışını gösterdi. Bu boy, bu boş... Evet, akşamdan köşke girerken gördüğü ince gölgenin tıpkı tıpkısına aynı idi. Gözünde bu ikinci gerçek de böyle açıklıkla ispatlanınca sanki yukarıdan, Allahın lânetli göklerinden bu mutsuz adamın beynine bir yıldırım indi. Ve bu yıldırım altında çatırdıyan, yanan köklü bir ağaç gibi iki yanına sallanarak devrildi.

★

Ev halkı uyandı. Lambalar yandı. Şuayip Efendi bir kütük kesilmişti. Bir eliyle bir ayağı tutmuyor, dili söylemiyordu. Bütün ifadesi, sönük, ağlıyan gözlerine toplanmıştı. Halini sormak için yüzüne bakanlara gözlerinin acıklı konuşması ile dün-

yada da ruhları yakan bir cehennem olduğunu anlatmağa çalışıyordu.

Gece doktorlar getirildi. Eczaneler açtırıldı. Her türlü tedaviden geri durulmadı. Lâkin iyileşme çaresi bulunamadı. Artık söylemedi, söyliyemedi. Gördüğü son manzaranın iç yüzünü bütün ayrıntıları ile mezara götürdü. Beraber gömüldü...

Heybeliada, 15 Mayıs 1335

BİTTİ

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Türk romancıları arasında kendisine özgü izahi üslubu ile çok parlak ve yüksek bir yer sahibidir. Altmış yıla yakın süren yazarlık hayatında çevirileri, makaleleri, eleştirileri dışında 54 tane ünlü eser meydana getirmiştir. Atlas Kitabevi, bu birbirinden güzel eserleri, kapak resimleri de birer sanat eseri olan bir dizi halinde yayınlamış bulunuyor. Her Türk aydınının kitaplığında yer alması gereken bu diziyi okuyucularımıza kıvançla sunuyoruz :

ACI GÜLÜŞ
AŞK BATAĞI
BEN DELİ MİYİM
BİLLUR KALP
BOŞANMIŞ KADIN
CADI
CAN PAZARI
CEHENNEMLİK
DELİ FİLOZOF
DİRİLEN CESET
DÜNYANIN MİHVERİ
KADIN MI, PARA MI?
EFSUNCU BABA
EŞKIYA İNİNDE
ETİ SENİN KEMİĞİ BENİM
GÖNÜL BİR YEL DEĞİRMENİDİR
GÖNÜL TİCARETİ
GÜLEYABANİ
HAKKA SIĞINDIK
HAZAN BÜLBÜLÜ
İFFET
İKİ DAMLA YAŞ
İKİ HÖDÜĞÜN SEYAHATİ
İNSANLAR MAYMUN MU?
KADERİN CİLVESİ
KADIN ERKEKLEŞİNCE
KAYNANAM NASIL KUDURDU?
KESİK BAŞ
KOKOTLAR MEKTEBİ
KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR EVLENME
MELEK SANMIŞTIM ŞEYTANI
METRES
MEYHANEDE KADINLAR
MEZARINDAN KALKAN ŞEHİT
MÜREBBİYE
NAMUSLA AÇLIK MESELESİ
NAMUSLU KOKOTLAR
NİMETŞİNAS
ÖLDÜREN ÖPÜCÜK
ÖLÜLER YAŞIYOR MU?
ÖLÜM BİR KURTULUŞ MUDUR?
SEVDA PEŞİNDE
SON ARZU
ŞEYTAN İŞİ
ŞIK
ŞIPSEVDİ
TESADÜF
TOKUŞAN KAFALAR
TORAMAN
TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER
TÜNELDEN İLK ÇIKIŞ
UTANMAZ ADAM

FİYATI 400 LİRA
ATLAS KİTABEVİ

cem ofset a.ş. ☎2